

KAITTSE KODUL!

2. JUULI 1927.

Tarvitajad,

teie saavutate 10-kordse kasu materjali vastupidamises, töökiiruses ja hinnas, kui tarvitusele võtate oma ehitus- parandustööde juures **Võru-Põlva tulekindla savi** ja **kaoliini** ja temast valmistatud tulekindla-massi.

Masse-Remont

on tarvitusel meie ja välismaa tehastes ja võidab iga päevaga poolehoidu. Ta on hõlbus, odav ja praktiline ega nõua ahjude eriteadlase abi, vaid igaüks võib kapitaalremonteerida oma tööstuses leiduvad ahjud ja aparaadid, mis vajavad remonti shamottkividega.

Tulekindel ehitus-mass

mundab silmapilkselt teie tööstuse puuehitused, katused, seinad, laed, põrandad jne. tulekindlaks, on odav ja kõva. Temast võib kiiresti ehitada elumaju, kuure, autogaraaže, ladusid jne. Hind palju odavam kui puuehitustel. Massi ehitus ei karda tuld, vett ega ajahammast. Tööde eest vastutus. Nõudke referentse.

Järelepärimistega pöörda

kaevanduse juhataja poole **Kreutzvaldi tän. 11-2; tel. 40-97.** Müügikohad: **Sadamatehased, Merepuiestee 13; tel. 67 ja 11-76.** **A. & P. Mietens, Merepuiestee 15; telefon 6-46.**

Kõige austusega

**TULEKINDLA SAVI & KAOLIINI KAEVANDUS
PEETER MATZ.**

Kaitseliidu häälekandja

„Kaitse Kodu!“

ülesandeks on kodukaitse õhutamise ja rahvuslik propaganda töö.

„Kaitse Kodu!“ leiavad aset rahvusküsimuste käsitlemine kodukaitse seisukohast, mälestused vabadussõjast, sündmusi sõjaajaloost, sõjanovellid ja romaanid. „Kaitse Kodu!“ käsitleb kaitseliidu elu, tuues artikleid päevaküsimuste kohta ja selgituseks pilte kaitseliidu ja kaitseväe elust.

Sellepärast iga kodanik, iga kaitseliitlane, iga kaitseväelane, telligu endale „Kaitse Kodu!“

„Kaitse Kodu!“ toimetis.

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU HÄÄLEKANDJA
TLMVB KAKS KORDA KVVJ

III AASTAKÄIK

NR. 13

2. JUULIL 1927

Väljaandja: Kaitseliidu staap. Vastutav toimetaja: V. Neggo. Tegev toimetaja: J. Jaik.

Tellimishind: aastas 600 mrk., poolaastas 300 mrk., veerandaastas 150 mrk., kuus 50 mrk.

Üksiknumber 30 mrk.

Kuulutuste hinnad. 1/4 lehek. 4000 mrk., 1/2 lehek. 2000 mrk., 1/4 lehek. 1000 mrk. ja 1/8 lehek. 500 mrk. Esimese kaane sisekülj 50%, tagumise kaane väliskülj 100% kallim.

Toimetus Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal teispäeval, kesknädalal, neljapäeval ja reedel kella 2—3 p. l.
Tallitus Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kontoris, Tallinn, Pikk tän. 2, telef. 3-11.

Kaitseliidupäev.

Vaatlused ja muljed.

Õieti mitte kaitseliidupäev, vaid päevad, õieti ka mitte päevad, vaid nädalad, kuud. Sest kaitseliidupäev, mis koosneb kahest osast—malevkondade suvilaagrest ja üleriiklikest spordivõistlustest, mille eel omakorda käisid jällegi malevates korraldatud eelvõistlused, algas õieti juba varakevadel, jõudis oma haripunktini Tartu suurpidustuste momendil ning kestab edasi malevkondade suvilaagrite näol hiljäsügiseni, — seega kuid, õige mitu kuud.

Kui tahame võtta vaatlusele kaitseliidupäeva ja ta tulemusi, siis peame järelikult ta jagama kahte suure ossa: Üleriiklikud spordivõistlused eelvõistlustega kohtadel ja suurpidustustega ning lõpuvõistlustega Tartus 15.—19. juunini ja malevkondade laagrid.

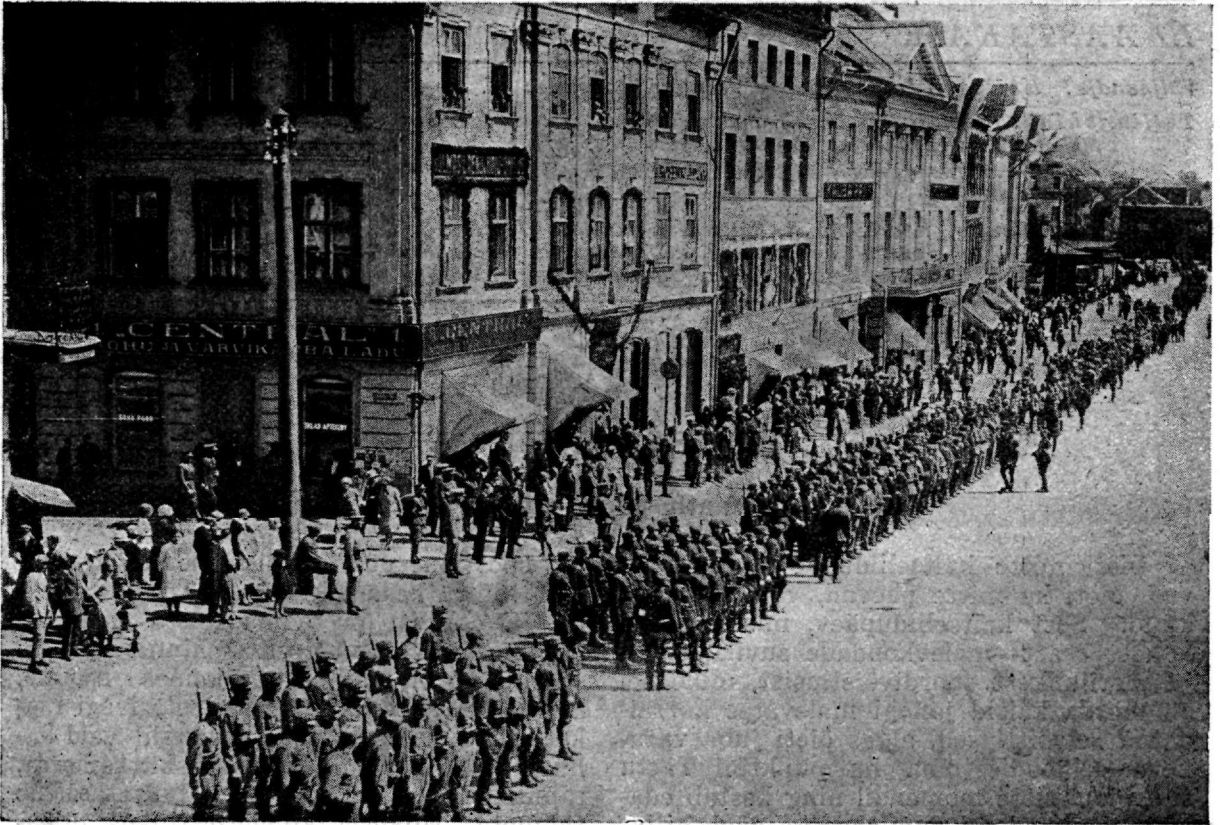
Nagu juba mainitud, algasid kohtadel, malevates juba varakevadel eelvõistlused üleriiklikkudele suurvõistlustele Tartus, iga malev tahtis selgusele jõuda oma paremate jõudude suhtes igal alal, sest Tartusse võis läkitada ainult piiratud arvu võistlejaid ja need pidid ka loomulikult olema maleva kõige paremad, maleva au ja uhkus, malevale võidupalmi toojad. Kihast töö nagu sipelgapesas igas malevas,

iga sportlane püüdis jõuda nende äravali-tute hulka, keda läkitatakse Tartusse jõudu ja osavust proovima teiste malevate parematega. Ent mitte ainult puhaspordialal, ei, vaid ka sõjalises spordis, laskmises püssidest, püstolitest, isegi rasketest kuulipildujatest (puudusid vaid kahurid, kuid eks tule ka nende kätte kord), rännakus täies varustuses, jalgrattasõidus rakmetes, sõjalises kolmevõistluses, orienteerumisjooksus jne. tuli end harjutada, sest ka nendes täheti katsuda jõudu. Kihast elu kuni Tartusse sõiduni, iga vaba minut pühendati võistlustele ettevalmistamiseks, et tulla võitjaks.

Ning see ei olnud asjata, sest nagu näitas võistluste käik, oli konkurents äge, eriti Tallinna ja Tartu paremate vahel, ja olid tulemused head, mõnel alal isegi väga head. Sest legas see näit. naljaasi ole, kui 10-meheline meeskond 13 kilomeetrit ära käib 1 tunni ja 30 sekundiga ning sealjuures veel täies rakmes, liivakott seljas, püss õlal ja padrunitask vööl. Peab ikkagi õige väle vaenlane olema, kes seesuguse kiire meeskonna eest jõuab ära siblida, posthobune aga aevastagu aina — ei pääse ligigi. Püstitatakse tuusi kaitseliidu rekorde, purustatakse isegi mõni Eesti rekord.

Jah, tööd on tehtud ja tagajärjed on head ning selle eest tänu võistlejaile ja nende õpetajaile, ent siiski tahaks puudutada üht asjaolu, mis oleks pidanud olema teisiti. — Miks võtsid mõned malevad Tartu võistlustest osa nii väikesel arvul, miks ei lasknud mõned malevate juhtivad teglased oma Tartusse ilmunud sportlasi osa võtta võistlustest, kuigi need seda soo-

sel korral surub Vestmani alla. Olgu see viimane kord, kus valehäbitundele põhjenedes, end ja oma mehi tagasi hoiti ausast võistlusest rind rinna vastu teistega, kuigi need oleksid osutunud paremaiks. Peetagu meeles, et võistluses paremaga, tugevama tugevnetakse ise, võistluses nõrgemaga aga midagi juure ei õpita. Olgu see viimane kord!

Malevate esitus, meeskondade paraad Raekojaplatsil.

visid? Kardeti, et ei jõua võistelda teistega, paremini ettevalmistatud võistlejatega, et oma mees jääb viimaseks ning seepärast ei lastud neid proovida oma jõude. Tunti valehäbi. Jah, just valehäbi. Sest, kes end alati nukralt nurgas hoiab, uskuge, see ei saavuta elus iialgi midagi. Võitluses ja võistluses karastub jõud. Ning see, kes tänavu jääb viimaseks, võib võistluse tuhinasse sattudes, oma oskust teiste oskusega võrreldes, oma nõrku külgi kindlaks määrates ja neid innukalt ja järjekindlalt parandades tulla tuleval aastal esimeks. Võistlust kaasa tehes, olgugi viimasena, kasvab himu ja tuhin olla järgmisel korral parem, olla Piibeleheks, kes järgmi-

Aga siiski tuleb ka siin märkida üht edusammu. Tänavustel suurvõistlustel oli osavõtjaid juba märksa rohkem kui möödunud aastal. Ja kahtlematult võime tõendada, et see arv veelgi kasvab.

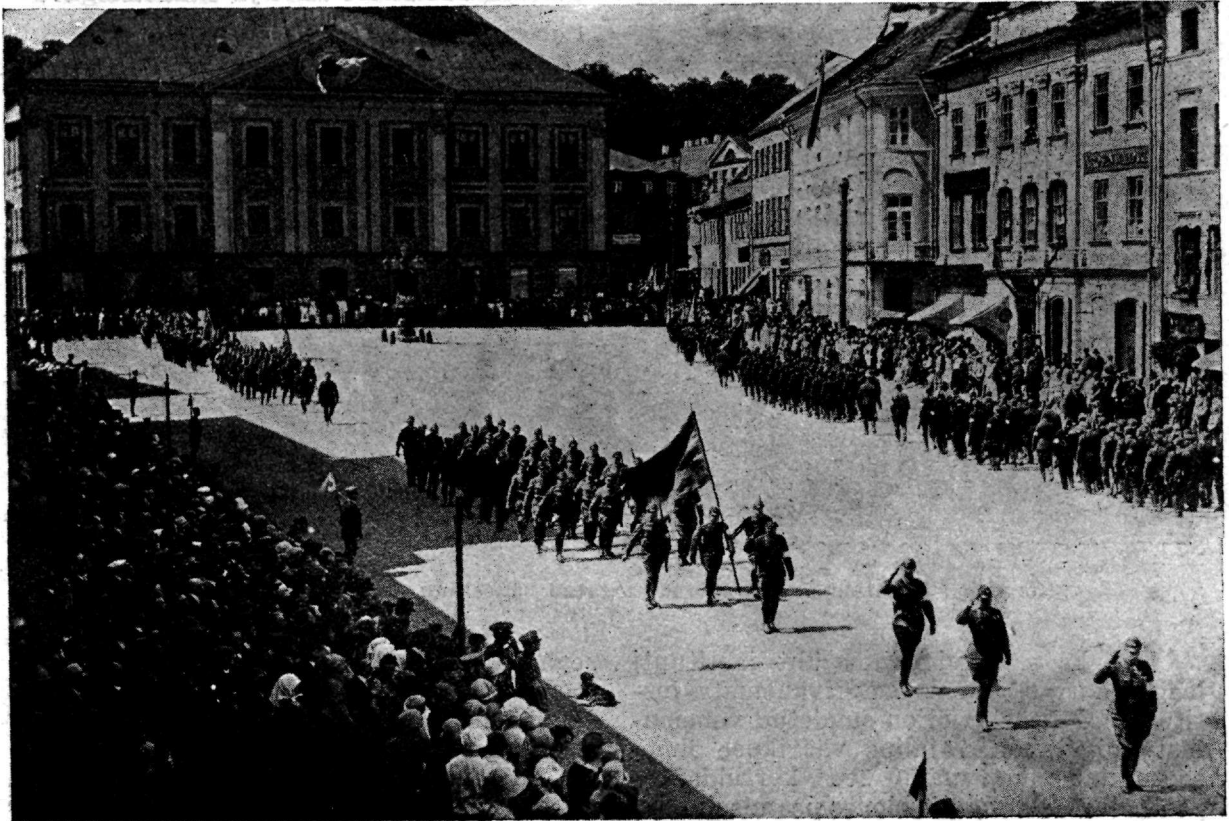
Kiituse ja tänuga tuleb peatuda ka üleriiklikke pidustusi korraldanud Tartu maleva korraldusvõime juures, sest see ületas õige mitmes suhtes möödunud aasta kaitseliidupäeva korraldused, kuigi vast olud Tartus olid isegi raskemad Tallinna avaramate võimalustega võrreldes. Kahtlematult aga aitasid siin kaasa ka möödunud aasta kogemused, sest olid ju möödunud aasta suurpidustused esimesed kaitseliidu elus ning seega viperused ja eksitu-

sed möödapääsmatud. Ent seegi vajab kiitust, et kord tehtud vigu ja eksitusi ei korratud, et mõisteti kasutada omandatud kogemusi. Mõistagi mõjus hea korraldus tunduvalt kaasa ka kulude kokkuhoidmisele, mis käesoleval aastal osutuvad võrdlemisi väikesteks.

Ei või jätta mainimata ka meie Tartu naiste tööd ja tegevust, kes õlg öla kõr-

puhas või näppe kortsutav, vaid rõõmsal meelel tegid iga töö, mis neile peale pandi, samuti vanu, kes oma kõrgete eluaastate peale vaatamata kuidagi maha ei jäänud noortest, vaid igalpool hea eeskujuga ees sammusid. Oleme jätnud neile parema mälestuse, ning see ei ole kuidagi kahjuks Eesti riigile ja ta heale nimele.

Pöördes kaitseliidupäeva teise osa —

Malevate esitus, meekoondade paraad defileerimas.

val rühkisid tegutseda ühes meestega, kes varahommikust hiljaööni rühkisid ja korraldasid, keetsid ja valmistasid suupisteid, valvasid tervishoidlikkude nõuete täitmist ja andsid esimest abi. Tänu ja kiitus!

Kui mainida külalisi, eriti välismailt, siis peab tähendama, et nad otse üllatunud olid sellest korrast ja kiirest talitusviisist kui ka lahkusest ja vastutulekust, mis iseloomustas Tartu pidustusi. Eriti imetlesid nad meie noori preiliseid ja prouasid, kellede kohta muu hulgas olgu öeldud, et nad neid nii väljavalitult ilusaid sarnas suures hulgas kuski koos ei olevat näinud, kuidas need ei kohkunud tagasi ühestki tegevusest, olgu see kerge või raske,

malevkondade suvilaagrite — juure, mis-suguseid tänavu korraldatakse esimest korda, võib juba praegugi, kuigi veel ammuigi kõik laagrid pole lõpetatud, kinnitada, et nende tulemused kõigiti ületavad hellitatud lootusi, osutuvad tuumakamateks, tagajärjekamateks kui võis ennustada. Mõistagi, on ka siin, nagu iga uue kavatsuse esmakordselt teostamisel, võimalik märkida nii mõndki viperust ja mõnes paigas isegi loidust ning saamatust, kuid üldtulemused on kõigiti head ja meelitavad kordamisele. Ei tohi kuidagi unustada, missuguste abinõudega malevkondadel tuli laagreid korraldada, puudusid telgid, puudusid väljaköögid, puudus seda ja

teist. Kuid hea tahtmise juures on sellest kõigest üle saadud ja malevkondate suvilaagreid on mitmel pool suudetud korraldada paremini, nägusamini ja tagajärjekammalt kui kõigi vajaliste abinõudega varustatud meeskondate laagreid. Seda aga on saavutatud suure hoole ja andumusega asjale, selleks on jällegi suurelt osalt kaasa aidanud meie Eesti naised oma viruse, agaruse ja rõõmsameelise töötahetega.

ettevaatlikumad ja valmistagem selle idee teostamist paremini ja kavakindlamalt ette.

Missugune oleks siis üldmulje kaitseliidupäevast ta kõige laialisemas ulatuses?

Kõhklemata tuleb vastata — kaitseliit on võrreldes möödunud aastaga astunud suure ja jõudsasammuedasi. Elu temas edeneb, tööd tehakse suure huvi ja ennastsalgavav-

Kõrgemad külalised ja välisvõõrad vaatavad kaitseliidu paraadi defileerimist.

Tahaks eriti nimetada üht instituuti laagri korras, nimelt laagri vanemate instituuti. Mitmel pool on suudetud vanema-instituudile anda vajaline väarikuse ilme, seesugune ilme, nagu see korraldajate poolt oli mõeldud, mis olenes peamiselt õige ja vastava isiku leidmisest. Ent mõnel pool pole osatud leida seda kandvat jõudu, seda personifitseeritud väarikust, ning neis kohtades oleks olnud parem, kui laagri vanema instituudi loomisest oleks loobutud. Sarnaste traditsioonide loomisest tuleb olla äärmiselt ettevaatlik, muidu võib loodetud kasu asemel saavutada aina kahju ja ühe hea idee ja kavatsuse võib ära narrida. Kõik oleneb ju sellest, et kes, kuidas ja mil viisil? Tuleval aastal olgem

sega ja kui see nii edasi kestab, siis on see pandiks meie noore kaitseliidu suurele ja väarikale tulevikule oma aateliste ja isamaaliste ülesannete täitmisel. Kaitseliit on annud uue tõenduse oma eluõigusele, on näidanud, et ka väheste elukutseliste juhtivate jõudude ja väheste kuldudega võib saavutada suuri tagajärgi, kui ainult selleks jätkub tahtmist ja püsivust. Ja seda tal jätkub.

Ning seepärast — edasi, ikka edasi alatud teed! Sest tema siht on õige. Õige asi võidab aga alati!

Jõudu, ning veel kord jõudu!

—o—

Väliskülastestega kaitseliidupäeva pidustustel ja laagrites.

Möödunud kaitseliidupäeva külaliste hulgas nägime ka hulga meie naaberriikide kaitseliitude esindajaid, kes suure huviga jälgisid meie kaitseliidu arenemist ja võimisi.

Esimestena jõudsid kohale meie vennasrahva Soome Suojeluskunta esindajatena Viipuri piiri-

Tee Aegviidust Põltsamaale on halb, varustatud sügavate roobastega ja aukudega, tuul on käre ja tee lõpmata tolmune, — sõit seetõttu halb ja mugavuseta. Ent meeoleu on siiski hea, sest vaatamist on palju. Eriti torkab külalistele silma see lugematu hulk uusi maju, mis metsa serval

Sõjaminister kindral N. Reek, kindral E. Pöder, kaitseliiduülem kolonel J. Roska ühes Läti, Soome ja Poola kaitseliitude esindajatega Kambja kodukaitseshinglaste keskel Kambja malevkonna „Kaitseliitlaste Kodu“ trepil.

(maleva)pealik major Sihvonen ja Suojeluskunta peastaabi mobilisatsiooniosakonna juhataja leitnant Haltiavuori. Nad saabusid juba neljapäeva lõunaajal Tallinnasse, kus nad samal päeval vaatlesid Tallinna linna, Pirita kloostri varemeid ja kaitseliidu peastaabi ruume. Öhtul viibisid nad Tall. Jalgpalliklubi väljal Eesti-Läti maavõistlusel, mis teatavasti lõppis 4:1 Eesti kasuks.

Järgmisel hommikul vara algab sõit autodes Tartu poole. Kuid mitte otseteed, vaid mõnesuguste kõrvalekaldumistega. Külastatakse Järva maleva Aegviidu ja Sakalamaa maleva Põltsamaa-Lustivere laagrit.

Aegviidus on malevlased õppustel, ent kodukaitseshinglased on kohal ja kostitavad külalisi väljaköögis valmistatud toiduga ja muude suupistetega.

vainude ja nürmede keskel, jõgede ja järvede ääres nagu seened pärast sooja vihma katavad maapinda. Need on meie uued taluperemehed, kes oma asulatega meie maale annavad sootuks uue elava ilme.

— Aga kus on teie õunapuuaiad? — tähendab üks külalisist. — Te veate suure hulga õunu välja, ning ka meie Soomes maiustame neid heameelega, kuid õunapuid pole kuskil näha.

— Oodake veel pisut, kuni jõuame lõunapoole, küll siis juba näete.

Ning tõepoolest, mida rohkem jõuame lõunasse, seda tihedamalt jääb silm peatuma valgetele õitemeredele ümber asulate. Mitmed noored põllumehed on kogu oma viljapõllu pikkade õunapuuridega täis istutanud, lõigates sel teel oma maa-alalt kahekordset vilja.

Väsitava sõidu järele tolmu ja tuulega võideldes jõuame viimaks Põltsamaale Lustivere suvilaagrisse, kus külalisi oodatakse erilise kannatamusega, kuna Põltsamaa malevkonnal on täna suur pidupäev — malevkonna lipu õnnistamine.

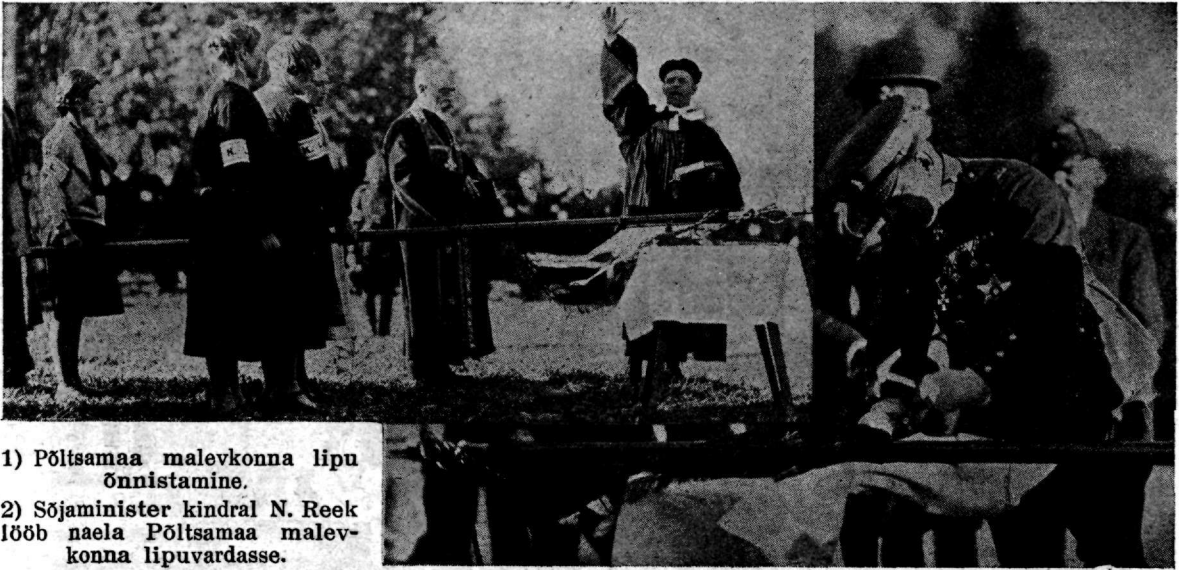
„Ela isamaale, sure isamaale!“ — need on sõnad, milledega kaunis lipp õnnistatakse Põltsamaa malevkonna lipuks. Liigutatud südamega võetakse osa lipu õnnistamise tseremooniast.

Külalised ei saa jätta abinõust avaldamata selle üle, et nii primitiivsete abinõudega on suudetud anda laagritele säärast mugavust, nagu seda

Bolsteni, kes juba korduvalt varem on viibinud Eestis ning alati väga soojasti ja sõbralikult on osa võtnud Eesti kaitseliidu elust ja arenemisest, aiszargside Valga rügemendi pataljoni ülem kapten Rudsit ning kapten Rusmon, aiszargside peastaabist.

Poola strzelecide esindajateks on strzelecide organisatsiooni keskjuhatuse abiesimees ins. Podgorski ja kapten Kurlev, strzelecide peastaabist.

Koos kõigi väliskülalistega asutakse laupäeva hommikul jällegi autodesse ja minnakse külas-

- 1) Põltsamaa malevkonna lipu õnnistamine.
- 2) Sõjaminister kindral N. Reek lööb naela Põltsamaa malevkonna lipuvardasse.

võib silmata Lustivere laagris. Puuokstest valmistatud telgid on ühtlasi kauni välimusega kui ka täiesti otstarbekohased. Laagri asupaik on valitud imeilusas looduses keset metsa, laagris valitseb kord ja puhtus. Laagrivanema auväärt hallpea sunnib väarikale ja tõsisele olekule. Keset laagrit asub mälestustahvel Põltsamaa meestele, kes oma südameverega on lunastanud vabaduse meie kallile kodumaale, mille juhtlauseks on: Ilus ja kaunis on isamaa eest surra. Kahel pool laagrit lehvivad pikad propagandaplakatid, kandes üldpealkirjaks: „Terves kehas terve vaim!“ ning „Oma tuba, oma luba!“

Sõit jätkub. Hilja õhtul pärast kiiret sõitu kauni Saadjärve ilusatel kallastel jõutakse väsinult, üleni tolmuaga kaetult Tartusse. Kuid ei tähenda tolm, ei tähenda väsimus, kui päeva jooksul on nähtud seevõrra palju kaunist ja uut, on elatud ülevaid ja südantkosutavaid silmapilke.

Laupäeva hommikul saabuvad Tartusse ka Läti ning Poola delegatsioonid.

Läti aiszargside esindajatena on meid külastama sõitnud Läti aiszargside ülem polkovnik

tama Kambja malevkonna laagrit Vana-Kuustes. Tee on võrdlemisi hea, vaated aga mõlemale poole teed imekaunid ja silmihellitavad. Jões ja järved kõrgete küngaste vahel orus, viljapõllud vahelduvad heinamaade ja metsatukkadega, vanad auväärt talumajad asunikude värskete asulatega. Siit-sealt mäeharjalt avaneb kaunis vaade Emajõe orus lebavale Tartule ta majade ja tornidega ja hõbedase vööna teda poolitava Emajõega. Tahtmatult kergib huulile hüüe ja südamesse veendumus — ilus oled, isamaa!

Vana-Kuuste laagrikoht on valitud asjatundlikult ja maitserikkalt. Mägede vahel orus, keset metsa-lagendikku, kuhu ei tungi ükski tuuleõhuke, asub pikk telkiderida, primitiivselt ehitatud, kuid täiesti oma nõudeid täitev.

Malevlased on parajasti taktikalisel õppusel — harjutatakse pealetungi vaenlasele, kes end kindlustanud ühe künka taga.

Vaadeldakse laagrit, külastatakse Kambja kodukaitseühinglasi, kes toimivad väljaköökidena juures.

Peagi kuulub vägev lauluheli — Eestimaa, mu isamaa! — ja õppuse lõpetanud malevlased sammuvad pikkades ridades laagrisse, kus nad rivistuvad ja külalisi tervitavad.

Külalistele puutub eriti silma, et ühes noortega on õppustele ilmunud ka suur hulk vana-maid mehi ja auväärt hallpäid. Rahvas, kes terves oma koosseisus on läbi imunud kodukaitse mõttest, on tugev, olgugi et ta on väikearvuline, — see on Soome hõimlaste otsus meie Eesti maleva kohta.

Jällegi vuravad autod ja viivad meid Ottose tallu, kus peremees, malevkonnapealiku abi, rkl.

teisele korrale tuleb kanadekuur. — Igapäev üks siga välisvaluutaks peab olema mu produktsioon, kui laut valmis on ehitatud, tähendab peremees.

Külalised on üllatatud sellest puhtusest ja korrast, mis valitseb lautades, tallides ja mujal, sellest leidlikkusest, millega iga viimane ruumide nurk ära kasutatud, millega kogu töö ja tegevus kõige lihtsamate abinõudega on seatud sellaselt, et ei raisataks ühtki üleliigset minutit. Imestavad selle hoole ja armastuse üle, mis valitseb igalpool, kuhu langeb pilk, selle rõõmsa hirnumise ja häälitsemise üle, millega loomad tervitavad lähenevat peremeest. Jah, praegu, võib

Tallinna maleva laagripäevalt. Pealikute koosolek hom. kell 1/2 9.

Ottos, meid ülilahkesti vastu võtab ja omatehtud õuna- ja marjaveiniga kostitab.

Vaatame talu ja selle majapidamist. See ka on tööpoolest vaatamisväärne. Kanakasvatus, faasaanikasvatus, uhke õuna- ja marjapuuaed, talis paarkümmend täisverd Ardenni hobust, kelledest igauks üksikult vaevata võiks vedada kuuetollilist kahurit, laudas umbes neljakümnepealine puhasverd Angleri kari, elajasuurused sead oma põrsastega. Peremees tõstab ühe neist tagumist jalga pidi kõrgele ja sõnab naljatades — see on üks dollar, mu härrad, ning seda vabastades ja pisut suuremat kõrgele tõstes — ja siin on jällegi naelsterling. Lauda ees liivakastis lamab filosoofilise rahuga valge kits ja ei tee väljagi, et teda vaadeldakse ja filmitakse. — Täieline Sokrates, lausub üks külalistest väga tabavalt. Lauda kõrvale ehitatakse teist lauta 250 sea jaoks, mille

olla, leidub meil selliseid majapidamisi üle terve Eesti ainult mõnisada, kuid kindel on, et mõnekümne aasta pärast neid leidub juba tuhandeid ja kümneid tuhandeid ning siis kuulub ka Eesti majanduslikult kõige jõukamate riikide hulka, siis on ta tulevik jäädavalt kindlustatud. Maa — see on meie varandus ja meie tuleviku lootus ning seepärast ärgem unustagem kunagi hoida sellele maale vabadust ja rahu, et ta takistamatult võiks areneda viljarikkaks, kõiki toitvaks aiaks.

Talu vaadeldud ja veini maitsnud, liigume edasi Kambja malevkonna kodusse, kus külalistele kodu avaras saalis on kaetud rohke toiduga varustatud laud. Virgad kodukaitseühinglased kannavad roogi ette ja hoolitsevad igakülgset nende mugavuse ja meelelahutuse eest. Pärast einet väike jalutuskäik kodu imekaunis pargis ja klaas õlut n. n. „õhulossis“ — hiiglapuu oksale

Põltsamaa malevkonna kodukaitse ühinglased külvavad lilli laagripäeva saabuvate külaliste teele.

ehitatud paviljonis, kuhu korraga mahtus üle 25 inimese, ja saatjate elaguhüüetel alustatakse kojusõitu Tartusse. Veel kord veereb looduse ilust vaimustatud pilgu eest mööda Tartumaa kaunis maastik ning peagi ollakse juba jälle Tartus kaitseliidupäeva pidustustel, mis jõuab oma kõrguspunktini õhtuse, tõrvikutega rongikäigu ajal.

Põltsamaa malevkonna naiskaitseliitlane kinnitab lillekimbu Soome külalisele rinda.

Tuhanded malevlased ja paljud, paljud tuhanded pealtvaatajad võtavad osa sellest suurejoonelisest meeleavaldusest, kuulatavad tuksuva südamega riigikogu esimehe sõnu Tartu maleva staabi rõdult ja malevlaste isamaalaulude vägevaid helisid. Süda on kõigil nii täis rõõmu ja uhkustunnet, et oleme vaba rahvas vabal maal, et meil leidub küllalt mehi, kes selle oma vabaduse kaitseks tahavad seista „viimase veretilgani“. Nii mõnigi pühib vargsi silmist pisara, mis sinna on tekkinud ülevast ja meeltülendavast tundest. Ja kui üle avara platsi kõlab malevlaste palve — „Su üle Jumal valvaku, mu kallis isamaa,“ — painutavad kõik oma paliastatud päid kõigehärdaid palvesõnu, paludes kodumaale rahu ja ärdaid palvesõnu, paludes kodumaale rahu ja vaba arenemist ja mehi, kes alati valmis oleksid minema kaitsma seda meie nii üliarmast ja -kaunist kodumaad.

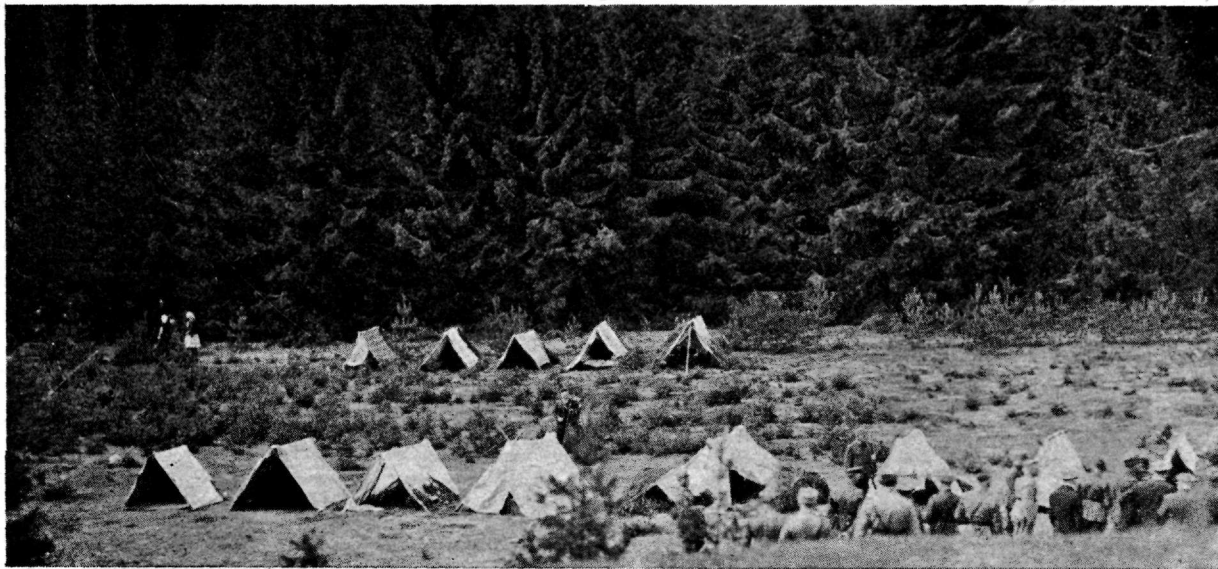
Pühapäeval kell 11 algab raekojaesisel paraad, millest osa võtavad kõigi malevate esitusmeeskonnad oma lippudega. Paraadi võtab vastu kaitseminister kindral R e e k. Järgnevad tervitused. Teiste hulgas võtavad sõna ka välisdelegatsioonide esitajad ja lasevad soojel sõnul Eesti kaitseliitu elada, tuues tervitusi oma maa kaitseliidu organisatsioonide poolt.

Paraadi lõpetades minnakse einele sõdurite kodusse, millest peale teiste külaliste osa võtab ka Soome Lotta-Svärdi organisatsiooni esitaja pr. Arneberg-Pentti, kes eelmisel õhtul oli viibinud meie kodukaitseühinglaste kongressil ja toonud neile tervitusi Soome suguõdede poolt.

Pärast lõunat käiakse vaatamas sportlasi ja jälgimas jalgpalli lõpumängu, siis kogunevad kõik Vanemuise aeda kaitseliidupäeva pidustuste lõpuaktusele ja auhindade väljajagamisele, mida toimetab kaitseliidu vanematekogu esimees kindral Laidoner.

Võistlustel on ilmutatud häid võimeid, mis mitmeti suurelt ületavad möödunud aasta saavutusi, on püstitatud mitu uut kaitseliidu ning isegi Eesti rekordi. Malevlased on näidanud oma parimat, seepärast on ka meeoleolu ülev. Auhindadega

Algab külaliste lahkumine. Läti ja Poola delegatsioonid sõidavad õhtuse kiirrongiga Riia poole, tunni aja pärast lahkuvad ka soomlased öösisel postirongiga Tartust, kaasa viies kaunimaid mälestusi kaitseliidupäeva pidustustist ja sooje tervitusi oma kodustele, ent ka sügava veendumuse, et Eesti rahvas oma raskelt võidetud vabadust väärikselt hinnates kogu oma tervikus selle kaitseks valvel seisab ja tarvilisel korral ühes nendega õlg õla vastu võitleb ühiste aadete, ühise kaunima tuleviku eest.

Kambja malevkonna laager.

ülekuhjatud laudade ette ilmuvad võitjad meeskonnad ja üksikud malevlased, et lugupeetud vabandussõjajahi käest vastu võtta võidupalmi ja end naiste kätest lilledega kaunistada lasta. Käteplagin ja rõõmuhõisked ei taha lõppeda, kui mehed, sirged ja tugevad nagu tammed ning siiski saledad ja painduvad kui meie kodumaa kased, pikas reas uhkusetundega südames oma võidutähiseid kogu rahva ees vastu võtavad.

Minnakse jällegi sõdurite kodusse, kus külalisi ootab sama karske õhtueine, nagu oli lõunagi.

Kodukaitseühinglased kaunistavad einet oma ilusate isamaalauludega, mis kõigisse külalistesse jäätavad jäädava mulje ja kauni mälestuse.

Soomlastele raputame esmaspäeva hommikul Tallinna sadamas veel viimast korda kätt ja kinnitame veel kord, et meie kaks vennasrahvast alati ühiselt oma saatust hakkame määrama, et ühe õnnetus on ka teisele õnnetuseks, ühe edenemine ja edu on seda ka teisele. Ühised olud, mis tingivad ühist saatust, on peale suguluse veel selleks lahutamatuks kitiks meie ja meie vendade vahel, mis meid sunnib alati tugevasti hoidma üksteise vennalikkku kätt ühiseks tööks, ühiseks võitluseks oma olemasolu, Soome hõimude vabaduse ja vaba edenemise eest. Tulgu häda, tulgu raskused — meie seisame käsikäes koos ja võidame nad!

Muljeid kaitseliidupäeva võistlustelt.

Alles hiljuti oli mul jutuajamine meie tuntud sportlasega, kes ühtlasi ka spordiliikumise tunnustatud juhte, kus muu seas veeretasin jutu meie sportlaste järelkasvule, mille kohta tema muu seas tähendas: „Mehi meil ehk oleks, kuid et rahvusvahelisel tasapinnal püsida, selleks on vaja hoolikat ettevalmistust ja häid harjutusvõimalusi, kuid siin jääme toppama kui väike ja majanduslikult kehv rahvas.“ Minu arvates ei tohiks meie siiski ka kogu oma kehvuse juures

omasid, seda näitas meile ilmekalt Lääne maleva grupis kaasa joosnud ml. Aleks. Lepp, kes kogu pooldest keskmine, kuid energia, mis selle mehe näos ennast ilmutas, ei jäänud ka saavutuses peitu. Juba Riia maanteelt kõrvale pöördes oli tal kaks püssi seljas ja Tamme mõisa juures juba kolm püssi ja kaks kümnenaelalist kotti, sealjuures enesel küllaldaselt veel jõudu leides teiste ergutamiseks ja värskena finiši ilmumiseks. Kui nüüd niisugune mees toodaks jooksurajale ja

Tallinna maleva laagriplatsi üldvaade.

muutuda abituks ja sentimentaalseks, eriti ei saa seda just siis, kui nii palju lootust hellitavaid noori oled näinud sõerajal jõudu katsumas.

Olgugi, et meie ei suuda välja panna suuri summasid sportliku tasapinna tõstmiseks, nagu seda teevad suured maailmariigid, selle peale vaatamata võiks meie asi siiski sama jõudsasti edeneda kui mujal. Meie üheks suuremaks kapitaliks on juba meie terved hästiarenenud ja paljulubavad noored, missugust materjali paljud maailmariigid ei oma ja ainult kadestavad. Vaja ainult asja nii organiseerida, et töö käiks kindla, kord autoriteetide poolt ülesseatud ja meie oludele kohastatud plaani järgi, kusjuures hoidutaks igasuguste juhuslike hüpete eest, missugused sagedasti osutuvad tõusiklikeks ja asja põrmugi ei edenda. Aga sellest teine kord pikemalt.

Kindlasti huvitavamaid numbreid oli kaitseliidu võistluskavas rakmetes rännak. Kui suure vastupidavuse ja tahte mõned võistlejaist

teda tutvustataks jooksutehnika saladustega, siis hoida ainult eest, kui ta finiši tulekul hüüab: „Ütelge, kunas ma seisma pean jääma,“ nagu üks rännakut lõpetanud mees hõikas.

Rännakvõistlus, mis kujunes kaitseliidupäeva maratoniks, oli juba huvitav selle poolest, et kaasa võistlesid mehed nagu ml. Roose Valga malevast, kellel juba 50 a. turjal ja neile lisaks veel 2 püssi oli selga haarnud.

Võistluskavas oli puhassportlike alade kõrval ka tähtis koht antud sõjalise iseloomuga võistlustele, nagu rakmetes rännak, sõjaline kolmevõistlus, laskmine, orienteerumisjooks ja rakmetes jalgrattasõit. Jääks ainult üle soovida, et need võistlusharud kujuneksid traditsioonilisteks ja nende määrusi vastavalt poolt täiendataks, et ära hoida igasuguseid teadlikke ja mitteteadlikke arusaamatusi. Üheks kibedamaks konkurentsiks kujunes laskmine, kus iga malev oma kuuemehelise grupiga püüdis domineerida.

Ka üksiklaskmine ei annud vähem kõneainet, sest raske oli ette öelda, kes tuleb käesoleva aasta meistriks. Vaevalt võib aga meil laskmine säärase „tukinuiadega“ ja vettinud munitsiooni-ga kerkida rahvusvahelisele tasapinnale, olgugi, et laskurid oma võimetelt võiksid seal olla. Üle-arusena tundub mulle tagajärgede salajashoidmine, sest arvatav ärritus ei olegi tegelikult nii suur ja mõjuavaldav, nagu seda võis näha võistlustel, kus mehed tagajärjed viimse peensuseni ikkagi välja uurisid. Pealegi on rahvusvahelistel võistlustel tagajärjed igale laskjale teada ja ka

kaugeleulatuvamaid tagajärgi, kui ainult parema püssi ja laskemoona endale muretseks.

Kavas oli kergejõustikule antud see raske ja otsustav sõna parima maleva hindamisel, mille tõttu konkurents kujunes ka haruldaselt elavaks, mida oma poolt veel suurendas Eestis harukordne võistlejate arv. Mulle jätsid nad haruldase mulje, missugust millalgi varem pole omandanud ühelgi kergejõustikuvõistlusel.

Elevus, mis kujunes seda suuremaks, et Tallinna malev ainult mõne punktiga Tartu ees vedas, läks isegi nii kaugelt, et võisin konstatee-

Aegviidu laager.

meie peaksime võistlusi korraldama rahvusvaheliste määruste järgi, et laskjad juba aegsalt nende tingimustega võiksid harjuda. Et sportlikku laskmist, nagu seda olümpiaadidel harrastatakse, ka meil edustada, on hädavajaline laskurliidu asutamine, kes omakorda astuks rahvusvahelise laskurliidu liikmeks ja Eestis seda asja organiseeriks.

Grupilaskmises tuli esimesele kohale Võru malev, kes juba möödunud aasta võistlustel näitas häid tagajärgi, mis tõenduseks, et seal võetakse asja tõsiselt. Üksiklaskmises pidi möödunud aasta meister Reitkam kapituleeruma vastse meistri Küti ees, kes näitas väga häid tagajärgi. Küti nimi figureerib juba Tallinna Kalevi laskeosakonna võitjate nimekirjas, kus teda üldiselt kui külmaverelist ja kindlat laskjat tunti, mida ta nüüd võistlustel veel kord kinnitas. Küti osutub tulevikumees, sest temale omase rahulikkusega ja külmaveresusega võiks ta näidata palju

rida, et ka kergejõustikus on olemas oma entusiastid, vähemalt Tartus. Publik oli nii kaasa kistud kui kuski lõunamaal jalgpallivõistlusel, kus mõne oma mehe ebaõnnestuse puhul kostis sügav „oohh“.

Siin esines juba terve kari neid mehi, kellest suurt puudust tuntakse ja küünla tulega otsitakse. Mehed nagu Ütt, Laabent, Reisner, Simson, Lilienthal, Räästas, Korol, Kitsing, Koger, Erg, Lille, Leinbock, Reisenberg ja Küttis võivad meile peagi pakkuda huvitavat kõneainet, kui neile võimaldataks ainult teadmisi ja harjutusvõimalusi.

Otse imestama peab noore narvalase Kütti-se anderohkust, kes oma arenemises peaaegu nigel, kuid proportsionaalse ja meeldiva kehaga.

Miks Räästas, kui ülisuurte annetega jooksja, kavakindlale jooksutreeningule ei ole asunud, jääb mulle mõistatuseks, sest juba näolt Ville Ritolale sarnane avaldub tema jooksus midagi

klassilist, mis sarnane Nurmile. Tema samm pikkus ja kena puusatöö on juba suur tükk tööst jooksutreeningus. Kahtlemata on Räästasel palju suuremad väljavaated kergejõustikus kui jalgpallis. Mehed nagu Simson ja Lilienthal võiksid peagi meeleheaks vanale jumalale, kes neid nii kaunis vormis valanud, püstitada mõned kenad saavutused. Aga pisut veel kuratlikku kiirust ja hoolsat tuhnimist tehnikas!

Et kaitseliit igast kihist endale pooldajaid ja ka tegevliikmeid on osanud ligi tõmmata, on asjale ainult kasuks, eriti aga õpetajaskonnast,

rasketest kuulipildujatest, orienteerumisjooks, rakmetes jalgrattasõit ja sõjaline kolmevõistlus, olid otsast lõpuni huvitavad ja seda juba konkurentsi tiheduse tõttu.

Lõppeks veel võistlustel saavutatud tagajärgede hindamisest paar sõna. Ajalehis võis leida märkeid, kus hra sõjaministri ja vist ka hra kaitseliidu ülema poolt soovitati, et A klassi tagajärgi ei võetaks edaspidistel võistlustel riigivanema auhinna määramisel arvesse. See on täiesti pooldamise väärt mõte, sest tegeliselt ei ole vist Tallinna ega ka Tartu malevad

Narva maleva kaitseliitlane N. Kütt, kes üksiklaskmises esimesele kohale tuli, omandatud auhindade keskel.

olgugi et piiri äärest, kus õpetajad üldiselt aktiivsemad. Ka võistlustel esinesid mõned õpetajad, ja väga heade tagajärgedega, nagu Narva ühiskõhnamäsimi füüsikaõpetaja, kes oma raske tööala kõrval nähtavasti küllaldaselt aega on leidnud, et laskmist treeneerida, mille tulemusena ta võistlustel püstoli laskmises kirjutas esimese koha oma nimele. Üks teine õpetaja, ka Narvast, on mitmekülgne ja suurte annetega Ütt, kes kavatseb välismaal kehalise kasvatusena alal kõrgema hariduse omandada, kuid praegu rabeleb nagu „koolmeister“ kunagi ainelises puuduses. Kas siin ei saaks kuidagi kaitseliidu spordikeskkubi vastu tulla, ja temale teatud toetust määrata välismaal hariduse omandamiseks? Üks on kindel, et kaitseliidu sportlik liikumine vajab juhte ja neid ei ole mujalt võtta kui peame ise oma ridadest otsima ja neile vastava erihariduse võimaldama.

Võistlused, mille kavas olid veel laskmine

kõrtki liigutanud nende A klassi meeste kasvatamisel, küll aga sportlikud organisatsioonid. Nüüd on asi nii välja kujunenud, et malevad loikavad loorbereid sportlike organisatsioonide poolt kasvatatud meeste abil ja omandavad „parima maleva“ tiitli. Ei mõtlegi vist keegi vastu vaielda tõsiasjale, et võitnud malev tagajärgede poolest on parim malev, kuid tahaksime näha enam kasvatustöö tagajärgi ja sealjuures nähtud vaeva väärilist hindamist. Seepärast oleks soovitatav veel ette näha kolmas klass ja riigivanema auhinna statuut vastavalt muuta, kusjuures ei pea soovitavaks A klassi väljalangemist, sest siis võiksid ka välja langeda need sportlased, kes möödunud aastal startisid B või E klassis ja anderikkuse ja hoolsa maleva poolt korraldatud treeningu tagajärjel A klassi pääsmiseks näitasid vajatavaid tagajärgi. Küll võiksid aga ka A klassi tagajärjed vähem arv silmi anda.

Mis võistlustesse puutub, siis tuleks neid

korraldada iga aasta ise linnas, kuhu spordi keskliiduga ühiselt tuleksid spordiväljad ehitada, või kui need juba olemas, siis uuendada ja parandada nõuetekohaselt. Need võistlused annavad meile selge pildi tehtud tööst ja on üheks kaunimaks ja otstarbekohasemaks abinõuks, et meie üldist asja levitada. Iga nelja aasta järele võiks korraldada Tallinnas kaitseliidupäeva, kus ta kannaks juba nimetust „Üleriikliku kaitseliidu mängud“, sest Tallinnas on eeskujulised võimalused sarnase suurejoonelise pidu või olümpiaadi läbiviimiseks.

Püstolitest laskmine pealikutele: 1. Joh. Proksmi (Narva malev) — 55 silma; 2. Aleks. Näripea (Pärnu malev) — 53; 3. Lansmann (Läänemaa malev) — 49; 4. Vold. Pikson (Tall. malev.) — 47; 5. Aug. Mürk (Tartu malev) — 46; 6. Karl Otsa (Tartumaa malev) — 46 silma.

Laskmine rasketest kuulipildujatest: 1. Rosenvald (Tartu mal.) — 92 silma; 2. Juhkam (Järva mal.) — 91; 3. Mihkelson (Tartumaa mal.) — 72; 4. Orgussaar (Tall. mal.) — 67; 5. Kruusenberg (Tartu mal.) — 48; 6. Rootmann (Narva mal.) — 48 silma.

Narva maleva mitmekülgne sportlane Rud. Ütt, sõjalise kolmevõistluse meister omandatud auhindade juures.

Siis võiksime juba pikemalt peatuda ja tagasi vaadata tehtud töö peale rõõmsa meelega, sest seda kinnitas meile juba vast hiljuti möödunud kaitseliidupäev.

Üleriikliku kaitseliidupäeva võistluste tehnilised tagajärjed.

L a s k m i n e.

Grupilaskmine: 1. — Võru malev — 358 silma, 2. — Tallinna malev — 333, 3. — Pärnu malev — 322, 4. — Viru malev — 316, 5. Sakalamaa malev — 311 ja 6. — Tartumaa malev — 294 silma.

Üksiklaskmine: 1. Kütt, Narva mal., 122 silma; 2. Mitt, Pärnu mal., 113; 3. Ofrile, Tartumaa mal., 110; 4. Jürgenson, Võru mal., 110; 5. Vahter, Pärnu mal., 108; 6. Tender, Tall. malev, 106 silma.

Sõjaväeline kolmevõistlus: 1. Ütt (Narva mal.) — 4 min. 26,6 sek.; 2. Peterson (Tartu mal.) — 4.38,4; 3. Paal (Tall. mal.) — 4.38,6; 4. Jaanus (Harju mal.) — 4.42,9; 5. Kristjansen (Tall. mal.) — 4.54,2; 6. Roos (Narva mal.) 4.57,0.

Rakmetes rännak: 1. Tartu maleva meesk. — 1 tund 36,9 sek.; 2. Tallinna maleva meesk. — 1 tund 1 minut 22 sek.; 3. Harju maleva meesk. — 1 t. 9 min. 38 sek.; 4. Narva maleva meesk. — 1 t. 11 min. 1 sek.; 5. Pärnu mal. meesk. — 1 t. 12 min. 23 sek.; 6. Valga mal. meesk. — 1 t. 14 min. 35 sek.; 7. Tartumaa mal. meesk. — 1 t. 14 min. 47 sek. ja Lääne mal. meesk. — 1 t. 17 min. 51 sek.

Orienteerumisjooks: 1. Elberg, Tall. mal., 53.28,0; 2. Peegel, Tartu mal., 53.31,8; 3. Mürk, Tall. mal., 54.26,6; 4. Rosentak, Valga mal.,

55.58,8; 5. Silbergleich, Tartu mal., 56.10,4; 6. Teinburg, Tall. mal., 61.46,4.

Jalgrattasõit 25 kilomeetrit rakmetes: 1. Rossmann, Tartumaa mal., 1 t. 1 min. 30,8 sek.; 2. Lepikson, Tartu mal., 1 t. 2 min. 18,1 sek.; 3. Potter, Sakalamaa mal., 1 t. 4 min. 31,5 sek.; 4. Konsen, Tartu mal., 1 t. 4 min. 33,3 sek.; 5. Peterson, Tartumaa mal., 1 t. 4 min. 41,9 sek.; 6. Hansen, Sakalamaa mal., 1 t. 7 min. 12,4 sek.

Kergejõustik A kl.

Granaadiviske: 1. Klumberg, Tall. mal., 79.68; 2. Lehtmets, Tall. mal., 70.66; 3. Ütt, Narva mal., 69.82; 4. Lilienthal, Sakalamaa mal.,

A. Klumberg püstitab odaheites uue kaitseliidu rekordi.

68.86; 5. Tramberg, Tall. mal., 68.11; 6. Kärt, Järva mal., 67.62.

Kettaheide: 1. Kalkun, Tartu mal., 43.16 (Eesti rekord ületatud); 2. Feldmann, Tartu mal., 40.47; 3. Liinat, Tall. mal., 39.59,5; 4. Ivask, Tartu mal., 39.07,5; 5. Klumberg 38.10,5; 6. Kärut, Järva mal., 36.07.

Kuulitõuge: 1. Feldmann, 13.53,5 (uus kaitseliidu rekord); 2. Liinat, 12.87; 3. Ivask, 12.76; 4. Lilienthal, 12.62; 5. Reisenberg, Sakalam. mal., 11.95; 6. Lehtmets, 11.67.

Odaviske: 1. Klumberg, 55.06 (uus kaitseliidu rekord); 2. Jarvits, Tartu mal., 51.35; 3. Lilienthal, 50.37; 4. Rosenberg, Tall. mal., 47.85; 5. Koch, Tartu mal., 47.82; 6. Kuusik, Tartu mal., 47.71.

Kaugushüpe: 1. Klumberg, 6.67 (uus kaitseliidu rekord); 2. Rähn, Tall. mal., 6.61; 3. Laabent, Tartu mal., 6.44; 4. Liinat, Tall. mal., 6.29; 5. Neumann, Tartu mal., 6.04; 6. Kool, Järva mal., 6.00.

Kõrgushüpe — 1. Klumberg 1.70 (vahehüppes 1.75); 2. Roht, Tartu mal., 1.70; 3. Pillikse, Tall. mal., 1.65; 4. Martinson, Tartu mal., 1.60 (1.65); 5. Kink, Tartu mal., 1.60; 6. Ütt, Narva mal., 1.60.

Kolmikhüpe — 1. Klumberg 14.07 (uus kaitseliidu rekord); 2. Rähn 13.84; 3. Küttis, Narva mal., 13.29; 4. Laabent 13.23,5; 5. E. Kink, Tartu mal., 12.81; 6. Liinat, Tall. mal., 12.43.

Teivashüpe — 1. Reisner 3.40 (kaitseliidu rek.); 2. Martin, Tartu mal., 3.30; 3. Klumberg 3.30; 4. Kallas, Tartu mal., 3.10; 5. Pillikse 3.00; 6. Liinat 3.00.

100 mtr. jooks — 1. Laabent 11,2; 2. Rähn 11,4; 3. Kitsing, Tartu mal., 11,7; 4. Anniko, Valga mal.; 5. Küttim, Tall. mal.; 6. Ütt, Narva mal.

110 mtr. tõkkejooks — 1. Rähn 16,3 (Eesti rekord ületatud); 2. Palmberg, Tall. mal., 16,8; 3. Viin, Tartu mal., 17,0; 4. Reisner 17,2; 5. Grossholm, Pärnu mal., 18,6.

400 mtr. jooks — 1. Rähn 51,9 (uus kaitseliidu rek.); 2. Villemson, Tall. m., 54,0; 3. Kitsing, Tartu mal., 54,6; 4. Saulmann, Tall. mal., 54,8; 5. Reisner 55,0; 6. Korol, Tartu mal., 55,6.

1500 mtr. jooks — 1. Villemson 4.21,3 (uus kaits. rek.); 2. Huuk, Tall. mal., 4.25,0; 3. Rüütel, Sakalam. mal., 4.26,4; 4. Laater, Pärnu mal.; 5. Herman, Tartu mal.; 6. Mihkelson, Tartu mal.

5×200 mtr. teatejooks — 1. Tallinna malev 2.03,0, koosseisus Rähn, Saulmann, Koltsin, Palmberg, Küttim (uus kaitseliidu rek.); 2. Tartu malev.

5×1000 mtr. teatejooks — 1. Tallinna malev 13.14,1 (uus kaitsel. rekord), koosseisus Beldsinski, Saulmann, Rebas, Huuk ja Villemson. 2. Tartu malev 13.28,9; 3. Sakalamaa malev.

B kl. saavutused.

Kettaheide — 1. Lilienthal, Sakalamaa mal., 36.49 (uus kaitseliidu rekord); 2. Oole, Tartu malev, 33.37; 3. Voitk, Tartu mal., 33.36; 4. Roots, Tartumaa mal., 32.45; 5. Karu, Valga mal., 31.45; 6. Jaska, Valga mal., 30.24.

Kuulitõuge 5.44 kg. — 1. Simson, Tartu mal., 15.04; 2. Rosenberg, Petseri mal., 14.68; 3. Oole 14.01; 4. Tender, Tall. mal., 13.99; 5. Roots, Tall. mal., 13.84; 6. Lilienthal 13.65.

Kaugushüpe — 1. Küttis, Narva mal., 6.11; 2. Lilienthal 5.99; 3. Palgi, Tall. mal., 5.93; 4. Pelmas, Lääne mal., 5.73; 5. Piperal, Tall. mal., 5.60; 6. Tamm, Sakalam. mal., 5.60.

Kõrgushüpe — 1. Leinbock, Võru mal., 1.60; 2. Küttis 1.55; 3. Pelmas 1.55; 4. Ernesaks, Tall. mal., 1.50; 5. Vösu, Tartu mal., 1.50; 6. Sepel, Saaremaa mal., 1.50.

100 mtr. jooks — 1. Korol, Tartu mal., 11,7; 2. Elberg, Tall. mal., 12,0; 3. Jaska; 4. Ko-

Moment jalgpalli lõpuvõistlusest Sakala ja Tallinna malevate meeskondade vahel.

ger, Tartu mal.; 5. Taar, Petseri mal.; 6. Sussen, Järva mal.

200 mtr. jooks — 1. Korol 24,8; 2. Lille, Viru mal., 24,9; 3. Koger 25,4.

1500 mtr. jooks — 1. Räästas, Tall. mal., 4,31,4; 2. Erg, Sakalamaa mal., 4,32,4; 3. Lille 4,33,4; 4. Müllerson, Pärnu mal.; 5. Holmann, Tall. mal.; 6. Kilp, Tall. mal.

Pesapallis lõi Tartu Tallinna 14:3.

Pesapall, mis Soomes laialt harrastatav mäng, on ka meil pinda leidnud, olgugi veel vähesel määral. Suureks takistuseks on just vastava õpperaamatu puudumine, ilma milleta mängu õppimine ei ole mõeldav, arvesse võttes, veel, et ka sel alal meil ei ole õpetajaid.

Pesapalli võistlustel kohtasid Tartu ja Pärnu mal. meeskonnad, kus võitjaks tuli kiire ja hea pallipüüdivõimega Tartu meeskond 36:0. Võitjal tuli kokku minna Tallinna maleva meeskonnaga, kusjuures tagajärje 14:3 Tartu mal. meeskond jällegi võiduna oma nimele kirjutas. Tartlased mängisid innukalt ja jätsid mulje, et nad mängu hästi valitsesid, mida tartlaste treeneri hr. Kalkuni teeneks tuleb lugeda. Tartu mal. meesk. koosseis oli järgmine: E. Kink, A. Kink, Brett, Arbeiter, Oole, Jürgens, Kilmann, Mikkelson ja Opmann. Kohtunikuna toimis E. Klumberg asjalikult ja erapooletult.

Jalgpallis lõi Tallinn Sakala-maad 6:2 ja Tartut 4:1.

Parima maleva tiitli omandas Tallinn.

Kaitseliidupäeva lõpuaktus Vanemuise aias kujunes ülivamaks momendiks ja kinnitas veel kord, et see jõud, mis kaitseliidu suurt ideed kannab, on sügavalt noorte sportlaste hingesse juurdunud, mida ei suuda hävitada ükski võõras ja süingete kavatsustega võim.

Auhindadekogu, mis kaitseliidu üldlipu ette oli asetatud ja mille taga sportlastele neid välja jagas populaarne väejuht kindral Laidoner, oli Eestis esmakordne. Arvu poolest üle kaheksaja ja väärtuse poolest üle poole miljoni marga, see on juba tõsiasi, mis määrab annetajate hinnangu kaitseliitlaste enesearendamistöö. Siin süttis nii mõnegi noore sportlase hinges säde, et koju minnes anduda veel hoolsamale tööle ja kord leegitseta suure, kaitseliidu ridadest võrsunud sportliku tähena. Huvitav oli näha nende ülipinevate võistluste lõputulemusi ja nende hindamist, kus pea iga võitja lubaduse andis oma auhinda kaitsta ja kaotaja jällegi võita. — Neile mõlemile kõige soojem tervitus: „jõudu tööle!“

Riigivanema auhinna omandas Tallinna malev 103 silmaga, ühtlasi ka parima maleva tiitli. Talle järgnevad Tartu 90, Narva 45, Tartumaa 25, Pärnu 24, Sakalamaa 21, Võrumaa 18, Harju 14, Petseri 10, Viru 9, Valga 6, Pärnumaa 5 ja Lääne 5 silmaga.

Kergejõustikus kujunesid lõputulemused järgmiselt: 1. Tallinna malev 152; 2. Tartu mal. 142; 3. Sakalamaa mal. 41; 4. Narva 21; 5. Valga 10; 6. Viru 9; 7. Pärnu 8; 8. Lääne 7; 9. Petseri 7; 10. Võrumaa 6; 11. Tartumaa 5; 12. Järva 4; 13. Saaremaa 1. Joonep.

Mõned read kehalise kasvatuses põhimõtteist kaitseliidus.

Suured pidupäevad on möödunud ja nüüd võib juba teha üldist kokkuvõtet kõigest, mis seal Taaralinnas nähtud. Kõigepealt olen ise muutunud suureks optimistiks ja seda tänu ainult sellele suurele sportlaste paraadile, mis minus maha surus kõik need kahtlused ja eelarvamised Eesti sportliku arenemise kohta, missugused Varssavi kibedast karikast joodud lonksu mõjul mind kippusid uimastama.

On ju vastuvaidlemata tõde, et kehaline kasvatus kaitseliidus etendab palju suuremat osa kui kaitseväes, sest kaitseväes on füüsiline kasvatus abinõuks sõduri kvaliteedi tõstmiseks, missugune põhimõte on mõlemal organisatsioonil ühine, kuid kaitseliidule on ta veel abinõuks, et tõmmata noori ja vanu kõikidest kihtidest oma ridadesse ja sõjalise õppuse kõrval, mis noortele sageli ehk tundub igavana, pakkuda midagi elulisemat ja huvitavamata.

Käsitades teemi kaitseliidu kehalise kasvatuses põhimõtteist, ei saa ma minna edasi, ilma et võtaksin vaatluse alla inimmaterjali, kellega meil kaitseliidu õppetegevuses tuleb kokku puutuda, sest just viimasest olenevad õppetegevuse resultaadid kui sõjalise nii ka ruusilise kasvatuses alal.

Kaitseliitlased esinevad peamiselt kahes suures grupis, nimelt linnalased ja maamehed, s. o. täiesti isesugustes ja üksteisest erinevates arenemistingimustes üleskasvanud noortena. Ja neid kaht erinevat gruppi nende füsioloogiliste ja anatoomiliste erinevistega tuleb just lähemalt vaadelda enne kui üles seada põhimõtted.

Maapoised, kes esinevad suures enamuses atleedilise kehaehitusega, on muidugi tugevad, kuid neil puudub tarviline luustiku, lihaste ja sideaparaatide painduvus, mida sõjaline tegevus neilt nõuab. Koordineerimine (lihaste ja närvid koostöö) on vähe arenenud ja rinnakorvi ekskursionsiooni laius (välja- ja sissehingamise different) võrreldes linnapoistega on märksa väiksem, mis tingitud peamiselt sõjalise ümbritsevusest, lühikesest ümmargusest muskulatuurist ja paindumatuses. Nagu teada, etendavad aga elastiline rinnakorv ja kopsude kapatsiteet (maht) ja vastupidavus harjutustel, nagu rännak, jooks jne., väga suurt ja tähtsat osa. Eriti torkavad silma maapoiste juures märgatavad antagonistlikud takistused, nagu jooksudel ja rännakutel. Viimaste mõjul väsib mees palju kiiremini, sest nende takistuste võitmiseks on tal kulunud palju tahtejõudu ja liikumisel tehtud töö hulk on märksa suurem harilikust. Üldiselt on maapoised juba noorelt tööga harjunud ja õigemini on nad töö-

tades kasvanud, mille tulemusena näeme ka nende ülemise keha atleedilist arenemist, kuna alumised jäsemed aga on pidanud leppima nõrgavõitu arenemisega.

Teine huvitav tüüp on linnapoised, kes on üleni peaaegu ühtlaselt arenenud, kuid sagedasti jätab üksikute lihaste gruppide arenemine jõu suhtes soovida. Kopsu maht keskmine, rinnakorv elastiline ja hästi liikuv, kuna koordineerimisvõime maapoiste oma kaugelt ületab. Tahtejõud ja vastupidavus raskematel harjutustel on siin palju nõrgem, eriti veel siis, kui tuleb tegutseda halva ilmastikuga, millega maapoised enam harjunud.

Kehaline kasvatus tuleks kaitseliidus korraldada nii, et viimase abil oleks võimalik kõrvaldada kõik need puudused, missugused sõjalises olukorras edukat tegutsemist suuresti takistavad. Et aga seda kõike otstarbekohaselt ja nõuetele vastavalt korraldada, on vaja selgitada need teed, kust pääsime sihile.

On ju vastuvaidlemata tõsiasi, et meie ei tohi piirduda üksi eelpooltoodud puuduste kõrvaldamisega, vaid peame ka neid noori füüsiliselt ette valmistama noile nõuetele, mida tulevikusõda neilt nõuaks. Kõike eelpooltoodut arvesse võttes jaguneks kaitseliidu kehaline kasvatus kahte ossa, nimelt: 1) Töö korrigeeriva iseloomuga ja 2) üldine sportlik treening. Alles siis, kui eeltööga oleme suutnud mehed viia tarvilisele kõrgusele, võime kõnelda edurikkast tööst kõikidel sportlikkudel aladel. Kõike seda teostada on aga ainult siis võimalik, kui meil on olemas vastavad õppejõud. Suureks kurvastuseks pean aga konstateerima tõsiasja, et kogu õpetajaskond on jäänud meil külmaks pealtvaatajaks, eriti aga võimlemisõpetajad, välja arvatud mõned üksikud. Aga vaevalt võiksime jääda ootama aega, millal nemad astuvad meie ridadesse, sest oleme sarnase passiivsuse ilmutamisega (võimlemisõpet. eriti) nende poolt juba harjunud. Aga kuidas siis? — Kõigepealt tuleb kaitseliidus juba tegutsevaid instruktoreid tutvustada kehalise kasvatuses ja neile korraldada järkjärgulisi kursusi, mille eelduseks olgu sportlikkude kalduvustega ja sel alal varem tegutsenud instruktoreid ametisse palkamine, mis asja edukat korraldamist märksa kergendab. Vaevalt suudab aga maleva instruktor täita kõiki neid ülesandeid ja siin tuleb temale abiks sportlik organisatsioon kaitseliidus, alates malevkonna spordiklubiga ja lõpetades üleriikliku keskklubiga. Viimase ülesandeks olgu muu seas vastavate meeste leidmine ja neile kõrgema hariduse või-

maldamine (stipendiumi näol) välismaa ülikoolides.

Et kogu õppetegevus viiakse läbi peaaesjalikult väikestes üksustes ja mitmesuguste teadmistega kehalise kasvatuse alal varustatud instruktorite poolt, siis oleks tarvis luua ühtlane meetod, mis kohastatud kõigiti meie maa ja linna oludele. Kehalise kasvatuse õppus jaguneb õieti kahte ossa, nimelt õppetegevus, mis viiakse läbi otsekohe õpetuse andmise teel ja

korraldatud kursused, kus võetakse läbi korregeerivat sihtvõimlemist plus sportlikud harjutused, nagu suvel kergetõustik, ujumine, mängud, ja talvel, kus ruumid lubavad, võimlemine ja raskejõustik.

Selle peale vaatamata, et Eesti spordi keskkliit on juba maale instruktorid laiali saatnud kursusi korraldama, tuleks keskklubil ametisse palgata rändav instruktor, kes vilunumaid spordiõpetajaid ja oma ala, mitmekülgsuse peale vaa-

1500 mtr. jooks, ees veab Räästas Tall. mal., kes jooksu võitis ilma treenerimata ajaga 4,31,4 [mis haruldaselt heaks osutub.

kodune õppus. See on nii ka täiesti loomulik, sest kursustel omandatud teadmisi kasutab malevlane kodustel harjutustel, kuid et see kodune õppus ei kujuneks abituks otsimiseks, mida võib vabalt oletada, sest peagi võib kui üks nii teine, kursustel küll läbivõetud asi ununeda ja instruktorit ei ole ammu käepärast. Selle puuduse kõrvaldamiseks võiks keskklubid välja anda väikesed brošüürid või isegi raamatud, missugused käsitaksid: 1) sihtvõimlemist ja 2) spordiõpetust, kus peale kergetõustiku oleks veel ruumi antud maadlusele, poksile, tõstmisele ja igasugustele mängudele. Niisugused kokkuvõetult ja sisult hästi käsitatavad raamatud oleksid toeks kui instruktoritele nii ka iseõppijatele. Otsekohe-maid tagajärgi peaks muidugi andma koha peal

tamata, hästi valitseb. Keskkliidu poolt korraldatud kursused on ajutised ja ainult linnades ja alevites, kuhu kibeda tööaja tõttu malevlased ka kõige parema tahtmise juures ei saa ilmuda, seepärast olgu rändspordiõpetaja ülesandeks mitte kuski looduselt kaunimas kohas mugavuses mõnutsemine, vaid ka üksikute kompaniide ja rühmade, s. o. külade läbikäimine ja seal õpetuse andmine. Niisugune süstemaatiline töö kestmise aasta läbi ühes maatöö tööaegade arvesse võtmisega. Selle rändspordiõpetaja töö on nii laiuline ja vastutusrikas, et nõuab ühe energilise ja tubli töömehe jõu.

Edasi olgu üheks lähemaks ülesandeks Eesti spordi keskkliiduga kontakti loomine, sest kaitseliidu spordiorganisatsioonil on vaja minna

ühist teed teistega ja et nende teede kindlaksmääramisel võiks ka sõna kaasa rääkida.

Ka Soome kaitseliidu spordiorganisatsiooniga peaksime lähemalt ja üksikasjalikumalt tutvuma, eriti aga nende pealike koolidega, ja seda kõige lähemal ajal, sest kahtlemata võib nii mõndki seal nähtud korraldustööd ära kasutada meie kehalise kasvatuseduurikaks organiseerimiseks.

Kokkuvõetult rajatagu kehaline kasvatus kaitseliidus põhimõtetele, mis nõuavad, et mindaks välja massi füsioloogiliste ja anatoomiliste puuduste kõrvaldamisest ja arendataks teda kui individuaalseks nii ka massi kasvatuslikuks teguriks. Üldiselt kandku ta kogu maleva füüsilise tasapinna tõstmise ilmet. Kehaline kasvatus kaitseliidus ärge kujunegu kunagi rekordide taga-

ajamiseks, vaid süsteemikindlaks kasvatustööks, mille tulemusi hindab võistlus. Mitte inimene spordi pärast, vaid sport inimese pärast, et teda arendada tugevaks ja elumõistvaks ühiskonna liikmeks. See on tõde, millest kahjuks paljud meie sportlased ei ole suutnud aru saada ja mille tulemusena nad kui eluvõõrad inimesed endale lohutust otsivad auhindade kollektsioonidest. Mitte auhindade hulk, vaid malevlase vaimlised ja füüsilised omadused määravad ta väärtuse kaitseliidutöös, selles peaks meie noor sportlaste pere veenduma ja oma tööd jätkama tugeva ja elujõulise maleva loomiseks, kes võistlusrajal oma suhteid juba kittinud jõuks, mis annab julgust ka kõige raskematele jõupingutustele vabalt ja julgesti näkku vaadata.

Tallinn, 20. heinakuu päeval.

Ernst Idla.

Kas internatsionalism või natsionalism?

Sellele küsimusele on viimasel ajal märgata huvi seltskonnas. On korraldatud vaielusohtuid ja löödud ägedaid sõnalahinguid. Küsimus on iseenesest meile väga suure tähtsusega, sest selle selgitusest oleneb teatud määral meie kultuurpoliitika. Mida rohkem sõna võetakse, seda rohkem selgub küsimus. Kuigi käesoleva ajakirja raamid ei luba võtta põhjalikule kaalutlemisele küsimust, siiski katsun lühidalt ja kokkusuurtult ära märkida mõnd mõttekäiku ja hinnangut.

Kui meie rahvas ärkas Jakobsoni, Kreutzwaldi ja teiste äratajate ajal, siis ei tundud meil veel internatsionalismi. Ärkamine ise aga oli rahvustunde sündimine, natsionalismi algus meil. See oli rahva iseteadvuse ärkamine, naiivne, ideeline rahvustunne. Ta oli kauge sellest natsionalismist, mis tol ajal suurte rahvaste juures arenes — šovinismist.

Internatsionalismi ei tundud siis veel meie juures. Olgugi, et Läänes internatsionalism sotsialismi arenemisega pühitses juba suuri võidukäike, oli see Eesti rahvale veel täitsa tundmata. Meie ei õppinud internatsionalismi tundma tema esimestest allikatest, vaid puutusime temaga kokku venelaste juures. Läänest oli internatsionalism tunginud Venesse ja seal omandanud omapärase patoloogilis-idealistliku vormi. See haiglane internatsionalism ongi põhjuseks, miks Vene suur revolutsioon ei suutnud luua midagi positiivset, vaid arenes välja proletariaadi hirmuvalitsuseks. Kirjanik sir Galahad on oma raamatus „Idiotenföhrer durch die russische Literatur“ kummaliselt kujutanud Vene rahva psühhopatoloogilist hinge. Kuigi tema mõnikord liialdab ja tema kirjelduse toon ei ole alati vastuvõetav, peab siiski tunnistama, et ta

kaunis tabavalt kujutab Vene hinge patoloogiat.

Meie intelligentsil ei olnud võimalust maailma tundma õppida väljaspool Venemaad. Venemaal aga sattus ta patoloogilis-affektiivse internatsionalismi mõjuvalda. Meie keskmine põlv on Vene sotsialismi kooli läbi teinud ja sealt kaasa toonud haiglast andumist kõrgetele loosungitele, mis upuvad piiramatusesse, kuid elule on võõrad. Vene internatsionalism ei ole internatsionaalne, rahvusvaheline. Venelane saab internatsionaalist nõnda aru, et rahvuslikust erinevusest saab nõnda üle, et kõik rahvad sulatakse üheks rahvaks. Dostojevski ütleb: kõik inimesed peavad saama venelasteks. See on Vene internatsionalismi põhimõte. Meie internatsionaali poolehoidjad aga on fanaatilised kõrgete loosungite austajad, mis on arendatud kõrguni eneseohverdamiseni ja enesehävituseni. Kõiki eluavaldusi hinnatakse maailmakodaniku seisukohalt, oma enese eest ei lubata hoolitseda.

Meil tehakse raudteede ja sadamate projekte ning kaalutakse sealjuures võõraste rahvaste kasusid. Oma õigustatud eluküsimused jäetakse hindamata. Antakse seadusi kõige laialdasemate sotsiaaluendustega, ilma et arvestataks sellega, kas meie rahvas seda suudab kanda. Tagajärg on, et oleme kerjusrahvas ja töövõimalused on igasuguste internatsionaalsete püüetega tehtud võimatuks. Ise aga hoopeme ja kelkeme, et oleme seadusandluses läbi viinud niisuguseid uuendusi, millega võime Euroopale olla eeskujuks. Kahjuks ei toida see internatsionaalne eesküju meid. Iga aastaga kasvab n.n. riiklik tüdimus ja rahvas rändab suurtes parvedes välja sinna, kus humaansust, internatsionalismi ja sotsialismi kõige vähem:

Ameerikasse, Brasiiliasse, Austraaliasse jne. Teatavasti pole Ameerikas sotsialism seni läbi löönud ja „proletaarlane“ on seal söimusõna nagu meil „uulitsapoiss“.

Iseäranis hoogsalt levis meie maal internatsionalismi poolehoid suure Vene revolutsiooni ajal. Siis oli meie maal palju võraid inimesi. Suuri parvi sõjahädalisi tuli Kuramaalt ja mujalt meie maale; kindlustööde peale toodi hulk venelasi ja poolakaid ja peale selle oli meie maal veel suur Vene sõjavägi ja laevastik. See suur mass oli revolutsiooni lahtipuhkemisel koduta, võõra maa pinnal. Neil oli internatsionalism tol hetkel instinktiivseks kaitseks. Vendlus, sõprus, üheväärilisus olid uhked lööksõnad, millega kindlustati oma enda positsiooni. Samal ajal aga ei pääsnud kohaliku rahva esindus Tal-

vuse esimestel aastatel, kui nooruse torm jõudis oma tipule, siis paistis, nagu Eestis ainult ongi neid, kes õieti mõistavad internatsionalismi. Oleme praegugi veel selles nooruse tungi ajajärgus, kus saame vaimustatud ühest ideest, mis meile püha ja mida ükski mõistus ega teadus ümber ei lükka. Alles karm elu näitab meile, et kõrged ideaalid on ainult unistused, ja kui tahame elada, siis peame mõistma karmi elu sea-

du. Veel üks teine tegur seob meid vahest naiivse internatsionalismiga ja sunnib rääkima sealt poolt, kus meeeldi tahaks ütelda ei. See teine tegur on saatuslik, ta on päritud, see on orjalik argus. Vahest saame isegi aru, et üks või teine vaade ei sobi meile, kuid meil pole julgust teda tunnistada. Nagu vanasti, kui üht

Sõjaminister kindral Reek Tallinna maleva laagri paraadil küsib malevlaste vanadust.

linna nõukogusse, mis pidi olema rajatud kõige laiemale internatsionalismile.

See võõras rahvamass meie maal jutlustas internatsionalismi igasuguses värvis. Seal, kus ei tahtnud meie rahvustunne vastu võtta uut maailmavadet, seal aidati väevõimuga — püssitikkudega ja kuulipildujatega. Võõras ollus küllvas meie maale ohtrasti internatsionalismi seemet ja kadus siis ise.

Oleme noor rahvas, elukogemusi meil veel ei ole. Iseseisvalt pole meie ajaloo elanud, et oleksime kogunud tarkusi ja kasvatanud traditsioone, mis meid nii mõnestki hädaohust oleksid mööda juhtinud.

Nagu noor inimene kõige oma nooruse tormilikkusega, armastusega ja anduvusega vahest satub mõne temale seni tundmatu vaimuvoolu mõju alla, nõnda sattus meie noor ja naiivne rahvas Venest imigreeritud internatsionalismi aate mõju alla. Internatsionalismi aate jumaldamine muuhtub koguni mänglemiseks. Iseseis-

või teist tehti, kaaluti, kas mõisasaks ei pahan- da, kaalutakse nüüd, kas teised rahvad ei pahan- da meie peale.

Arvata on, et oleme oma nooruse tungis hakanud austama liig kirglikult internatsionalismi, mis meile võib saada hädaohhtlikuks, kui enese- ohverdamistele ei panda piiri.

Nagu ütlesin, internatsionalism on meile Eestisse tulnud Venemaa kaudu. Populaarseks on ta meil massidele saanud revolutsioonipäeva- del. Läänes tunti teda juba varem ja tema õitse- aeg oli seal 19. sajangu keskpaigas, kui maailma- kondluse — kosmopolitismi — mõte kõiki valdas. Iseenesest on aga internatsionalism väga vana ja ulatub inimsoo ajaloo algusesse samuti nagu natsionalism. Vana aja rahvad olid omavaheli- ses läbikäimises ja seal juba arenesid üksikud internatsionalismi jooned. Sel määral, kuidas kasvab rahvusvaheline läbikäimine, kasvab ka internatsionalismi aade. Internatsionalismi sa- muti nagu natsionalismi aate sisu muutub aega-

de jooksul ja oleneb neist teguritest, mis neid arendavad.

Ajaloo paneme tähele, et kõikide rahvaste juures võib panna tähele nelja seisust: vaimline aristokraatia, sõjaline aristokraatia, linna kodanik ja n.n. proletaarne mass. Internatsionalism areneb nendes etappides, kuidas üks või teine seisus rahvusvahelisest läbikäimisest osa võtab. Suure Prantsuse revolutsiooniga astub iseseisva seisusena rahvusvahelisesse läbikäimisesse proletariaat. Siit peale võtab internatsionalismi arenemine uut hoogu ja uue suuna, teda kantakse neljandast seisusest.

ei tunnusta rahvuslust. Rahvusaade satub põlguse alla ja internatsionalism võtab vaenuliku seisukoha tema vastu. Areneb antinatsionalism, mis ei salli rahvuslikku erijoont, mis tahaks ühtlustada kogu maailma rahvad. Samuti nagu tehnikas on kadunud subjektiivne moment, tahab internatsionalism ka inimkonnas kaotada subjektiivse momendi. Proletaarne internatsionalism, mis kokku sulanud isikuseta tehnikaga, tahab tervet maailma näha koosnevat nendest põhimõtetest, mis on tehnikas internatsionalismi aluseks. Tehnika produtseerib hulgakaupa šabloonilisi väärtusi. Ka ühiskonnas tahetakse see print-

Juhend. Läti, Soome ja Poola kaitseliitude esindajad Kambja laagripäeval.

Neljandale seisusele tuleb juure uus abitegur, mis internatsionalismi arenemist aitab tõsta ennenägemata kõrguseni, see on peadpööriv tehnika edenemine. Tehnika areneb piiramata ulatuses ja mobiliseerib kogu aja proletariaati. See tehnika võidukäik ongi peapõhjuseks, et internatsionalism 19. sajangus areneb säärase eduga. Samuti nagu tehnika ei näe mingit piiri oma arenemises, ei näe seda ka internatsionalism. Kapitalismi õpetuse isa Karl Marks ütleb: töölisel pole isamaad; rahvuslikud erijooned ja vastolud kaovad kaubandusliku vabadusega, maailma tarvitajate turuga ja ühetaolisusega produktsioonis... Internatsionalism seab üles ühiseid huve, mis kõikide maade proletaarlastele peab olema ühine ja mis rahvuslikud erijooned kustutaks. Töölisel pole isamaad, tema elu on igalpool ühesuguselt reguleeritud masina taga. Kõik töölised on ühesugused, neil puudub rahvustunne, nendel on jumaldatud ainult üks tegur — tehnika edu. Sellest kasvab välja maailmakodaniku aade, mis

siip maksma pana: inimese peale vaadatakse kui massilise šablooni väärtuse peale. Tema isik jääb täiesti kõrvale. Igal pool valitsevad inimesi tehnika printsüübid. Subjektiivsus kaob täiesti, selle asemele astub hulgalise masnaproduktiooni printsüüp.

Kui inimesel korda läks tehnikas tööstust, siis ei õnnestunud inimese tehnikas. Subjektiivne moment ei lasknud end hävitada, vaid hakkas protesteerima.

Kahekümnenda sajangu alguses kuuleme juba üksikuid hääli, mis protesteerivad maailma tehnikas. Nüüd ei ole enam inimsoo viletsuse peasüüdlane kapital, vaid tehnika. Iseäranis ägedasti hakatakse tehnika vastu sõna võtma peale maailmasõda. Leitakse, et tehnika surmab inimese vaimu, et hooletusse on jäänud hing. Mitmed fanaatikud algavad tehnika vastu sõjakäiku, nagu Gandhi Indias, et hing jälle pääseks oma õigele seisukohale. Internatsionalismi suurt võidukäiku toetasid mõjuvalt naturalismist

välja kasvanud ratsionalism ja suur tehnika edu. Kõik kolm kokku sulades andsid pettepildi, nagu saaks inimene ilma ülejäägita oma mõistusega lahendada kõik elu probleemid. Juba katsus hinge-teadus — psühholoogia — isegi inimese hinge analüüsida ja puhasmehaanistlikkude teooriatega ära seletada. Mida lähemale arvas internatsionalistlik-ratsionalistlik maailmavaade olevat elu põhiprobleemide lahendusele, seda selgemaks sai aga, et hing ja tundmata üleemeeline (ülemõistuslik) maailm on kättesaamatu tehnikiseeritud ratsionalistlikule maailmavaatele. Kahekümnenda sajangu vaimusuurused, nagu Wundt, Jung, Le

rele, mida ta kohtab. Raskused seavad ülesanded, missuguseid meie peame lahendama, kui ei taha langeda ega hukkuda. Need raskused aga on mitmesugused mitmesuguste rahvaste juures ja see viis, kuidas nad raskusi võidavad, määrab nende omapärase iseloomu.

Krahv Keyserling, tuntuim praegusaja Saksa filosoof, ütleb, et see on meie muutmata saatus, et aegade jooksul (võib olla tuhandete või kümnete tuhandete aastate kestes) kujunenud rahvaste psüühika on arenenud oma teatud kujuni ja seda fikseerinud. See on juurdunud sügavasse meie alateadvusse. Meie võime teda teadvusest

Kambja laagripäeva külalised Kambja malevkonna pealiku abi hr. Ottase majapidamisega tutvunemas. Pekonipõrsad „Naelsterling“ ja „Dollar“ külaliste tähelepanu osalised.

Bon, Coué Freud, Spengler, Frobenius ja t. on hoopis uut valgustust annud hingeelule ja siit algab uus suund maailmavaates, mis tehnikiseeritud internatsionalismile selja pöörab. Uus hingeelu hindamine näitab, et hinge ei sa šabloniseerida, nagu mõnd Fordi automobiili tüüpi. Hing on nii mitmekesine ja temas tegutsevad sarnased mõjud, millest vähikul vähe arusaamist.

Kaua tagasi surutud natsionalism hakkab uuesti võitma oma seisukohti ja õigusega.

Natsioon, rahvus, on koondus ürgaegadest ja meie ei tea tema algust kaudseltki ära määrata. Aegade jooksul on selle hingede koonduse või kollektiiv-hinge peale mõjutanud mitmesugused mõjud ja nõnda on välja arenenud rahvaste, raasside hingeline omapära.

India suur filosoof Rabindranath Tagore, kellele meie vist küll ei saa ette heita humaansuse ja ideaalide puudust, ütleb rahvusluse kohta järgmist:

Inimsoo ajalugu kujuneb nende raskuste jä-

välja tõrjuda, aga alateadvus hoiab teda muutmatult kinni. Kuipalju selle fikseeritud alateadvuse kuhu peale on mõjunud kosmilised mõjutused, kuipalju siin vere omadused ja kui palju psüühiline pärvus on selleks kaasa aidanud, seda ei saa meie vist millalgi kindlaks teha. Kindel on aga, et rahvusliku tunde väljatõrjumine mõistusest toob kord suure reaktsiooni. Kui alateadvuses väljatõrjumise energia saab küllalt tugevaks, et kutsuda välja vastupidist liikumist, siis kasvab uuesti rahvusaade.

Tõsiselt silmitsedes meie ajajärku, näeme ka, et ajamärgid seda tõestavad. Keset internatsionalismi õitseaega, suure sõja ja revolutsiooni ajal sünnib ja võitleb enesele kätte eluõiguse rahvaste enesemääramise põhimõtte ja vähemusrhuvaste kultuurautonoomia. Vene hiiglarevolutsioon — bolševism, mis kuulutab kõige internatsionaalsemaid loosungeid, ei saa enam mööda rahvusküsimusest ja jaotab jagamatu Venemaa rahvuslikkudesse oblastitesse, erikonstitutsioonidega (nagu

Ukraina, tatarite, tšeremisside, sürjäänide ja t. föderatiivsed üksused).

Sageli toovad interantsionalistid ette, et meie ajal, kus tehnika piiramata arenenud ja rahvaste läbikäimine on väga hõlbustatud, ei saa enam juttu olla rahvuslikust erinemisest. Laevandus, õhusõit, raadio võivad ära kõik takistused.

Sellele vastu räägib aga õpetlaste uurimine. Tuntud Horvardi ülikooli professor Munsterberg ütleb: igatühele, kes tõsiselt võrdlevaid kultuuruurimusi ette võtab, on üllatav, kuidas veel meie

nagi varem ja see kindlustab, et tulevikus vägi-valdsele mõjutusele vastu pannakse.

Krahv Keyserling, kes rahvaste küsimust harutab oma raamatus „Die neuentstehende Welt“, tuleb otsusele, et tulevail aastatuhandeile elab rohkem rahvaid kui möödunudil. Internatsionaalist arvab ta aga, et see oma osa on välja mänginud.

Siiski ei pea meie arvama, et internatsionalism niipea kokku langeb. Kõigepealt peab arvama, et tema tulevikus omadab mõne muu kuju, kui proletaarne ja tehniline internatsionalism on kadunud. Praegu on internatsionalismi toeks teh-

Kodukaitseühinglased Kambja laagripäeval.

päevil, kus rahvusvaheline läbikäimine on arenenud enneaimamata kiiruseni ja võimalusteni, siiski iga rahvas tunneb ainult iseennast ja elab kõige suuremates arusaamatustes teiste rahvaste suhtes.

See näitab, et rahvaste hinged siiski niivõrra erinevad, et üks teisest ei suuda aru saada lõpuni, et arusaamises jääb teatud differentis, millest üle ei saa. See differentis on rahva hingeline sügavam omapära, on meedium, millest rahvas üle ei saa. Selle meediumi üle valitseb meie ala-teadvus, mõistusega meie teda ei suuda haarda. See hingeline omapära piirjoon on bioloogiliselt rahvaste seas arenenud, teda ei saa lihtsalt kõrvalle lükata. Rahvusliku omapära tuum, tema meedium on selleks valliks, mille vastu pörkab internatsionalism ja kus ta peab ümber pöörama.

Endistel aegadel oli võimalus tooruse ja vägivallega maha suruda rahva eneseteadvust. Sündis see küllalt järjekindlalt ja küllalt kaua, siis võis eneseteadvus oma vastupanu kaotada ja valitsev rahvas võis saavutada osalist ümberrahvustamist. Meie päevil puuduvad seesugused eeltingimused, kus võidetud rahvad täieliselt võiks eraldada, et neid ainult ühes suunas mõjutada. Iseteadvus on meie ajal rohkem arenenud kui ku-

nika. Tehnika oma piiramatus võidukäigus on meid joovastanud. Sellest on tingitud, et meie loodame tehnika peale rohkem kui see suudab anda. On vana tõde, et iga uudus mõjub raba-valt ja temale antakse suurem tähtsus kui ta väärrib.

Meie päevil paneme tähele, et tehnika kõrval hakkab inimkond suurt huvi tundma hingest, vaimust. Psühholoogiliste teaduste tsükl laieneb iga päev.

Arvatavasti tõrjub välja ka see uus suund tehnika jumaldamise. Kaob joovastus tehnikast, kui hakkame tema peale vaatama harilikku pilgu-ga, teda pidama isenesest mõistetavaks, siis kaotab ka tehnika oma mõju. Masin ei suuda meid enam vangistada ega ole vaja sõda kuulutada tehnikale. Tehnika ülehindamise kaduga kaob aga ka internatsionalismi tugi. Siis algab tehniseeritud proletaarlaste internatsionalismi lagunemine. Inimkond aga, vabanedes sellest psühhoosist, hakkab arenema loomulikkude rada. Tagasitõrjutud hingelised omapärsed jõud võidavad oma tähtsuse jälle ning üldise kultuuri seisak saab uut hoogu. Ikka rohkem tullakse veendumusele, et internatsionalism ei suuda kultuuri ehitada. Kultuuri arenemine tugib rahvaste omapärale ja sellest sünnib kultuur. Ka tuntud sot-

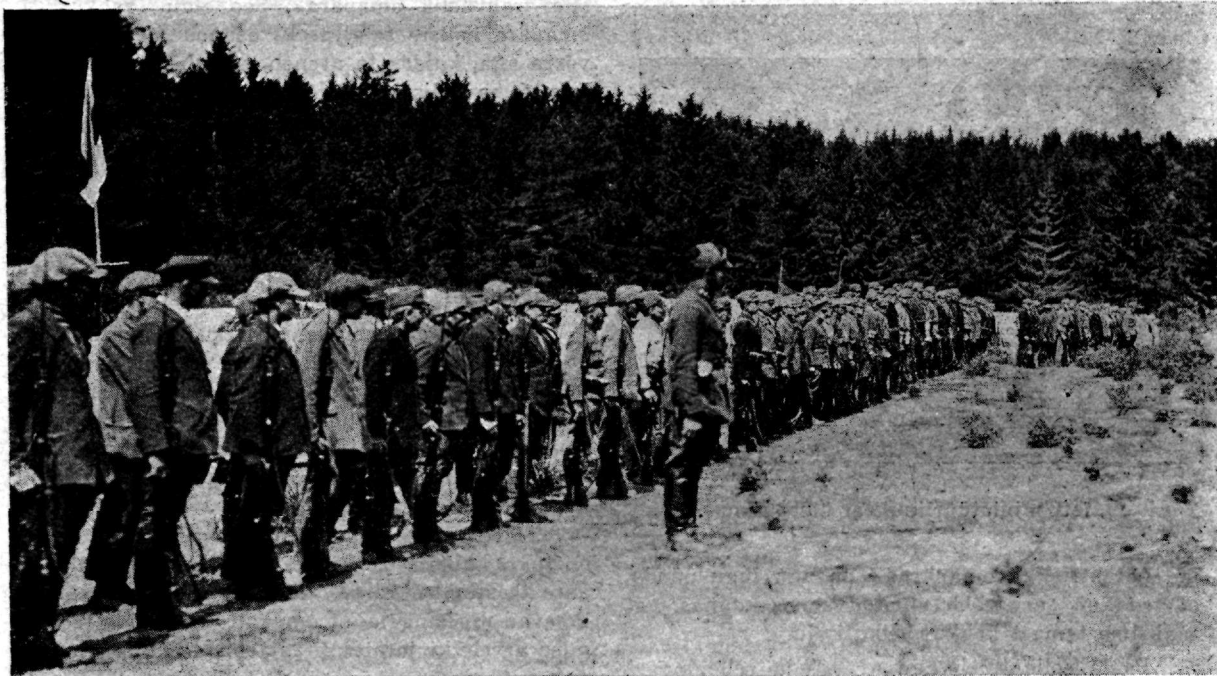
sialismi uurija professor Werner Sombart ütleb, et ikka rohkem levib sotsialistide seas veendumus, et kogu kultuur juurdub omapärasel rahvusluses, et kogu kultuur võib olla ainult rahvuslik ja et kõrgem inimkond võib areneda ainult rahvusluse ühiskondade raamides.

Üldiselt aga peame tunnustama, et internationalismi õitseage on möödumas ja et on algamas uus rahvusluse ajajärk.

Uus rahvusluse ajajärk käsitab uusi põhi-

Indias ja üldse Aasias on alati olnud rahvuslikud vahed, kuid nad pole iialgi saanud kultuuri takistuseks. Kui ka praegu Aasia kultuurloomingust osa ei võta, siis on tema minevikus õitsenud suured kultuurid. Kuid kõik need kultuurid on võrsunud rahvuslikul pinnal.

Tagore loodab, et tulevikus omandab rahvusaade seesuguse kuju, mis ergutab üksikuid rahvaid oma omapäraga kultuuri loomisest osa võtma, kuid mis end lahti ütleb sellest politseilikust-

Kambja malevkonna laagrist osavõtjad.

mõtteid ja tema sisu on kindlasti teistsugune kui vanema ajajärgu rahvuslus — šovinism.

Ka rahvusaate arenemiskäigus paneme tähele, et tema sisu ei ole alati olnud ühesugune. Ka siin on arenemine selles suunas, missugune rahvakiht on aate teostaja. Kui rahva sõjaline aristokraatia oli aate kandjaks, siis arenes ta soovimata suunas, mida üldiselt kutsutakse šovinismiks. Uus rahvusaate arenemise suund tahab seada endale eesmärgiks „kultuurilist patriotismi“, nagu ütleb prof. Sombart.

India filosoof ja kirjanik Rabindranath Tagore on rahvusküsimusele pühendanud terve raamatu. Tema leiab, et senine rahvuslus, mis arenenud Euroopas, on vale ja kahjulik rahvastele. Euroopa rahvuslus on nagu politseimasin, mis haarab rahvast järjest rohkem ja rohkem oma võimusse ja takistab tema vaba arenemist, mis sihitud ainult sellele, et teisi rahvaid oma alla heita ja neid ekspluateerida.

militaristlikust rahvuslusest, mis kasvanud Euroopa pinnal.

Senisest rahvusaate arenemisest näeme, et tema kõveneb ja võtab uut hoogu peale internationalismi hoogsat arenemist. Uus maailmavaade, mis mehaniseerimisest end lahti ütleb ja toetust pakub hingeelule, tahab olla toeks rahvusaatele. Teaduse uuemad saavutused psühholoogia alal tõendavad üksikute rahvaste hinge omapära. Meie veendumine järjest kindlamini selles, et rahvaste omapära on sügav, et teda ei saa teha olematuks. Teadus kinnitab, et omapära juhitakse alateadvusest, mida meie seni ei saa mõistusega valitseda, ja et tema ongi see tõsine kultuuri looja.

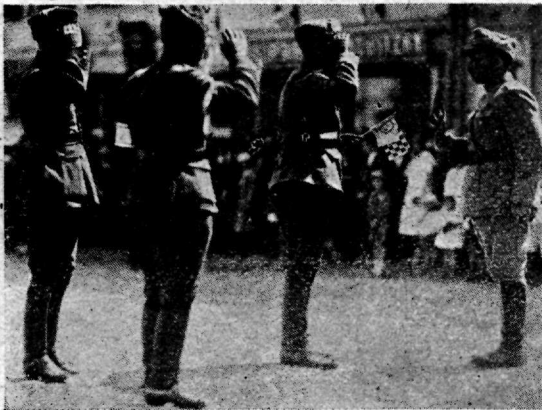
Kõigest öeldust peame tegema järelduse, et internatsionalism ei ole inimkonna elus kõige tähtsam tegur. Tähtsam on rahvuslik omapära. Internatsionalism on jõudnud oma haripunktile ja nüüd on oodata tema tähtsuse vähenemist. Selle vastu aga areneb rahvusaade järelejätmalt

ning seab endale uusi ülesandeid, millel samuti internatsionaalne tähtsus.

Nii siis — mitte internatsionalismi poole, vaid rahvusliku omapära arenemise poole olgu sihitud meie tulevikupüüded.

Agas mis on siis rahvuslik omapära?

Kindlat mõistet, definitsiooni anda selles küsimuses on praegu võimatu. Kindel mõiste, definitsioon kujuneb välja alles siis, kui meie teatud asja oleme igakülgsest läbi uurinud, teda läbi ja läbi tunneme ja oma tähelepanekud kokku võta-

Starett miniatuuripukesti üle andmas.

me. Rahvusliku omapäraga on aga lugu nõnda, et teda on seni vähe uuritud selles suunas, et saaksime temast kokkuvõtliku kuju.

Peale selle tuleb aga arvestada sellega, et praegu on meil sündimas hoopis uus sisu mõistele rahvuslik omapära. Kuna rahvuslik omapära selles mõttes, nagu ta tulevikus meie ees seisab, on alles sündimisajajärgus, siis ei saa meie ka temale anda kindlat mõistet — definitsiooni.

Praegu on meil võimalus ainult kirjeldada neid tundemärke, milles meie leiame rahvuslikku omapära. Eespool nimetasime, et iga rahvas leiab omasuguse mooduse, kuidas kõrvaldada takistusi, mis saatus tema teele veeretanud. See erinev teistest rahvastest moodus ongi tema omapära. Veel ütlesime, et rahva hinge alateadvuse peale on mõjutanud aegade jooksul kosmilised mõjutused, vere omadused ja psüühiline pärvus. Kõik need tegurid kokku on rahva hingele annud omapärase ilmet, mis kordub ainult üks kord ajaloos. Rahva hingele on loodud oma meedium,

mis kõiki elusündmusi valgustab omamoodi. Nõndaviisi saab aru ja väljendab elu ainult see rahvas, kuid peale selle ei ükski muu enam. See on põhjuseks, miks germaanlased löid oma Gooti stiili ja hiinlane oma pagoodad. Hingeline rütm on iga rahva juures omasugune ja see on tingimuseks, miks üks rahvas teise kõige sügavamaid hingeavaldusi ilmaski ilma differententsita ei taipa.

Hingeline rütm, mis on kujunenud välja mitmesuguste mõjutuste tagajärjel ja mis kõiki eluavaldusi oma meedumi, oma prilli läbi näeb, — ongi rahvuslik omapära. See olgu rahvusluse omapära mõiste selgituseks esimene seletus. Seevõrra aga, kuidas ta areneb, selgub meile ka rohkem tema mõiste.

Meil, eestlastel, on rahvusliku omapära väljendus nõrk. Selleks on olemas mitmesuguseid põhjusi. Ristiusk on meid lahutanud oma vaimukultuurist ja seadnud selle põlguse alla. Praegusel ajajärgul mõjutab meid Lääs ja Ida. Iseisvat loomingut, mis oleks vaba Lääne ja Ida mõjudest, ei leia meie.

Kui tahame oma rahvuslikku omapära kindlustada, siis tuleb meil pöörduda rahva vanavara poole luules, laulus ja kunstis. Süvenedes vanadesse vormidesse, suudaksime luua uut, millel omapärane ilme. Mitte vana muutmata jäljendamine, vaid uus, meie aja arenemisastmele vastav stiili loomine olgu meie ülesanne.

Tihti kuuleb halvaks panevat sõimu rahva omapära kohta ja sihilikke moonutusi rahvusaate teostamise vastu. Moonutused ja vassingud lähevad nii kaugele, et omakultuuri püüde teostamise arvele kirjutatakse asjaolusid, mida pole olemas. Sarnane demagogism näitab meile ainult üht, et omapära vastu võitlejad on kaotanud oma rahva väärtuslikuma vaimuvara ja pole suutnud omandada võõraste oma: tõe- ja eetikatunnet.

On võimalik, et omakultuuri teostamisel tuleb ette eksitusi ja mõni pooldaja fanatismis astub üle piiri. Kuid ilmiski ei saa aate väärtust hinnata üksikute eksimiste järele, vaid väärtuse määrab tema juhtiv tahe.

Alati oleme elus näinud, et isikut, kes midagi ise on teinud, austatakse ja temast peetakse lugu. Kes aga teisi ainult jäljendab, pole ilmiski suutnud võita lugupidamist.

Olgu Eesti rahva kultuuripüüd — omapärase kultuuri looming, — siis on meil kindlustatud vääriiline koht teiste kultuurirahvaste seas.

K. Rotschild.

Omakultuuripäevad.

I.

Läinud aastal korraldati kaitseleiidupäevad ja ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse poolt omakultuuripäevad ühel ajal Tallinnas. Päevade ühtlase korralduse teostamiseks moodustati ühine keskkorraldav toimikond. Päeva mälestuseks jäi järele rahva sümpaatia ning erilise vasest litsitud mälestusmärk. Päevade moraalne võit sütitas vaimustust hoogsalt ja julgelt minna edasi teel, millele kord astutud.

Kuid tänava ei lange need päevad ühte, nagu läinud aastal, järgmistel põhjustel. Kaitseleiid korraldab oma ülemaalsed päevad igal aastal erilinnas. See on kavetatud huvitavalt. Teiselt poolt korraldab ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus omakultuuripäevad kolmeaastastes ringides: ühel aastal korraldab iga osakond omakultuuripäeva oma kodukohas, järgmisel aastal ühinevad maakonnas asuvad osakonnad ja korraldavad ühisel jõul maakondlikud omakultuuripäevad, kolmandal aastal korraldab keskjuhatuse ülemaalse omakultuuripäeva Tallinnas välismaade noorsoolaste osavõtul.

See on kavetatud huvitavalt ja otstarbekohaselt. Osakondade omakultuuripäevadel kantakse kultuuri mõte ja tahe laiali üle kogu maa (on ju ühingul praegu juba 118 osakonda), kuna ülemaaline omakultuuripäev võimaldab saavutuste ülevaatamise ja võimsa esitamise.

See on koguteos, millest tegelased ise õpivad ja ammutavad uut vaimustust suure ülesande teostamisel.

Suur ülesanne?

Kahtlemata.

Omakultuur on rahva edenemise hing. Ilma omakultuuri loomise tahteta ei saa olla rahval edu, nagu ei ole kasvamine surnud taimel või loomal.

„Kes ei taha tööd teha, see ei pea ka sööma.“ See on eriti maksev kultuuri alal. Rahvas, kes ei püüa omakultuurile, jääb kiduraks, hapraks ja teistele rahvastele jalgu.

Sääraseid rahvaid nimetatakse „kultuuri sõnnikuks“. Sellega tahetakse öelda, et kultuurile püüdvad rahvad kasutavad ära sääraseid kultuuriloid rahvaid oma enese kultuuri huvides nagu põllumees kasutab sõnnikut oma põllusaagi suurendamiseks. Nagu õige ja hoolas peremees ei jäta vedeleva mingit asku, pühkmeid ja sõnnikut, vaid veab selle oma põllule, nii ei ole maailmas armuandmist ka rahvale, kellel loid omakultuuri tahe: kas või teiselt mandrilt,

kuid ikka leidub välgas silm ja hoolas tahe oma huvides ära kasutada loide.

Ja kas loitudel on vasturääkimist? Muidugi mitte — eluta asi ei saa vastu karjuda, omakultuuri tahteta rahvas ei saa end kaitsta ekspluateerimise vastu.

Hing, mis elustab keha, on ülim väärtus. Nii on omakultuuri püüe, tahe ülim väärtus, sest tema elustab rahva edu, heakäiku. Iga kodaniku kaasabi ja poolehoid temale on enesest mõistetavad, kui olla eelarvamisteta.

Samuti enesest mõistetav on ka see, et iga väärtus vajab kaitset.

Kodukaitse ja omakultuur on mõisted, mis teineteisega on seotud nii lähedalt, et neid üksikult, üht teiseta ei saa ette kujutada. Ei saa teha loovat tööd ega luua väärtusi, kui need jäävad laokile ilma kaitseta. Iga aida ees on taba; iga suure varanduse juures valvur. Kuid tühja kohta ei hakka keegi kaitsma.

See on enesest mõistetav, kui olla eelarvamisteta.

Kahjuks aga siipleme eelarvamiste rägastikus ja ma ei saa jätta tähendamata kihutustööd, mis algatati ja mida hoogsalt tehti ÜENÜ vastu pärast läinud aasta omakultuuripäeva. Kosmopolitistlikkude eelarvamistega inimesed näisid olevat sattunud suure ärevusse. Et ei saadud ette tuua mingit asjalikku süüdistust ega mõistlikult põhjendada oma vaenulikkust omakultuuri püüde vastu, siis võeti abiks töö väänamised ja sihilikud valesüüdistused parteilikkuses, tagurluses ja mingis noide aegade tagaigatsemises, kus rahvas vires vaesuses ja pastal oli pidu- ning pühapäevariietuseks.

Eelarvamistes siiplemine ei ole auks ega edenemise tunnuseks ja nendest tuntakse ajast ja arust läinud inimesi. Usume, et visa edasipüüdmisega võidame kõik eelarvamised. Rumalad süüdistused langevad süüdistajate eneste peale tagasi.

II.

Igal inimesel on loomusunniline kalduvus koduneda oma elukohas. Ja mitte ükski inimestel, vaid ka loomadel. Vaadake suvelinde — igal kevadel tulevad nad tagasi oma endise pesa kohale. Metsloomadki kodunevad ümbruses ja „rändavad välja“ „paremaid paiku otsima“ hädasunnil. Nii on kogu loodus „patriootiline“. Kuid see pole siiski veel mõiste „isamaa-armastus“ — „patriotismi“ täieline sisu, vaid selle loomulik alus. Meie peame ennast kultuurrahvaks ja see sõna ütleb juba ette, et ka isamaa-armastus peab

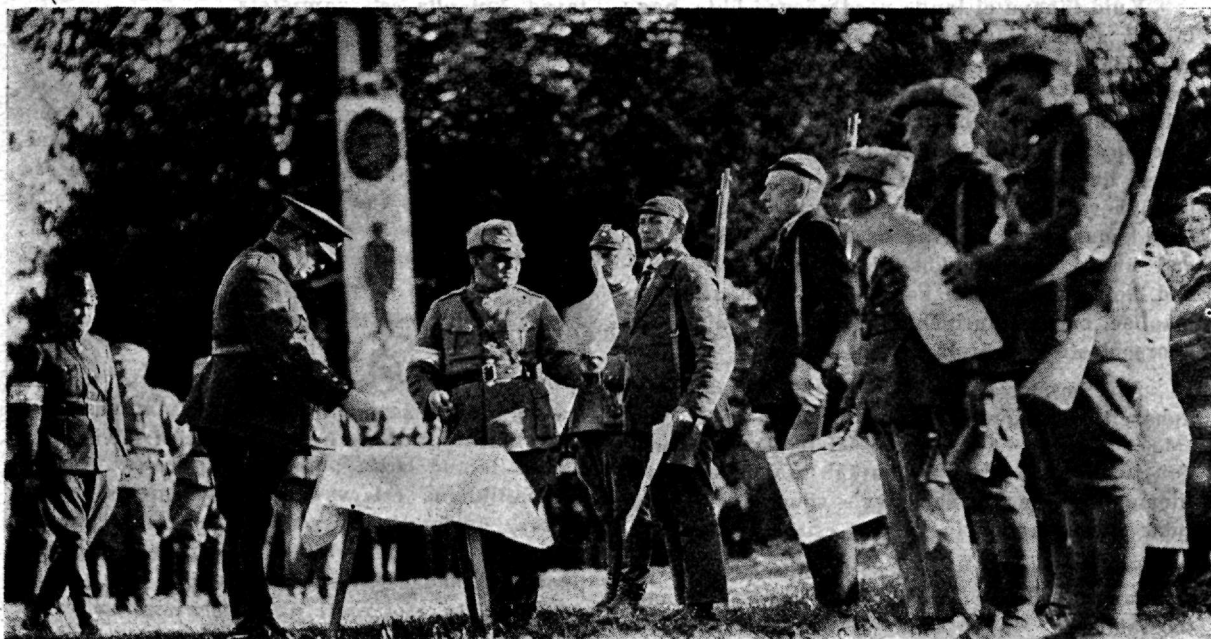
meil olema midagi rohkem, kui paljas loomusuniline nähtus. Ta peab olema kultuuriline.

Seni on õieti vähe tehtud isamaamõiste arendamisel ja isamaa-armastuse kultuursel pinnal kasvatamisel. Oleme alles ühekülgse materjalistliku-ratsionalistliku ilmavaate vägivalla all ja usume, et kõiki haavu ja asju võib parandada rahaga. Raha, kapital on see suur jumal, kelle poole ohkame ja kellelt abi palume iga oma hingetõmbega.

Aga raha ei võta ära hingevalu. Lapsele mõjub ema „pai! pai!“ enam, kui ükski muu rohi, kui ta on haiget saanud. Seda hingelist „pai“d

orus. Miks sunniti säärast rongi käima mustuseveo teid mööda? Kuigi Narva maantee on kitsas, o'eks siiski kõlvanud lubada sellele rongile sealt läbi minna. See oli võrdlemisi väikesearvuline, aga ilus pidulik rong. Idee, mida nad kandsid oma lippudel, ja palav armastus oma rahva vastu, mis neid vaimustas, väärib rohkem tähelepanu, kui praegu hinnata osatakse.

Nad on suutnud üle saada eelarvamistest oma rahvusliku asja alaväärtuse suhtes, on oma kultuuri armastama ja kalliks pidama hakanud. Seda näitas juba riietus. See ei olnud muuseumist laenatud seks korraks, vaid endale

Sõjaminister kindral N. Reek jagab Põltsamaa malevlastele võistlustel omandatud auhindu (17. VI. 27).

vajame kõik, vajab terve rahvas. Ja miks peaks seda keelata, miks peaks sellega nii kitsi oldama? Ema armu hoolitsemisel, „ema käte kiigutusel“ kasvab laps hingeliselt terveks, elurõõmsaks inimeseks, mitte mõnes ühiskasvatamajas, kuigi see oleks sisse seatud väga hästi. Seal puudub ema käsi, isa vaim, õdede-vendade soe armastus, seal jääb laps „paitamata“, jääb tuumaks.

Omakultuuripäeval näitas ÜENÜTO oma palavat kultuurilist isamaa-armastust. Juhtus nii, et ilm oli soodus. Juba reedel muutus ilm ilusaks, kuid puhus veel vilu põhjakaarte tuul. Laupäeval muutis tuul suuna, ilm soojenes ja õhtu saabus taevalik. Pidulik rong korraldas enese realkooli aias ning läks lippude lehvides läbi südalinna tänavate raekoja eest läbi Viru tänavat mööda üle Veneturu ja kadus Gonsiori tänavale kitsusse. Seal ta keerles kitsaid ja musti tänavaid mööda, kuni pääsis päikese kätte Kadri-

muretsetud. Ta oli ilus, heast rõivast, ilusas peennendatud lõikes (stiliseeritud). Kurikuulus pastal oli täiesti kadunud. Päikese külluses paistis ja säras see rong lillepärijana, millest uhkust tundis iga süda, kes seda nägema juhtus.

Ilusam hetk oli rongi staadionile ilmumine. Mingi seesmine vaimustus ärritas noori seevõrra, et nende samm oli erilisel elastiline ja nende pead iseäraliselt uhkelt püsti. Pidu korraldamises oli uudiseks see, et valitsuse esitaja ja piduvanem olid oma kohal enne rongi päralejõudmist. Nii ei olnud mingit vaheaega liikumises, mingit ajaviitmist ja ootamist. Piduvanem tõttas rongile vastu eeljoonele ja tervitas neid just nii, nagu maal peremees vastu tõttab oma oodatud külalistele ja neid teretab õues.

Kui rong oli enese korraldanud, avas pidu haridusministeeriumi kunsti- ja teadusteosakonna direktor hra Ney ilusa, südamest tulnud kõnega. Ta toonitas, et see on hea, mis noored teevad —

enesearendamine, oma „individuaalse mina“ kasvatamine on parem ülesanne, mis inimene ja ka rahvas suudab täita. Vastas piduvanem, tänades eelkõnelejat ja neid, kelle nimel see rääkinud, samuti kõiki piduvõõraid.

Lauldi hümnid.

Selle järele lahkus rong staadionilt, tervitades lippude langetamisega valitsuse esitajat. Algas pidukava täitmine. Tantsud, mängud ja laulud olid seotud ühiseks tegevuseks ja järgnesid üksteisele vahelduvalt. See on noorte leidus, sest seni on pidustustel neid ette kantud üksikute numbritena. Kuid seotult on kõik kodusem, mugavam, soojem. Piduvanem oli see, kes ilmestas väliselt seda kodusust, ja ta tegi seda hästi. Võimas kangelaselik kuju uhkes mulgi-kuues, vaimurikas nägu laia, kõrge otsaga, auväärt habe ja tugev, selge hääl mõjusid imponeerivalt. Kuivõrd publik kodunes, sellest tunnistab väike vahejuhtumine. Pidutujus hõiskab piduvanem mängumeestele „Laske veel labajalavalssi, mina tahan oma Maiega ka tantsida!“ Vaheajal tuleb nüüd piduvanema juure poisike ja lausub: „Taat! Sinu Mai on seal tribüüni otsa taga!“

Laulude ettekandest ei maksa rääkida — ÜENÜ Tallinna osakonna suur koor hra A. Kase-metsa juhatusel on võitnud tunnustuse ja üldise poolehoiu. Suurel staadioni legendikul oli koor muidugi väike selleks, et vapustada kuulajaid hääle ürgjõulise vägevusega, kuid vaikselt õhtul kostis laul puhtalt, meeldivalt ja mahedalt.

Tantsude kallal on palju töötatud. See polnud simmani ettekandmine, see oli peenemaitse-line, omapärane kõrgeväärtuslik lavakunst. Eriti peab alla kriipsutama ilusa rahvariide sobivust rahvatantsuga. On harjutud viimsel ajal kunstiks pidama vaid plastilist tantsu ja balletti. Kuid plastilises tantsus esineb üks tantsija või tantsijate paar, kes ei saa luua suurt pilti, aga balletivormid on liig kivistunud ja tsirkuslikud. Üksiktantsija esinemine nõuab vaatajalt liig pingutatud väsitavat tähelepanemist ja tantsijalt publiku võlumiseks erilist andi, mida ei ole igal laval nähtud kunstnikul.

Kuid suure värvirikka hulga poolt ettekantud rahvatantsud libisesid silmi ees meelitavalt ja mahedalt, mitte põrmugi väsitavalt või puisesusega tüütavalt, nagu kivistunud balleti igavesti tuntud sheetid ja miimika, mida ette tead ja ette aimed ja mis igavuse peale ajavad juba ette enne etendusele minemist.

Rahvamänge niisugustena nägin tõepoolest ka esimest korda. Seni on neid ikka ette kantud

mingi labastamise püüdega, ettekavatsetud nõuga labane olla. Siin aga püüti olla ilus ja õilis, suudeti seda ja saadi kätte vaatajate poolehoid.

Programmi eriliseks osaks oli hiiepüha — vanade eestlaste usuline toiming — taid kevad-pühal. See oli suur rõõmupüha kevadiste põllutööde lõpu ja suviste tööde alguse vaheajal. Seal oldi rõõmsad, kihlati noorpaare, õnnistati vilja-saaki, karja ning inimese tööd ja tegevust.

Pillide helinal ilmusid hiieneid paarikaupa tõsisel pühalikul sammul tungaldega ja süütasid tuled. Siis ilmus hiislar — see tark ja rahva ning rahvajuhtide ja -vanemate nõuandja jumala armust. Ta kutsus süütama tule urikivil. Tõu-sis võimas leek ja saatis ümbruse salapäraseid värinaid. Urituli ei ole ohvrituli, mis ohverda-takse püha vihaga jumalale meeleheaks ja arm-saks haisuks, vaid on puhta südame põlemise leek, armastuse tuli ja inimese ning Maa ilma Vaimu ühtluse embleem. Hiislar viskas vanasti teri uri-tulle ja ütles: „Andkem, sest andmises on õnu: tunnend Jumala lähedust!“ Siis andis ta pühit-satud vilja rahvale ja viskas metsa poole ja väl-jade poole, korrates neidsamu sõnu.

Nõid leelutas ja rahvas laulis kaasa. Siis rääkis ta võluvalt Koidu ja Hämariku igavesest puhtusest, armastusest ja ülesandest, mis vana-isa neile täita annud.

Kihlusele minejaid ilustasid hiieneid vani-kute ja pärgadega ja sidusid peiudele üle õla pruudivöö. Uritule ees ühendas hiislar nende käed, ütles: „Olgu puhast teie lemb, nagu Koidu ja Hämariku lemb!“ ja õnnistas neid.

S. Lipp oli hiislarina suurepärase ja mõjuv. Liina Reimann võlus ja kiskus kaasa nõiana. Pidiid uskuma, et niisugune pidi olema töö, kes võlus omal ajal rahvast, kes oli rahvaluule ja vaimuvara hooldaja ning edasikandja põlvest põlve. Oli vaja tuleriitu, häbiposte ja pikki taga-kiusamisi, et teda häbistada ja välja kihutada rahva elust. Kuid asemele panna ei ole suudetud midagi ja meie koduelu, perekondliku püha-duse hooldamine on jäänud moelehtede ja kino-kuulutuste hooleks.

Dr. J. Luiga, Eesti ajaloo tõsisem uurija ning hiiekultuse parem tundja, avaldanud tegelastele oma kiitva arvamise, et hiiepüha on esitatud õiges vaimus ning ilma liialdustesse kaldumiseta.

Pidu lõppes lauluga: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm!“, mida rahvas kaasa laulis orkestri saatel.

Mitte ainult laulis, vaid ka tundis seda omas südames. Kustas.

Sõjaminister kindral N. Reegi tervituskõne

sõjaliste õppuste instruktorite ettevalmistamise kursuste avamisel.

Kursustest võtavad osa 15 kl. instruktorit.

„Lugupeetud härra minister, lugupeetud külalised, härrad ohvitserid!

Käesoleval silmapilgul, avades sõjalise õppuse instruktorite kursusi, asume tege-likult juba varemalt maksmapandud sea-duse täitmisele, mis käsitleb sõjalist kasvatust ja ettevalmistust koolides.

Teie, härrad, olete esimesed teerajajad, esimesed pioneerid, kes peate rongi õigele tee-le juhtima ja edasi viima õiges sihis. Teist oleneb edu.

Sõjalise kasvatuse küsimuse otsustami-sel esineti vastuväidetega, milledes armas-tati alatasa rääkida militarismist. Kuid tuleb küsida, milles seisab siis õieti see militarism üldse ja eriti meie Eesti olu-des? Sellest rääkimine on lihtsalt absur-dum, iganenud lööksõna, mida võrrelda võib mädamunaga.

Eesti riigi ja rahva elus ei saa olla mingit militarismi, sest kellele võiks ja tahaks siis Eesti kallale tungida.

Minu härrad, teil, pioneeridel, tuleb ka tahes-tahtmata tegemist teha selle nähtu-sega. Teil tuleb teha selgitustööd, teie peate näitama, milleks meil tarvis noorsoo sõjalist ettevalmistust. Mitte pealetungiks, vaid iga jultunud kallaletungi vääriliselt tagasilöömiseks.

Siis küsimuse teine külg. Meie majan-dusline kandejõud nõuab aastast kaitsevää teenistust. Siin tuleb toimida aga äärmiselt ettevaatlikult, silmas pidades olukorda. Meie kaitsevalmus ei tohi selle uuenduse järeldusel milgi juhtumusel mitte nõrge-neda. Peame meeles pidama, et halvasti väljaõpetatud sõdur ei jaksa anda loode-tud tagajärgi otsustaval silmapilgul — vii-mases võitluses. Kui meie ei suuda selle aja kestes täielikku väljaõpet anda kaitse-väes, siis peame seda osaliselt tegema väl-jaspool kaitseväge.

Kordan veel, teie, mu härrad, olete pio-neerid. Teie osavusest, teie tahtest ole-neb edu ja lootusrikka ettevõtte kogu areng. Esialgu viiakse sõjaline õppus kesk-kooli, millele järgnevad tulevikus ka teised koolid. Iga teie eksisamm on trumbiks vastastele, mis põhjustab nende vastuseis-mist.

Kuid küsimusel on veelgi kolmas tähtis külg. Noorsoo sõjalise välja-õppe peale ei või vaadata kui ühe kitsa eriala peale, vaid siin tuleb ka tõsiselt arves-tada sellest väljaõppest ole-neva distsipliini kasvatus-liku mõjuga.

Meie riiklikus ja ühiskondlikus elus lon-kab nii mõnigi asi just tarvilise distsipliini puudumisel. Ainult distsipliinitunde sü-vendamine toob siin enesega kaasa muu-tuse paremusele. Eeskujuna võiks nime-tada saksa rahvast, keda hukatuslikust olu-korrast viib välja ainult tugev üldine dist-sipliin.

Ka sõjaliselt õppuselt koolides võib loota selles sihis positiivseid tagajärgi.

Meie noorsugu kannatab üldiselt füüsi-lise nõrkuse all. Ka siingi võib sõjaline kasvatus tunduvalt kaasa mõjuda selle nähtuse kõrvaldamiseks.

Samuti jätab nii mõndagi soovida meie noorsoo moraal, kel kaunis laialdaselt puudub noorsoole omane tugevustunne ja eladatahe.

Teie peate ohverdama osa oma tahte jõust, et teha tuge-vaks meie noori, meid tuleviku lootusi, sest muidu kaome ise-seisvariigina.

Tulen veel teie eneste juure. Teie hul-gas on nii tegev- kui ka reservväe ohvit-sere. Teie oskused ja tegevus olid seni juhitud nii mitmes erisuunas.

Tegevväe ohvitserid on tugevamad sõja-lises väljaõppes, kuna reservlased-õpetajad aga vilunumad pedagoogilisel alal. Nüüd tekib tarvidus kooskõlastada ja tasakaa-lustada oma oskusi ja püüdmisi üldalusele. Nivelleerivaks tasapinnaks on sealjuures teie ühine ohvitserikutse.

Teie elukutseline etteval-mistus ei tohi jääda ainult õppekava piiridesse. Et saada heaks instruktoriks, tuleb eneste kallal tõsiselt töötada nii sõjalisel kui ka puht-kasvatuslikul alal. Ka lahkudes kursus-telt, on tarvis pidada võimalikult tiheda-mat kontakti kaitsevägega.

Järgmine nõudmine — Teie peate andma noortele head isiklikku eeskujut. Eeskujul on sõjalises väljaõppes väga suur tähtsus, mida olen oma teenistuse kestes alati võinud jälgida, eriti õppeosades.

Teil tuleb aga õpetada kasvavat noor-

sugu, kes veelgi piinlikumalt jälgib iga teie tegevust ja ülesastumist.

Teie isiklik hea eeskujut mõjub ühtlasi ka kõvendavalt noorsoo moraali peale.

Soovin kõigest südamest püsivat jõudu ja head tahet teie eelolevaks tööks!

Üksikmehe ja jao taktikalisest väljaõppest.

I. Eessõna.

Kaitseliidu põhikiri näeb ette ühe tegevuse ülesandena oma liikmetele sõjalise ettevalmistuse ja kasvatusandmise.

Ülalnimetatud põhikirja § 1. p. 3. lausub:

„Anda oma liikmetele vastavates korraldustes ettenähtud sõjaväelist õppust ja kasvatust.“

Piiratud aja tõttu, mis malevlastel õppetööks kasutada, ei ole võimalik kogu sõjalist väljaõpet täies ulatuses teostada. Selle tagajärjel kaitseliidu sõjalise väljaõpetamise juures käia kahe põhimõtte järele:

Esiteks kõigile malevlastele anda nende teadmiste ja oskuste miinimum, mis tarvis rea-võitlejale, ja

teiseks kätteõpitud teadmisi ja oskusi edasi arendada ja neid hoida alal.

Kaitseliidu koosseis, organisatsioon ja komplekteerimisviis dikteerivad ette tarvismineva miinimumi.

Kogu kaitseliit on üksikute malevlastena ja väikeste gruppidega (jaod, rühmad jne.) laiali pillatud üle kogu vabariigi. Võimaliku tegutsemise korral tuleb üksikutele malevlastele ja väikestel gruppidele omaette ja iseseisvalt tegutseda, vähemalt esialgu. Tegutsemine suuremate üksuste koosseisus on ette näha ainult erijuhustel ja eriolukordades.

Seepärast kaitseliidu taktikaline väljaõpe baseerub üksikmehe ja jao väljaõppel. On need alad põhjalikult läbi võetud, siis jagude liitumine suurematesse üksustesse ja nende tegevus seal ei sünnita suuri raskusi. Sügiseti ja kevadeti korraldatavad suuremad taktikalised õppused ja manöövrid saavutavad pea täieliselt selle eesmärgi.

Malevlaste laialdane asetus ei luba sagedaid suuremate üksuste koondamisi õppe eesmärgil. Seda ei ole tarviski. Õppetöö tuleb viia alla kohapeale. Selle korraldamine ei tohi jääda üksi peastaabi ja maleva staapide tööks, siin peavad kaasa tõmbama kõik kuni reamalevlasteni.

Järele uurides õppeprogrammide sisulist ulatust selgub, et suurem osa õppetööst on

just kohapeal teostatav. Sõjaline ettevalmistus ei ole enam ühegi klassi eriala. Praegusel rahvasõdade ajajärgul, mil iga riigikodanik kannab kohustusi riigikaitse alal, on sõjaline ettevalmistus kasarmu seinte vahelt kantud rahvahulkadesse. Sundusliku kaitseväeteenistuse aeg on liig lühike selleks, et selle jooksul praegusaja sõja suurtele nõuetele vastavat võitlejat täiel määral ette valmistada.

Siin, enne sõjaväeteenistusse astumist ja pärast seda, on kl.-l. suur tööpõld. Esiteks on carvis noorsugu ette valmistada enne kaitseväge astumist, sellega luua alusmüür, millele järgneb edasiehitamine kaitseväes, ja teiseks tuleb kaitseväes saadud teadmisi ja oskusi alal hoida ja neid edasi arendada, vastavalt üldise sõjalise ettevalmistuse arenemisele.

Ainult kõikide ja alaline osavõtt sõjalisest ettevalmistusest tagab julgeoleku riigikaitse korraldamisel.

Käesoleva artikli ja järgnevate ülesandeks oleks malevlaste taktikalise väljaõppe miinimumi käsitlemine. Minnes läbi selle kursuse oleks malevlane enam-vähem ette valmistatud tegutsemiseks igasuguses lahingolukorras. See oleks taktikalise väljaõppe esimene aste. Alles selle korraliku läbitegemise puhul on loota häid tagajärgi järgnevas õppetöös: eriteenistuse kandmisel ja tegutsemisel suuremate üksuste koosseisus.

Alljärgnev taktikalise väljaõppe kursus on mõeldud peaaesjalikult nende tarvis, kelle korrapärane taktikalise ettevalmistuse kool läbi tegemata, ja noortele, kes võtavad osa käesoleval suvel korraldatavatest laagritest.

Üksikmehe õppus viiakse läbi 10 eriõppuse näol, kusjuures iga õppus seisab koos tervest reast enam-vähem ühesiselulistest ja ühetüübilistest harjutuste täitmisest. Need harjutused käsitlevad kõiki tähtsamaid lahingutegevuse momente, missugused praeguses olukorras kaitseliidu tegevuses tõenäoliselt osutuvad võimalikuks.

Sama põhimõtte järele on ka jao lahingutegevusest välja valitud tüübilisemad momendid ja koondatud nelja eriõppusesse:

- 1) jagu kaitsel (võitlusjärgul asuv vastu-panu pesa või eseme kaitsel);
- 2) jagu pealetungil (lähenemine, kallale- tung, läbimaa tulivõitlus ja rünnak);
- 3) jagu luurepatrullis;
- 4) jagu välivahtkonnas.

Kõik need harjutused ja õppused on koha- peal teostatavad. Kui kogu õppuse läbiviimine korraga mingisugusel põhjusel võimata, siis seda teha üksikute harjutuste kaupa.

Taktikalise väljaõppe põhioõue: õpetada inimest tegutsema igasuguses olu- korras loomuliku mõistuse järele. Ka keerulisemas olukorras ei või kaotada mõtlemisvõimet, sest loo- mulikust mõistusest ettedikteeri- tud otsused on kõige õigemad ja või- maldavad kõige lihtsama ülesande lahendamise, mis on kindlam edu pant.

On aeg loobuda eelarvamisest, et sõjaline väljaõpe on ala, kus juhtimine sünnib ainult ülalt poolt — keskasutustest. Vastuoksa, siin on võimalik igal inimesel ise õppida ja ennast täiendada, ainult tarvis vaadata asjale õige pil- guga. Sõjalises väljaõppes ei ole midagi välja mõeldud ega rohelise laua taga seatud; kõik siin on rajatud tegelikule elule; kõik reeg- lid on ette dikteeritud saadud kogemustest nii sõja- kui ka rahuaegsetest.

Iga malevlane, toimides järelemõtlikult ja kainelt, jõuab isegi nendeni välja.

Pealikud ja instruktorid oma juhtimisega kergendavad seda tööd ja aitavad kaasa õppe- ainete kiiremale läbivõtmisele.

Allpool järgnevate harjutuste kohta on an- tud nende eesmärk ja korraldamisviis; nii siis ka iga jao ja rühma pealik, isegi üksikud malev- lased võivad neid ise kohal läbi viia.

Algatust on vaja.

Kui selle tööga tõsiselt peale alatud, ei jää kasu tulemata.

Peale suure aja kokkuhoiu, sest kaoks ära tarvidus iga vähemagi õppuse tarvis kauge- l kokkukoondumine, kerkib sellega tunduvalt malevate alaline valmisoleku ja nende sõjalise ette- valmistuse tasapind. Iga malevlane olgu läbi im- bunud riigikaitse mõttest ja igapäevastele muredele seltsigu ka riigikaitse mured.

II. Väljaõppe põhijooni.

Rahu ajal õppida ainult seda, mis tarvis sõjas.

Sõjas tegutsetakse; teoreetilistel targutustel ei ole siin aset. Teiseks, ainult järjekindla har- jutamisega õpitakse igasugused tegevused sel- gekts.

Seepärast malevlase taktikaline väljaõpe sündigu lahingsisulistest harjutustest täitmise näol, kusjuures õpilane asetada võimalikult lahingolu- korrale ligidatesse tingimustesse.

Inimene peab meeles ja omandab täieliselt ainult seda, millest tema saab aru. Kõik suu- sõnalised seletused olgu lihtsad, arusaadavad ja seejuures võimalikult lühidat.

Praegusaja hõredate lahingkordade juures üksikmehe ja vähemate gruppide (jagude) ise- tegevus ja omaalgatus on sõjalise ettevõtte edu aluseks. Rahuaegse väljaõppe juures arendada õpilastes just isetegevust ja iseseisvalt mõtlemi- se ja otsustamise võimet. Otsusi mitte sundida peale ja dikteerida ette. Õpilane ise oma järele- kaalumiste põhjal tehku oma otsus. Õpe- taja omapoolt otstarbekohaste küsimuste ette- panemisega kergendab õpilasele otsuse tegemist ja sunnib tema mõttekäiku õiget rada mööda.

Inimesel puudub võime piiramata arvul ja mõõdul uusi teadmisi ja oskusi vastu võtta ja neid ära seedida. Uue materjaliga õpilase üle- kuhjamine toob ainult kahju. Teatava aja jook- sul läbi võtta ainult niipalju, kuipalju õpilased suudavad ära seedida. See pikendab ehk õppe- aega, kuid kindlustab edu. Sama suure tähtsu- se omab ka läbivõetud ainete kordamine. Kui piinliku hoolega ka harjutused läbi ei võetaks, siiski ajajooksul tumenevad ja ununevad nad, eriti aga lahingtegevuste praktiline läbiviimi- mine. Viimaste elustamiseks ja praktiliste oskuste alalhoidmiseks järjekindlalt läbivõetud ained korrata.

Üksikmehe ja jao väljaõpe on esimesel sil- mapilgul vaadatult nii lihtne, et siin ei oleks õp- pida midagi. Iga mõtleja inimene toimiks samu- ti. See lihtsus ongi väljaõppe raskuse punktiks. Lahingolukorras inimene ei haara just sellest lihtsamast kinni, kuid hakkab midagi keerulist, sagedasti olukorrale mittevastavat kombineerima. Seepärast ka need lihtsad asjad juba rahuajal kätte õppida ja harjutada, et nad kasvaksid luusse ja veresse ning inimene just nii toimiks, ka siis, kui tal mõtlemisvõime ütleb üles. See- pärast ei ole siin midagi tähtsusetu, midagi kõr- valist. Kõik tuleb läbi teha, kõik järele proo- vida, alles siis selgub, et nii mõnigi tähtsusetuks peetud asi ei olegi nii kõrvaline.

Toon ühe lihtsa näite tegelikust elust.

Õpilasele „seletatakse“, et öösel on näha ainult alt üles. „Seletuse“ tagajärjed tulevad õpilase esimeste sammude juures ilmsiks, kui ta piiluriks minnes kõrgustiku harjal püüab midagi näha ja üles otsida. Kui „seletuse“ asemel õpi- lasi öösel kord lasta lamades mäejalalt üles ja teinekord harjalt alla vaadata ning siis neid ise selgusele lasta jõuda (vastavate küsimuste kaasabil), kumb paik soodsam öösiseks vaatle-

miseks, siis väljasaadetud piilur ei kolaks asjalt kõrgeid punkte mööda.

III. Õppuste korraldamisest.

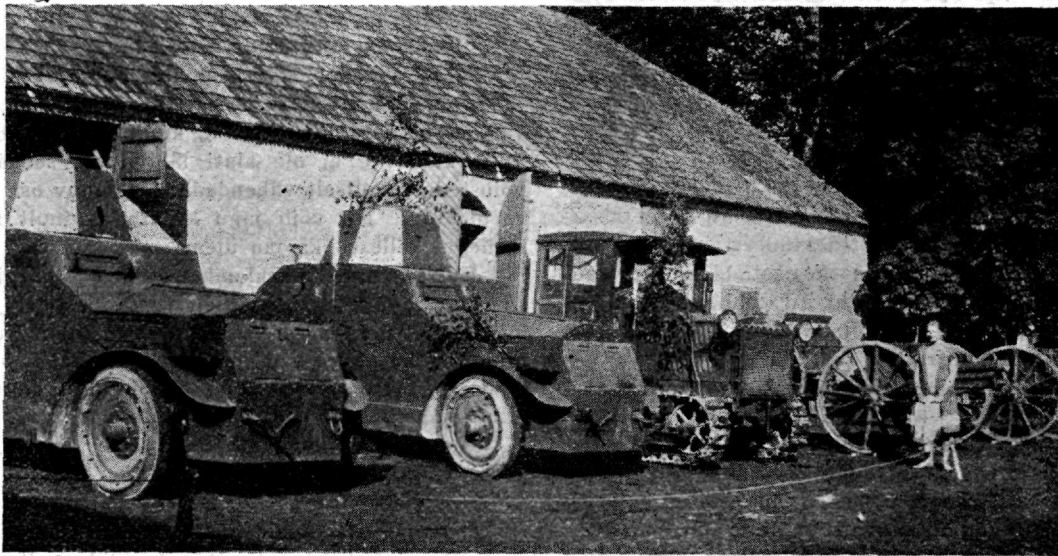
Iga taktikaline õppus või selle üksikute episoodide läbiviimine saavutab alles siis oma eesmärgi, kui ta läbiviimine sünnib kavakindla ja hästi läbitöötatud plaani järele. Siin ei või aset leida mingisugused juhuslikud improvisatsioonid või, mis veel pahem, lihtne numbri täitmine. Iga üksiku harjutuse korralik ettevalmistamine võtab aega ja suurt jõukulu, kuid saadud kasu tasub selle mitmekordselt.

Eriti terav on see küsimus kaitseliidu välja-

Võtame need üksikasjalisema arutamise alla:

I. Õppuse eesmärk.

Minnes välja õppusele ei või piirduda mingisuguse uduse üldülesandega. Näiteks: „täna võtame läbi pealetungi“. Et tervet pealetungi, olgu see ainult jaoga või üksiku mehega, korrapäraselt läbi viia, selleks ei jatku kaugeltki ei ühest ega paarist päevast. Võib käsitada ainult teatavat momenti pealetungist (lähenedamine r.-kuulipildujate tule all; kallaletung vaenlase eelpostile; lähedamaa tulivõitlus jne.) ja see tuleb täpselt kindlaks määrata, nimelt mida käesoleva

Soomusautod ja kahurid (tehniline park) Tallinna maleva laagri päeval.

õppetöös. Malevlastel õppusteks kasutada olev aeg on väga piiratud, seda ökonoomilisemalt ja otstarbekamalt kasutada neid väheseid vabu tunde.

Kindlasti peab silmas pidama üht: ühe õppuse lohakas täitmine, sündigu see ka mitmekordselt, ei anna malevlastele mingisugust ettekujutust tõetruust lahingtegevusest, seda vähem veel tarvilisi praktilisi oskusi; hästi ja õieti korraldatud õppus, korraldatagu neid ka harvemini, jääb kauaks ajaks meele ja poogib külge tungi tegutsemiseks tõelisele lahingolukorrale vastavalt.

Iga taktikalise õppuse, ka vähemaulatuselise, läbiviimisel tulevad käsitamisele järgmised punktid ja nendest möödaminek oleks õppuse tagajärgede meelega vähendamine.

Need punktid on:

1. Õppuse eesmärk.
2. Õppuse ettevalmistamine.
3. Ülesanne.
4. Ülesande täitmine.
5. Arutamine.

õppusega tahetakse õpilasele selgeks teha ja mida kätte õpetada.

See õppuse eesmärk peab nii õpetajale kui ka õpilasele olema täpselt teada, alles siis võib olla juttu kasuliku õppuse korraldamisest ja sellest arusaamisest.

2. Õppuse ettevalmistamine.

Igasuguseid lahingsisulisi harjutusi ei saa heldel käel ja ohtralt õpilastele ette puistata. Kui ühest õppusest soovitakse saada kasu, sellest midagi ka õppida, siis on tarvis seda ka vastavalt ette valmistada.

On õppuse eesmärk üles seatud, asub õppuse juhataja vastavale ettevalmistustööle. Seejuures lahendada järgmised küsimused.

a. Õppuse plats.

Ei või kunagi taktikaliste õppuste korraldamiseks välja minna juhuslikult, õppuse juhatajale tundmatule maastikule. Siis on möödapääsmatud

igasugused viperused ja juhused, soovivat tegevust valitud maastikul hoopis võimatu läbi viia ning tuleb juba õppeajal tegelikult maastikul valida uus koht, mis nõuab asjatut ajakulu ja kaotab õpilastes huvi töö vastu ning vähendab õpetaja autoriteeti.

Selle ärahoidmiseks iga õppuse eel käigu täpne maastikuluure; tegelikult maastikul saab alles teha kindlaks, mida ja kus võiks korraldada. Lootma jääda oma mälule on väga kahtlane asi; peaaegu alati maastikul kujuneb ettekujutatust lahkuminev pilt.

Teiseks on soovitatav iga õppuse tarvis valida uus koht. Viiakse kõik harjutused läbi ühel ja samal maastikul, harjub õpilane sellega ära ja ta ei saa tõetruud pilti mitmekesisest ja kiiresti vahelduvast lahingolukorrast, kus maastik ainult harukordadel kordub.

Kui õppeplats piiratud ja ei võimalda sage-dat koha vahetamist, siis valida vähemalt uued tegevussuunad.

b. Olukord.

Ühtki õppust, peale mõne esialgse ja sissejuhatava, ei või ette võtta kindla taktikalise eelduseta. Õpilane tingimata asetada mingisugusesse olukorda ja see olukord peab olema tõe-truu, see tähendab: võimalikult ligidane tegelik lahingolukorrale.

Kui üksikmehe väljaõppe juures tema tehniline ettevalmistamine esiplaanil ja igasugused taktikalised eeldused esimesejärgulise tähtsusega osa ei etenda, siis juba alates jao väljaõppest ülespoole on tarvis igale õppusele luua selgekujuline taktikaline tagasein.

Maastik alati võtta niisugusena, missugune on ta tegelikult. Igasugused oletused maastiku suhtes on lubamatud. Ei või näiteks teed kujutada jõena või vastuoksa, tegelikult läbikäidavat kohta läbipääsmatuna jne.

Lahingus ei tegutsen inimene kunagi ükski; ta kuulub ikkagi mingisuguse üksuse koosseisu, olgugi et ta, võib olla, teatavatel momentidel oma osast eraldunud mingisuguse ülesande täitmiseks. Seepärast juba rahuaegse väljaõppe juures õpilasele sisse kasvatada arusaamine ja teda panna veenma selles, et tema isiklik algatus ja omategevus toob tõelist kasu ainult siis, kui ta tegevus on suunitud kogu üksuse üldise ülesande täitmisele.

Üksikmehe ja osade taktikalise väljaõppe juures luua olukord, et tegutsemine sünnib suurema üksuse koosseisus. Selleks õpilase naabrid või naabriasad ära märkida. Kui seda võimatu teha lahingkoosseisuliste üksuste kõrvaleasetamisega, siis kujutagu naabreid üksikud mehed või äärmisel juhul need ära märkida lipukestega, märklaudadega jne.

Naabriasad tegevus kooskõlastada õpilase tegevusega, kusjuures naabrid peavad tegutse-

ma olukorrale vastavalt. Kui naabrid märklaudadega ära tähendatud, siis märklauad paigutada nii, kuis asetuks inimene tegelikus olukorras.

c. Vaenlane.

Väga tähtis on vaenlase kujundamine, sest tegevus tühjuses ja löök tühjusesse pakub vähe õpetlikku.

Oma iseloomu poolest õppused võivad olla ühe- või kahepoolsed.

Nii üksikmehe kui ka jao väljaõpe algab ühepoolsel tegevusega.

Ka siin peab vaenlane olema ees. Tingitult kohalikkudest oludest võib kas:

- a) vaenlast kujutada inimestega,
- b) ära märkida (lipukestega, märklaudadega) või
- c) äärmisel juhtumisel oletada.

Mida rohkem leidlikkust üles näidatakse vastase moodustamisel, seda parem. Oleks hea, kui vastast näidata niisugusena, kuidas ta on tegelikult, kuid see ei ole alati läbiviidav, seepärast võib teda arvuliselt vähendada ja puuduv osa juure oletada. Nii võib jagu kujutada ainult kahe mehega, kellest üks jao ülem.

Kui vastane märklaudadega ära märgitud, siis märklauad peavad täpselt vastama märgi iseloomule, et luua enam-vähem tõetruu pildi. Kuulipildujaid kuiutagu kuulipilduja märklauad, vaatlejat — vaatleja kuju jne. Igasugused oletused märklaudade suhtes ei ole soovitatavad.

Kahepoolset tegevust saab ette võtta juba hästi väljakoolitatud õpilastega ja seda enam suuremate üksuste koosseisus. Et käesoleval korral harutuse all ainult üksikmehe ja jao väljaõpe, siis jääb kahepoolne tegevus lähemalt puudutamata.

d. Oma ja vastase tule äramärkimine.

Taktikaline õppus on seda kasulik, mida ligemale ta viidud lahingolukorrale. Olgu kui hästi kujutatud vaenlane ja naabriasad, olgu nad paigutatud kohale täies tõelises koosseisus, kuid puudu jääb tegeliku lahingu mõjuvam tegur — tuli. Kuid selle teguriga tuleb arvestada, eriti aga rahuaegse väljaõppe juures.

Tule mõju äramärkimiseks on mitmesugused abinõud, kuid ükski nendest ei ole täiuslik ja igas olukorras teostatav.

Kõige paremini vaenlase tule mõju saavad määrata kindlaks sellekohased vahekohtunikud, kes vastavalt vastase tulele reguleerivad osa tegevust ja liikumist. Kuid praeguse aja gruppide taktika juures ei ole alati võimalik välja panna neid tarvilisel arvul.

Tuld ennast võib ära märkida paukpadrunitega laskmisega või igasuguste täristajate abil. Peale selle on tarvitusel veel igasugused „tulilipud“.

Kõige parema olukorra loob kõikide nende abinõude kombineeritud tarvitamisviis:

1) pauguga määratakse kindlaks tuleandmise moment,

2) tulilipuga näidatakse tule suund ja tema intensiivsus (kogu aeg tulistada paukpadrunitega igal õppusel on liig kulukas) ja

3) vahekohtunik märgib tegutseva osa juures ära tule mõju ja selle tagajärjed.

Lühidalt kokku võttes peab õppuse juhataja enne õppuse tegelikku läbiviimist järgmised küsimused kaaluma läbi ja tegema eelkorraldused (siinkohal on käsitatud ainult tähtsamad osad õppuste ettevalmistamistööst):

- 1) valib kohase õppusplatsi;
- 2) loob eesmärgile vastava olukorra;
- 3) korraldab vastase kujundamist ja
- 4) valib abinõud oma ja vastase tule äramärkimiseks.

3. Ülesanne.

Taktikalise väljaõppe juures ei või piirduda ainult õpilastele õppuse eesmärgi teatavaks tegemisega. Ilma taktikalise olukorra loomiseta omandab ka parimini korraldatud õppus kuiva lahingdrilli ilme ning ei kasvata õpilastes nii väga tarvilist taktikaliselt mõtlemise oskust.

Õpilaste asetamiseks teatavale lahingmomentile vastavasse olukorda antakse neile kindel ülesanne.

Õppuse või üksiku harjutuse iseloomust ja tema eesmärgist oleneb ülesande ulatus. Kuid ka kõige lihtsam ülesanne peab eneses sisaldama järgmisi punkte:

- a) teated vaenlasest;
- b) teated oma vägedest;

teated oma vägedest ei tarvitse olla liig laiulatuslikud; siin peab õpilane teadma: kus asub osa, kelle koosseisu tema kuulub, mis see osa teeb ja mis ülesanne tal on;

neid teateid on tarvis õpilastele alati anda, ka üksikmehe õppuse juures, et neis areneks ja süveneks arusaamine tegutsemisest teatava üksuse koosseisus, et nad veenduksid kõikide võitlejate tegevuse kooskõlastamise vajaduses üldise ja ühise eesmärgi saavutamiseks;

- c) ülesanne õpilasele.

Üldiselt peavad ülesanded olema lühidad, selged ja täpsed ja nende andmine ei tohi kujuneda uduseks sõnadevulinaks, kus 75% aega raisatakse ülesande andmisele ja täitmise peale kulub ainult 25%.

Eriti teravalt vahet teha komando ja lahingkäsu vahel. Iseäranis lihtsate ja väikeulatuseliste harjutuste läbiviimise juures võivad tulla ette segimineked.

Vabadussõjas langenud Põltsamaa kaitseväelaste mälestustahvel Põltsamaa malevkonna laagri-päeval. Malevkonna pääliku abi loeb nende nimed laagripäevast osavõtjatele ette.

Näiteks: Jao paiskamine ahelikku komando järele: „Jagu eeloleva kraavi joo- nele ahelikku marss-marss!“ on jao lihtne tehniline ettevalmistamine.

Et sellele tegevusele taktikalise ülesande ilmet anda, lisatakse tarvisminevad teated lahing- käsuga juure:

„Vaenlane...

„x“ rühmal on ülesandeks see ja see...

„y“ jagu võtab enda alla eelseisva kraavi ülesandega...“

Ühesuguste ülesannete andmine kogu grupi õpilastele järgimööda muudab õppuse peagi üks- liseks ja mittehuvitavaks. Tähtsamate ülesan- nete andmisel iga õpilase tarvis olukorda muuta. Vähem tähtsamate ülesannete täitmisel need ja- gada mitmeks harjutuseks, kusjuures üht harju- tust täidab üks osa õpilastest, teist teine osa jne. Tarbekorral õppuse juhataja võib lasta täita mõnd harjutust kõigil õpilastel.

4. Ülesannete täitmine.

a) Igasuguste lahingsisulistele ülesannete lahendamise rahuaegsete harjutuste juures sünnib kiiremas tempos, kui see tegelikult lahingolukorras läbiviidav. Ei ole mõtet venitada õppusi liig pikale, sest see oleks esiteks kasutu ajakulu ja teiseks kasvatab juba rahuaajal õpilastes venitamist, kuna lahingutegevus peab olema energiline ja kiire (kuidas seda lubab materjaalne, füüsiline ja moraalne seisukord, vaenlase tule mõju, oma tuliettevalmistus jne.). Kõikide abinõudega kultiveerida „pealetungi“ vaimu, mis strateegilise kaitse ja taktikalise pealetungi juures tähtsam edu pant.

b) Üksikmehe väljaõppe juures õppused korraldatakse jagude kaupa. Tegutsevad korraga kaks, kolm õpilast, kuna teised nende tegevust jälgivad ja peale harjutuse lõppu tarbekorral oma arvamisi avaldavad. Nii võetakse harjutused kõigi õpilastega läbi.

c) Juhi tegevus seisab peaaegselt õppuse käigu normaal roobastes hoidmises. Kui mõni õpilane oma ülesannet valesti täidab, on soovitatav, et õpetaja küsimusega teiste poole pöörduks, kas nemad samuti toimetaksid. Eitab mõni, siis lasta teda harjutus läbi viia ja välja selgitada vahe mõlema õpilase tegevuse vahel. Ei suuda ükski õpilastest õieti tegutseda, siis õpetaja või instruktor ise näitab ette, kuidas antud ülesannet õieti lahendada.

d) Üksikmehe väljaõppe juures ülesanne enne kogu meeskonnale teha teatavaks ja kui see kõikide poolt aru saadud, siis alles määrata ülesande lahendajad õpilased. Sellega kindlustatakse kõikide osavõtt tööst.

e) Vahekohtuniku osa on tähtis ja vastutusrikas. Üksikmehe väljaõppe ja osa jaoharjutuste juures on õppuste juhataja ühtlasi ka vahekohtunikuks, kuid siiski on soovitatav tähtsamate jaoõppuste tarvis määrata erivahekohtunikud.

Vahekohtunikute peamiseks ülesandeks on: hinnata, kui otstarbekas ja õige on tegevus, ning

vastavalt sellele avaldada oma mõju asja käigule.

Iseäranis täpselt arvestada vastase ja oma tulega ning selle mõjuga.

Vahekohtuniku mureks on hoida õpilast tõetruus lahingolukorras, et ta saaks õige pildi lahingutegevusest ja õpiks ja harjutaks kätte ainult tõelises lahingus ettetulevaid võtteid ja tegevust.

5. Arutamine.

Et taktikaliste harjutuste täitmine tooks konkreetset kasu, on tarvis peale harjutuse täitmist välja selgitada need õpised, mida läbiviidud töö andis ja missuguseid õppuse juht tahtis harjutuse korraldamisega välja tuua.

Üksikmehe väljaõppe juures olgu arutamised lühikesed ja nad saadavad õpilase tegevust. Eriarutused määrata ainult tähtsamate harjutuste juures. Välja selgitada, mida õpilane täitis õieti ja mida valesti ja mispärast.

Jaos suurema üksuse tegevuse korral peale ülesande täitmist kogunevad kõik õppusest osavõtjad (ka naabriosad ja vastast kujutajad) juhi juure. Kõige otstarbekam on arutusi korraldada õppuse kohal, kusjuures õpilaste viimased seisukohad ära märkida (seljakottidega, puukstega jne.).

Õpetaja tuleb lühidalt meele ülesannet ja laseb siis täitjatel anda seletust oma tegevusest ülesande täideviimisel.

Järgnevatel arutustel välja selgitada:

- a) kas ülesandest saadi õieti aru;
- b) kas tehtud otsused vastasid olukorra ja ülesande nõuetele;
- c) kui õieti ja täpselt täitja oma käskudes ja korraldustes avaldas oma tahet;
- d) kas ülesanne leidis täieulatuslikku täitmist;
- e) vead, mis ülesande täitmise juures ette tulid.

Lõppeks märgib ära harjutuse täitmisest ammutatud õpised, neid lühidalt kokku võttes.

IV. Üksikmehe väljaõpe.

Õppus nr. 1. — Maastiku tundmaõppimine.

- a) Maastiku kirjeldamine.
- b) Maastiku hindamine.

Ülesanne nr. 1. — Maastiku kirjeldamine.

1*). Maastiku kuju, selle kate ja vete täpsed ja ühtlaste nimetuste kätteõppimine.

2. Valida mitmekesine murdmaastik, kus leida võimalikult palju igasuguseid esemeid.

3. Antud sektoris ettetulevaid esemeid (maastiku kate), maastiku vorme ja veekogusid õieti ja täpselt nimetada.

4. Õpilane asetada punkti, kust talle avaneb võimalikult laiem silmaring; antud sektoris nimetab ta kõiki nähtud esemeid, maastiku vorme ja veekogusid ja nende üksikuid osasid.

Teised õpilased jälgivad ta tegevust, eksimise korral teatavad sellest õppuse juhatajale ja ütleavad õige nimetuse.

*) Ülesannetes ettetoodud numbrid näitavad vastavaid punkte ja lõikeid „Õppuste korraldamist“ käsitavast peatükist.

1. Õppuse eesmärk.
2. Õppuse ettevalmistamine.
3. Ülesanne.
4. Ülesande täitmine.
5. Arutamine.

Kui mõni punkt jäetud vahele, siis ülesande täitmise juures võib ka välja jätta selle küsimuse.

Märkus: Kui maastikul ei leidu kõiki tüübilisi esemeid, maastiku vorme ja veekogusid, siis nende nimetused kindlaks määrata ja kätte õppida igasugustel skeemidel, joonistustel, kaartidel, reljefplaanidel, liivakastidel jne.

Ülesanne nr. 2. — Maastiku kirjeldamine.

1. Kätte õppida oskus maastikku õieti ja täpselt kirjeldada, et juht, kes ise ei näe maastikku, saaks kirjelduse järel sellest kujuka pildi (iseäranis tähtis on see luureteenistuses ja igasuguste teadete kokkuseadmisel ja edasiandmisel).

2. Nagu eelmises ülesandes.

3. Harjutus 1. „Nimetage kõik esemed, missugused leiata punktist „A“ kuni punkt „B“ (joon võtta ristloodis vaatlussuunale).“

Harjutus 2. „Nimetage kõik esemed vaatluspunktist kuni punkt „C“-ni.“

Harjutus 3. „Nimetage kõik tähtsamad esemed niisugusel ja niisugusel sektoril.“

Harjutus 4. „Uurige järele suund sellest punktist (x talust) kuni selleni (üksik puu mäeharjal) — (anda teatav aeg vaatlemiseks) — pöörge ümber ja kirjeldage teed, kui liigute nende kahe punkti vahel.“

Harjutus 5. Sama, mis harjutuses 3, kuid õpilasele anda teatav aeg vaatlemiseks, siis ta ümber keerda ja lasta teda peast kirjeldada.

4. Maastikku kirjeldab korraka üks õpilane, kuna teised ta kirjeldust jälgivad ja teevad tarbekorral parandusi.

Esialgul nimetada ainult tähtsamaid esemeid ja punkte, pärast peensustele üle minna, et vähemgi asi kahe silma vahele ei jääks. Samuti õpilase asendi määramisel kergemalt raskemale üle minna järjekorras:

- a) püsti,
- b) põlvelt,
- c) lamades,
- d) varjatult vaenlase maa- ja õhuvaatluse eest.

Märkus: Kui maastiku kirjeldamise järjekord ei ole määratud kindlaks, siis sünnib see paremalt vasakule ja ligemalt kaugemale.

Ülesanne nr. 3. — Maastiku hindamine.

1. Oskus hinnata maastiku häid ja halbu omadusi teatava ülesande täitmisel (kuivõrra maastik soodustab või takistab seda).

2. Sama, mis eelmiste ülesannete juures.

3. Harjutus 1. „Vaenlase vaatleja asub punktis „A“. Liginegeda talle. Kus leiata varjatud liginemise võimalusi? missugused alad on varjatud liginemiseks ebasoodsad? kuidas nendest saada üle või mööda?“

Tallinna maleva laagripäevalt. Vahipost puus.

Harjutus 2. „Teie asute punktis „C“. Kust suunast on vaenlasel kõige parem teile ligineda?“

Harjutus 3. „Teie asute punktis „C“. Missugusest suunast on vaenlasel kõige ebasoodsam teile ligineda?“

Harjutus 4. „Üks grupp asub punktis „D“, teine grupp punktist „E“ tungib peale; kummale poolele maastik tegutsemiseks soodsam?“

4. Harjutus 1. juure. Õpilane valib endale ühe liginemistee ja kirjeldab seda, ära näidates, kuidas tema ja kus kohal kavatseb liikuda.

Harjutus 2. ja 3. juure. Siin kõige suuremat tähelepanu juhtida surnud aladele ja varjatud hiilistele. Üks õpilane täidab ülesannet — kirjeldab tema poolt valitud suuna või lähenemisteed; teised jälgivad ta kirjeldust.

Peale täitmist teistele küsimus ette panna, kas on nad sellega nõus või lahendaksid ülesande teisiti. Eriarvamiste avaldamisel lasta esi-

neda oma lahendamiseks. Iga ülesande lahendaja peab oma arvamist põhjendama.

5. Kokkuvõttes õppuse juhataja selgitab välja maastiku tähtsuse lahingülesannete täitmisel. Erilist tähelepanu juhtida surnud aladele ja varjatud hiilistele, kuivõrra nad soodustavad pealetungi ja raskendavad kaitset.

Ülesanne n. r. 4. — Maastiku hindamine.

1. Välja selgitada maastiku mõju sõjategevusele (igasuguste sõjariist-liikide tegutsemise võimalused).

2. Ühe harjutuse tarvis valida maastik, kus kõigil sõjariist-liikidel võimalik tegutseda, ja teine maastikul, kus läbi pääseb ainult jalavägi, jalastatud ratsavägi jne.

3. Harjutus 1. „On oodata vaenlase tegevust „x“ rajoonis (kohapeal olevate esemetega ära piirata), missugused sõjariist-liigid võivad seal tegutseda ja missugustes suunades ja kui suure arvulised?“

Harjutus 2. „Meie väed liiguvad edasi „y“ rajoonis ülesandega enda alla võtta punkt „A“ (kohapeal kindlaks määrata rajoon ja punkt). Kui suurte jõududega ja missuguste sõjariist-liikidega on võimalik viia läbi pealetung?“

4. Õpilane avaldab oma arvamist, kusjuures õpetaja annab lühikesi teateid ja andmeid igasuguste väeliikide kohta.

5. Sama, mis eelmises ülesandes. Peale selle välja selgitada, et maastik on üks tegur, kes tunduvalt mõjub sõjategevusele ja piirab juhi kavatsusi tegevuskava kokkuseadmisel. Vilunud võitleja, hinnates maastikku õieti, võib pea täpselt ette kindlaks määrata, missugust tegevust vaenlase poolt võib oodata.

Õppus nr. 2. — Vaatlemine.

- Vaatluskoha valik ja vaatlemine;
- märkide leidmine;
- märkide kättejuhatamine;
- kauguse määramine.

Ülesanne n. r. 5. Vaatluskoha valik ja vaatlemine.

1. Oskus leida õigeid vaatluspunkte mitmesugusel maastikul, paigal olles ja liikumisel; päeval ja öösel. Tähele panna vaenlase liikumist ja tegevust ja osata seda kirjeldada.

2. Valida koht, kus ligistikku oleks: tasane maastik, mõni kõrgustik, puud ja igasugused ehitused.

Harjutus nr. 3. juures vaatluse rajoonis liigub üks vaenlast kujutav mees. Liikumist algab õppuse juhataja poolt antud signaali järele ja tekitab selle poolt antud kava järele (näiteks: il-

mub metsast ja läheb üksiku maja juure ja kaob selle taga; natukese aja järele piilub nurga tagant; läheb majja, teeb akna lahti ja vaatleb seal; hiilib majast välja ja läheb kápuli üksiku põõsa taha; seal roomab põllu äärt mööda suure kivi juure; võtab mütsi maha jne., jne.).

3. Harjutus 1. „Valige endale koht, kust hästi võiksite näha punkt „B“ (teerist, üksik maja, sild jne.).“

Harjutus 2. „Valige endale koht, kust hästi võiksite vaadelda sektorit (kohaliste esemete järele kindlaks määrata), kusjuures vaenlane, kes asub punktis „C“ (kohapeal kätte näidata), teid ei näeks.“

Harjutus 3. „Vaenlase piilur liigub rajoonis (kätte näidata kohaliste esemete järele); jälgige ta liikumist ja muud tegevust ja kirjeldage seda.“

Harjutus 4. „Vaadeldage piirkonda punktist „A“ kuni „B-ni“ (kohaliste esemete järele ära märkida) ja teadustage igast liikumisest ja tegevusest seal.“

4. Harjutus n. r. 1. ja 2. juure. Õpilane käib läbi mitu vaatluseks kõlbulikku punkti ja valib ühe nendest välja (harjutus n. r. 1. juures ei ole enese varjamine tarvilik). Harjutus n. r. 3. täitmisel õpilane kirjeldab vaenlase iga vähemat liikumist ja muud tegevust.

Kui harjutus (1, 2 ja 3) täidetud, avaldavad kaasõpilased oma arvamisi ja märgivad ära nende poolt leitud vead ja eksimised. Harjutus n. r. 4. ajal õpilane teadustab kõikidest oma tähelepanekutest (näiteks: üks naine liigub teed mööda ja läheb sinna; koer jooksis õuest tee peale; koplis olev hobune hüppas üle aia ja läks rukkipoollule jne.).

5. Peale õpilaste poolt toimetatud arutamist ja arvustamist õppuse juhataja avaldab oma otsuse ja hinde. Välja selgitada: et eelseisvat maastikku tuleb piinliku hoolega vaadelda, midagi ei või kui vähetähtsat jätta tähele panemata, sest osav vaenlane oskab ära kasutada ka kõrvalisi ja väiksemaidki esemeid enda varjamiseks. Kui vaenlane leitud, siis ta tegevust vahetpidamata valvata; kui ta ära kaob, vaatlust jätkata, sest ta võib uuesti ja hoopis teisest kohast ilmuda.

Ainult vahetpidamata ja terava vaatluse abil hoiame endid üllatuste eest.

Ülesanne n. r. 6. Märkide leidmine.

1. Koolitada õpilases vilumust igasugustes tingimustes (püsti, põlvelt, lamades, varju tagant, liikumisel jne.) üles leida märke (paigalseisjaid, liikuvaid, lahtisi, varjatuid jne.).

2. Õppeplats valida mitmekesise iseloomuga maastikul, kus oleks võimalik märklaudu ja vastast kujutajat meeskonda paigutada: lagedale,

pöösaste ja puude varju, taevafoonile, tumedale ja heledale tagaseinale jne.

Harjutus nr. 1 juures kasutada märklaudu; harjutus nr. 2 juures kujutavad vaenlast inimesed. Märklaudu ja elavat vaenlast järgmiselt paigutada, et: ühed oleksid kergesti, teised raskestileitavad; ühed asetatud õigetele, teised valedele seisukohtadele; osa märke sulab ühte tagaseinaga, osa erineb sellest; osal on taevafoon ta seinaks, teistel tume tagasein jne.

3. Harjutus 1. „Vaenlase grupp (jagu, rühm) on seisukohad sisse võtnud punktist „A“ kuni „B“ (piirijooned kohaliste esemete järele kätte näidata). Asuge vaatluskohale punkt „C“ rajoonis (maastikul kätte näidata) ja leidke vaenlane üles ja teatage ta asukohad.“

Harjutus 2. Sama ülesanne, mis harjutus nr. 1. juures.

4. Kui üks õpilane mõne märgi üles leidnud, siis lasta teisi otsimist jätkata kuni leitud kõik märgid. Välja selgitada küsimuste-kostimiste teel:

a) missugused märgid kergemini leitavad ja mispärast;

b) kuhu valesti paigutatud märgid tuleksid asetada ja mispärast;

c) miks ei või seisukohta valida taevafoonil;

d) vahe märkide leidmisel tumedal ja heledal tagaseinal;

e) binokli tarvitamine märkide leidmisel.

Märkide leidmist harjutada igasugusest asendist (ka varju tagant), paigal olles ja liikudes.

5. Märke tuleb otsida kindla kava järele (paremalt vasakule ja ligemalt kaugemale); kui silm ainult uitab üle otsitava maa-ala, siis leiame ainult juhuslikke ja silmatorkavaid märke, kuna hästiasetatud märgid jäävad tähele panemata.

Iga vähemgi varjund teravalt läbi uurida, sest osav vaenlane peidab enda sinna, kust teda kõige vähem loodetakse leida.

Seisukoha valikul hoiduda peegeldumisest taevafoonil ja heledast tagaseinast.

Ülesanne nr. 7. Märkide kättejuhatamine.

1. Anda õpilasele oskust ja kogemusi ka raskemalt leitavate märkide täpseks ja kiireks kättejuhatamiseks.

2. Maastik sama, mis eelmise ülesande lahendamise juures.

Võivad olla samad märgid ja vaenlast ku-

jundajad, kui märkide kättejuhatamine on jätkuks märkide leidmise harjutustele.

3. Harjutused (arv kindlaks määrata vastavalt olukorrale). „Juhatage kätte niisugune ja niisugune märk!“

4. Iga õpilane juhatab kätte isemärgi; kui märkide arv piiratud, siis võivad kätte juhatada üht märki ka mitu õpilast, kuid igaüks iseviisil. Märkide kättejuhatamist toimetada igasugusest asendist (püsti, põlvelt, lamades, varjudes jne.).

Kui tarvitusel eelmises ülesandes kasutada olevad märgid, siis lasta kätte juhatada ainult raskestileitavamaid, sest tegelikud lahingmärgid ei asetse kunagi silmatorkavalt.

Silm märgile v.a pikkamööda abipunktide kaudu. Märki või abipunkti leidmisest teatatakse hüüdega: „Käes!“

Näide: „Pool-paremal 500 meetri kaugusel üksik puu (Käes!); puust vasakul suur kivi (Käes!); kivist umbes 50 meetrit ettepoole põllupeenar (Käes!); kivi suunast vasakule põllupeenaril madal pöösas (Käes!); pöösa parema nurga all vaenlase vaatleja (Käes!).“

Abipunktid nii valida, et oleksid kergestileitavad ja neid ei saaks ära segada teistega.

Kui vaatleja pilku abipunktide abil ei saa otsekohe viia märgile või mõni abipunkt ise raskestileitav, siis abiks võtta sõrmi, padruneid, tikutoose, pliiatseid ja teisi käepärast olevaid asju. Kõige täpsemalt saab suuna kätte näidata padrunite abil, sest padrunid on kindla jämedusega, kuid padrunite pidemisse seadmine ja seal lahutamise võtab aega. Kiirem kättejuhatamise viis on sõrmede abil, kuid see on vähem täpne, sest igal inimesel on sõrmed isejämedusega.

Kui märki kätte juhatatakse kamala, sõrmede või teiste asjade abil, siis nii märgi kättejuhatajal kui ka märgi otsijal käsi ühesugusele kaugusele välja sirutada. Soovitav on harjutada käe väljasirutamist 60 sm. peale, mis on keskmine kaugus normaalinimese tarvis ja sellekohaselt on mitmesugused nurgamöödu jooplauad ja muud abinõud valmistatud.

Näide: „Otse meie ees 800 meetri kaugusel tuuleveski (Käes!); veskist 100 mtr. ligemale heinakuhi (Käes!); heinakuhjast paremale pöösaste grupp (Käes!); pöösaste grupist kolme sõrme laiuselt vasakule suur mätas (Käes!); mätta taga vaenlase kuulipilduja (Käes!).“

Juhitakse märki kätte paremal pool abipunkti, siis kasutada paremat kätt ja silma; vasakul pool — siis vasakut kätt ja silma. Teine silm vaatlemise ajaks pigistatakse kinni.

(Järgneb).

Ulrich Nebendahl armastus.

Jerome K. Jerome.

Kõige enam muret tegi see pastorihärrale. Kas ei olnud ta siis oma küla isa? Ja kas ei pidanud ta kandma hoolt selle eest, et ta lapsed satuksid headele ja sobivatele abieludele — kõigepealt üldse abielluvad? Kas ei ole see ometi iga õiglase riigikodaniku kohus, aastasadu läbi kestnud püha koldetuld hoida põlevana, sigitada tugevaid poegi ja tublisid tütreid, kes kasulikud Jumalale ja isamaale? Ta oli Saksimaa ehtne poeg, see härra pastor Winckelmann, — lihtne, heasüdamlik ja sentimentaalne.

„Sinu vanuses, Ulrich, sinu vanuses,“ ütles pastorihärra, pani õllekannu lauale ja pühkis oma suure suu käeseljaga puhtaks, „olin mina juba ammu perekonnaisa, omasin kaks poega ja ühe tütre. Sa ei tunnud teda, Ulrich, ta nimi oli Maria, oli nii armas ja hea.“

Pastor ohkas ja peitis laia punase näo oma õllekruusi avatud kaane varju.

„Nad valmistavad vist küll palju rõõmu majas, need väikesed,“ arvas Ulrich, ja ta unistavad silmad jälgisid suitsurõngaid, mis tungisid õhku pikast piibust. „Mu süda armastab väikesi.“

„Väta endale naine,“ manitses pastorihärra. „See on su kohus. Armas Jumal on annud sulle varandust. Pole õiglane, et elad üksildast elu. Poissmehed tekitavad vanu tüdrukuid, ja need ei kõlba millekski.“

„See on õige,“ vastas Ulrich. „Mõtlesin seda sageli endamisi. Oleks mõnus teada, et ei tööta ainuüksi enda pärast.“

„Elsa näiteks,“ kõneles pastorihärra, „ta on tubli tüdruk, vaga ja kokkuhoidlik. Sarnase naise väärtus ületab kalliskivi oma.“

Sõbraline naeratus ilmus Ulrichi näole.

„Jah, Elsa on tubli tüdruk,“ oli ta nõus. „Ja ta väikesed käed, kas märkasite juba seda, pastorihärra, on pehmed ja täis lohukesi.“

Pastor lükkas tühja õllekruusi kõrvale ja toetas küünarnuki lauale.

„Usun... ei usu, et ta ütleks ei. Ta ema... mul on põhjust seda uskuda... Küsin diskreedilt järele...“

Vana pastori nägu hõõgus veel punasemalt rõõmust; midagi ei armastanud ta rohkem, kui sõlmida abielusid.

Kuid Ulrich, kõhkleja, nihutas rahutult oma istmel sinna-tänna.

„Veel veidi aega,“ palus ta, „jätke mulle veel veidi aega. Mees peab vaid siis abielluma, kui ta on kindel oma armastuses. Muidu võiks mõndagi sündida. Ja oleks ebaõiglane tüdruku vastu.“

Pastorihärra sirutas käe üle laua ja pani selle Ulrichi käsivarrele.

„Kas mõtled Hedvigi peale? Läänud nädalal saatsid teda kaks korda koju.“

„Tee on üksildane arale tüdrukule ja ta pidi jõest üle minema,“ seletas kõhkleja.

Pastorihärra nägu oli hetkeks tumenenud; nüüd muutus see jälle selgeks.

„Hea, hea, mispärast siis mitte? Elsa oleks mõnes tükis olnud parem, aga ka Hedvig... ah jaa, ta on samutigi hea tüdruk, võib olla pisut üleannetu, aga see möödub ajaga. Kas sa kõnelesid juba temaga?“

„Veel mitte.“

„Kuid sa teed seda?“

Jällegi mureline ilme unistavais silmis. Nüüd pani Ulrich piibu kõrvale ja toetas küünarnukid puust lauale.

„Kuis võib inimene teada, kellesse ta on armunud?“ küsis Ulrich. Pastor oli juba olnud kaks korda abielus, pidi teadma sarnastest asjadest. „Kuis võib ta teada, et see on just see tüdruk ja mitte too, kellele tuksub ta süda?“

Pastorihärra oli mees, nagu neid näha võib igapäev: väike, lihav ja paljaspea. Kuid tal olid olnud ka teised päevad ja need olid jätnud talle noore hääle. Hämarus massis endasse õrnalt kotsulise näo, ja Ulrich kuulis vaid häält; oli nagu kõneleks temaga noor poisike.

„Sa armastad teda enam kui iseennast. Kui mõtled ta peale, siis näib sulle kõik muu tühine. Sa oled valmis ohverdama oma elu ta eest.“

Nad istusid tükk aega vaikselt; lihav väike pastorihärra unistas minevikust ja pikk kuivetanud Ulrich Nebendahl tulevikust.

Kui Ulrich õhtul tõttas koju, vanasse veskisse jõe ääres, kus ta üksi vana Annaga elas, kohtas ta sillal juhulikult Elsat lohukestega kätel. Nad lobisesid tükk aega teineteisega, kuna veski all kohises. Siis ütles ta head ööd.

Kui tore oli olnud vaadata ta vaguraid lehmasilmi, mis aralt otsisid tema omi, suruda väikesi käsi ja oma enda jõust olla teadlik. Kindlasti armastas ta teda enam kui ennast. Ta ei võinud ses kauem kahelda. Ta kujutas endale naise olevat hädaohus, ähvardatud metsikuist Napoleoni soldateist, kes sarnastena kurjadele vaimudele luusisid mööda armsaid orgi, jättes maha surma ja viletsust: tuhastunud kodusid, metsikisilmalisi naisi, kes peitsid oma näo päevavalguse eest. Kas ei annaks ta Elsa pärast rõõmuga oma elu?

Ja nii sai siis talle selgeks, et väike Elsa on ta elu ja armastus.

Kuni järgmise hommikuni, kus tõstis silmad saelt ja Margot ta ees seisis — lõbus, naerata. Margot, üleannetu, jonnakas, kes oleks talle ikka

väike laps, keda ta hoidnud ja kaitsnud, kellega ta mänginud. Väsinud Margot; kas ei olnud ta teda küll sadandeid kordi kannud magavana süles? Margot, ähvardatud ohtudest! Juba palja mõtte juures paiskus talle vihapuna näkku.

Ulrich uuris ennast ise kogu pealelõuna, katsumus enast mõista, kuid asjatult. Sest need polnud ju ainult Elsa, Margot ja Hedvig! Kas oli siis terves külas ühtki tüdrukut, keda ta ei armastanud? Seal oli Liisel, kes nii kõvasti töötas ja nii armetult elas, püüdnud vanast torisejast vanamast. Ja Susanna, inetu ja porin, kel kunagi pole olnud kallikest, mis talle ometi oleks nõidunud naeratuse kitsastele huultele. Väikesed tüdrukud, sest sellistena näisid nad kuivetanud Ulrichile, oma meeldiva olekuga — ta naeratas mõeldes nendele; kuid võis üks mees üht rohkem armastada kui teist?

Pastorihärra raputas pead ja ohkas.

„See pole armastus. Jumal taevas, mõtle ometi sellele, kuhu see viiks! Armas Jumal pole maailma nii sisse seadnud. Sa armastad vaid üht, tema on sulle ainuke naine maailmas.“

„Kuid teie ise, pastorihärra, olite ometi kaks korda abielus!“ hüüdis segane kõhkleja vahele.

„Ometi oli mul ikka ainult üks naine korraga, ainult üks korraga. See on hoopis midagi muud.“

Mispärast ei peaks kõigi inimeste hulgas mitte just tema, Ulrich Nebendani, tundma seda armastust? See peaks olema midagi kaunist, see armastus, inimese vääriline, midagi, milleta inimene vaid kasutu söödik, kes langeb maailmale ristiks.“

Nii juurdles Ulrich ühel lämmataval unisel suvipealelõunal, pidades töös vahet. Ta kuulatas vee tasast jooksu. Kui hästi tundis ta keerleva veski rõõmsat häälitsemist. Ta oli mänginud ja töötanud kogu oma eluaja ta juures. Mõnikord jutles ta temaga kui laps oma vana sõbraga, püüdis kinni ta mitmekesisest mulinast vastuse.

Truudake, koer, nägi, et ta laiskles ja pistis oma külma nina ta pihku. Ta tundis enda tähtsa ja suure: kas polnud ta siis viie, kogu Saksimaal ilusaima kutsikakese ema? Need kribisid Ulrichi jalge ümber, surusid pehmed rumalad väikesed peakesed tihedalt ta vastu. Ta kummardus, tõstis kummagi suure käega ühe kutsikakese üles. Et see aga teised viha ja kadedusega täitis, heitis ta pikali lauakilele. Nüüd sibasid kõik viis ta peale, rebisid teda juuksest, astusid kohmetute käppadega ta näole, tormasid siis kõik ära, et õhus liugleva sule järele haarata. Ulrich tõusis istukile, silmitses väikese kelme, abitud olevusi, kes vajasid nii väga hoolt. Ta pea kohal siristas üks rästaemandake. Ulrich hiilis kikivarvul pesani ja vaatas sisse. Linnuema pani seda vaevalt tähele; kes oleks ka Ulrichi kunagi kartnud? Tibatillukesed sumisevad putukad keerlesid ta jalge

ümber. Üks vana mees, kes oli lõpetanud juba töö, saatis talle oma tere-õhtust. Tasame tuul soostas lehtedele midagi naljakat, mispeale need naersid, ja see oma teed edasi läks. Siin ja seal ronis mõni vari oma peiduurkast.

„Võiksin ma ometi naida kogu küla!“ naeris Ulrich omaette. „Kuid see on endastmõistagi meeletu mõte...“

Kevadel pääsis sõjamõll uuesti valla verestniisutatud maal. Kogu Saksamaa, kõike vihavauenunustades, ühines määratuks vooks, et pühkida Napoleoni väed saksa mulla pealt. Ulrich, kelle jaoks polnud olemas naise armastust, sai kodumaa armastatuks. Ka tema tahtis marssida ühes vapratega, kes, sarnaselt tuhandetele ojadele, kõigist Saksamaa orgudest ruttasid tänna, et ühineda paisuvaks jõeks.

Kuid isegi isamaaarmastus ei olnud lubatud Ulrichile unistavate silmadega. Ta äri kutsus teda ühte kaugelasetsevasse linna. Ta oli rännanud juba kogu päeva. Kui vastu õhtut sammus läbi ühest metsast, kuulis ta appihüüdeid. Ulrich jäi seisma, ja jälle kord kostis pimedast metsast valus karjatus. Ulrich jooksis selle peale, leidis rohult metsikute lillede keskelt lamamas viis kogu: kaks saksa maakaitsevaelast ja kolm prantslast vihatud napoleonimundris. Oli olnud väike kokkupõrge, üks nii tähtsusetuist episoodidest sõjas millest ei teatata kunagi, mis jäävad unustusse ja vaid mõningate kurbade nägude mälestustes edasi elavad. Neli meestest oli surnud; viies, üks prantslane, elas veel; sügavast rinnahaavast jooksis veri, mida püüdis vaigistada rohuga.

Ulrich võttis ta kätele. Soldat ei kõnelenud saksa keelt ja Ulrich tundis ainult oma emakeelt; kui aga mees hirmunud pilguga klaasistunud silmist viipas naaberküla poole, mõistis teda Ulrich ja kandis ta sügavale metsa.

Siin leidis ta väikese söepõletamislöövi, aetas soldati kuivanud rohule, tuli öösel kui varas hüilides, ravitses meest ja tõi talle toitu. Ja kui see jälle oli jõus, täitis Ulrich, kes oli uskunud oma ainukese soovi olevat surmata prantslasi, „vaenlase“ ranitsa toidu ja joogiga, saatis ta öösel läbi metsa, surus tal kätt ja jättis ta nii jumalaga.

Ulrich ei pöörnud tagasi Vana-Waldnitsi kohiseva veskipaisu ääres. Mõelgu külaelanikud, et on läinud sõtta. Ta oli liig arg, et minna koju ja neile tunnistada, et ta enam ei taha sõidida, et ta nägi trummipõrinas vaid üht: tallatud rohtu, milles lamased surnud mehed, klaasistunud silmad täis needmisi.

Nii rändas ta edasi, häbistunud laskunud päi, järgis valu häälitustele, ruttas iga kannataja juure, pöörmata tähelepanu mundrile.

Ühel päeval leidis ta enda juhuslikult jälle metsarahust piiratud Waldnitsis. Ta tahtis ro-

nida küngastele kuupaistel, kui magasid tublid külaelanikud, sammuda mööda vagusaid teeradu. Mida ligemale ta tuli, seda enam kiirendas ta oma sammu. Seal, kus puud harvenesid, võib ta alla vaadata külale, kõigile katustele, mis olid talle nii tuttavad, kirikutornile, veskile, keerlevale veskile, aasale, tambitud jalgadest, kus — kui oli ükskord vastik sõda lõpul — kõlaksid jälle rahvalaulud.

Kuid seal, kus lõpeb mets künka harjal, põlvitas üks kogu, nagu pöördud küla poole. Ulrich hiilis lähemale ja tundis ära pastori, kes tummalt, kuid hoolsasti palvetas. Ta pörkas üles, kui Ulrich teda puudutas ja kui ta tema ära tundis, teatas talle oma kurbusest.

Sest ajast kui Ulrich lahkus külast, oli saanud palju häda. Üks prantsuse väeosa oli künkal laagris ja kaks korda ühe kuu jooksul oli metsas leitud tapetud prantsuse soldat. Rasked karistused olid tabanud küla ja ooberst oli ähvardanud hirmsa kättemaksuga. Ja nüüd olid kolmandat korda prantsuse soldatid, hullud vihast, ühe seljast surnuks pistetud seltsimehe kannud laagrisse. Ooberst vandus samal pealelõunal, et kui talle mõrtsukas enne hommikukoitu välja ei anta, laseb põletada tuhaks küla. Pastor tuli praegu laagrist, kus ta asjatult palunud armu.

„Need on alatud tembud,“ ütles Ulrich.

„Inimesed on hullud vihast prantslaste vastu,“ seletas pastor. „Võib olla on see üks, võib olla on neid kaksteist, kes kätte maksnud. Peaks Jumal neile andeks andma.“

„Kas nad ei ilmu välja, et päästa küla?“ küsis Ulrich.

„Kas võib seda neilt nõuda? Meil ei ole ühtki lootust. Meie küla põletatakse tuhaks nagu saadand enne teda.“

Jah, see oli tõsi: Ulrich oli näinud söekspõlenud ahervarsi, rauke, kes istusid oma kodu rüüdel, väikesi nutvaid lapsi, tillukesi pääsukei, kes olid põlenud ühes pesaga. Ta oli söestunud puude alt kiskunud välja laipe.

Pastor läks, et valmistada ette oma kogudust õnnetuisele.

Ulrich viibis üksi, vaatas alla Vana-Waldnitzile, mis lebas kuuvalguses. Ja talle tulid meele vana pastori sõnad:

„Sa armastad teda enam kui ennast. Oled valmis ta eest ohverdama oma elu.“

Ja nüüd teadis Ulrich äkki, et ta armastus on Waldnitsi külake, kus elavad ta omaksed, vanad kortsus inimesed, naervad „väikesed tüdrukud“, abitud tummad olevused truude silmadega, kus sumisevad mesilased ja tuhanded väikesed putukad.

*

Nad tõmbasid ta kõrgele vana jalaka otsa, nagu pöördud küla poole, et näeks teda kogu küla, noor ja vana. Siis marssisid ära trummi-põrinaga ja trompeedihüüdega. Ja metsa peitunud Waldnitz haaras uuesti oma igapäevase elu lõngad ja kodus nad lihtsaks mustriks.

Külaelanikud kõnelesid sageli juhtumusest, mõned kiitvalt, teised laivalt. Ainult pastori härra ei tahtnud temast saada arv.

Alles kui palju aastaid hiljem üks surija oma südant kergendas, sai teatavaks tõsiasi.

Siis tõid nad aukartuse ja armastusega Ulrich Nebendahli kirstu, ja noored mehed kandisid ta külasse, et ta igavesti nende seas võiks viibida. Nad püstitasid talle omameelest toreda hauakivi ja raiusid sinna sisse:

„Suurimat armastust pole omanud ükski inimene.“ Saksakeelse tõlke järele -op.

Kõigile, kes osa on võtnud Eesti Vabariigi loomisest.

Kaitseliidu staap on enesele ülesandeks seadnud Eesti vabariigi 10-ks aastapäevaks kokku seada ja välja anda lühikese kaitseliidu ajaloo. Selleks kasutatakse ära ametlikud dokumendid, kirjutused lehtedes, üksikute tegelaste mälestusi jne.

Seni kogutud materjal näitab, et mitte kõigi sündmuste jälgile ei saa ametlikkude dokumentide ja ajalehtede kirjutuste kaudu. Nii mõnigi tähelepanuväärne sündmus on märkimata jäänud ja on teada ainult asjaosalistele.

K.-l. staabi soov on võimalikult täielikku ülevaadet pakkuda neist sündmustest, millal rajati Eesti riiki kaitseliidu

kaasabil. Seepärast pöörab k.-l. staap kõigi kaitseliitlaste poole palvega meele tuletada suuri sündmusi, neid lühidalt paberile panna ja saata staapi.

Üles tähendada on vaja kaitseliitlaste osavõtt lahinguist, üksikud sündmused, mis kirjeldavad tolaegset teenistust, kokkupõrkeid saksa võimudega, kaitseliidu ja Põhja armee vahekordi jne. Kirjutustes olgu täpselt ära märgitud aeg ja koht, kus sündmus arenes. Kui võimalik, siis juure lisada plaanid, skeemid, ülesvõtted jne., missugused peale tarvitamist omanikele tagasi saadetakse.

Aeg ja koht ning osavõtjate täpne kirjeldus on tingimata tarvilik, sest muidu

on raske materjale kasutada. Näiteks, ametlikkudes aruannetes on tähendatud, et Põltsamaa kaitseliitlased on osa võtnud lahingutest, mis selles piirkonnas löi 2-ne eesti polk. Lähemat ei ole aga midagi teada. Üksikute mälestuste järele on aga teada, et Põltsamaa kaitseliidu kooliõpilaste rühm osa võttis esimesest lahingust Aido küla juures. See oli Eesti lõunarindel väga tähtis moment, siin sündis murrang meie vägede meelsuses. Kui seni taganeti vahetpidamata ja oldi mures tuleviku pärast, siis siin löödi esimest korda enamlasti ja meeskondade tuju tõusis kohe. Siin sündis kangelaste vägi.

Sellest sündmusest ei ole aga pea mingisuguseid andmeid. Loodetavasti täiendavad Põltsamaa kangelased selle tühja koha mälestuste saatmisega.

Üksikute sündmuste hõlpsamaks meeletuletamiseks aavldame siinkohal lühikese kronoloogia. Need andmed on kontrollitud ja õiged. Nende järele saab mälu värskendada ja üksikute sündmuste paika üles otsida.

Andmed palume saata kaitseliidu peastaapi, Tallinn, Kaarli t. 8, kõnetr. 9—63 ja 3—70.

Kaitseliidu peastaap.

Kronoloogilised andmed kaitseliidu (omakaitse) ajaloost.

I.

Vana kalendri järele.

1917. a.

Märts 1. Rahvusliku miilitsa asutamine Tallinnas. Tsaariaegne korravalve-politsei — on kadunud. Kindluse operatiiv-osakonna juhataja, polkovnik Kostandi ühes kindluse intendandi, polkovnik Sedovi ja linnavalitsuse liikme A. Birk'iga organiseerivad rahvamiilitsat. Börsisaalis jaotatakse välja sõjariistu ja toiduaineid. Rahvuslik miilits kestis paar nädalat.

II.

September 2. „Omakaitse“ organiseerimine. „Omakaitse“ organiseeriv komitee kutsub mitmesuguste asutuste, seltside ja organisatsioonide esindajaid ühisele koosolekule, Eesti sõjaväelaste kodu ruumidesse, Brooksmäele nr. 14, kus tutvustatakse organisatsiooni põhimõttega ning kantakse ette põhikirja kava.

Oktoober 6. Tallinna „Omakaitse“ linna II jaoskond moodustatakse koosolekul „Lootuse“ saalis.

8. Kindluse komandant avaldab päevakäsu nr. 1861, millega määratakse kindlaks „Omakaitse“ valveteenistuse kord uulitsatel. Uulitsapatrullid on selle käsu järele seatud „Omakaitse“ juhi alla.

November 1. „Omakaitse“ liikmed on üksiköiksiks jäänud ja ei võta vahiteenistusest osa. Nende põhjuste selgitamiseks kutsutakse „Lootuse“ saalis koosolek kokku.

Detsember — Enamlased kuulutavad „Omakaitse“ organisatsiooni lõpetatuks. Dekreet käseb sõjariistu ära anda ja liikmeid registreerida.

III.

Uus kalender

1918. a.

Veebruar 24. Omakaitse liikmed võtavad osa enamlaste väljatõrjumisest Tallinna linnast, mille tõttu saab võimalikuks Eesti vabariigi väljakuulutamine.

25.—27. Omakaitse patrullid ühes Saksa sõjaväelastega liiguvad uulitsatel. Aprill. Asutatakse „Bürgerwehr“ — kodanikuaitse Saksa okupatsioonivõimudega kokkuleppel.

IV.

November 11. „Bürgerwehr“ (kodanikuaitse) kuulutatakse likvideerituks, selle asemele astub „Eesti Kaitse-Liit“. Maakondade ja linnade kaitseliiduülemate määramine. Tallinnas algab k.-l. oma tegevust.

13. Konflikt okupatsioonivõimudega. Saksa M. E. D. — 11 teatab, et Eesti teedeministri käske ei tule täita.

Tallinna piirkonnas asutatakse erilise ülesandega kaitseliidu osakond — rannakaitse.

Narvas ja Haapsalus algab k.-l. oma tegevust.

14. Alamkapten Laretei teatab, et Narva k.-l-s on 14 ohvitseri ja 30 erasisikut.

Päevakäsk k.-l. nr. 2. Määratakse kindlaks liidu juhatuse isiklik koosseis.

15. Narvas saavad kaitseliitlased esimesed püssid. Tallinna lahes asuvalt Naissaarel tuuakse 187 poliitilist vangi ära ja vabastatakse kaitseliidu juhatuse soovitusel.

16. Kaitseliidu juhatuse täiendatakse tööliste esitajatega. Töölised sotsiaaldemokraadid nõuavad, et nende parteile

lubatakse erilist sõjariistus partei-pataljoni asutada.

Pärnu kaitseliit algab tegevust. Ilmub esimene päevakäsk.

17. Kaitseliiduülema päevakäsu nr. 4 suletakse riigi piir ja keelatakse alkohoolimüük.

Hiiu maal saab kaitseliiduülem lipnik Efimov sakslastelt 67 püssi ja 1000 padrunit.

Saksa karistussalk võtab Võhmas kaitseliitlastelt püssid ära.

18. Hiiu maal, Keina alevis kokkupõrge rahva ja lahkuvate Saksa sõjaväelaste vahel. On haavatuid. Rahvas arvab, et sakslased Kärkla kalevivabriku tagavara evakueerivad.

20. Saaremaa kaitseliiduülem kapten Poopuu jõuab Kuresaare. Läbirääkimised Saksa kuberner von Balck'iga kaitseliidu asjus.

Vahejuhtumine Kuresaares Eesti lipu pärast.

21. Enamlaste esimene pealetung Narva peale kell 6 hommikul. Saksa sõjaväelased löövad pealetungi tagasi. Enamlaste kaotused 300 meest.

Tallinnas ilmub Sadama jaama salk Saksa sõdureid ja nõuab kaitseliitlaste lahkumist.

22. Narva jõuab Vaivara kaitseliidu salk 54 meest, kapten Steinmanni juhatusel, kellest 4. polgu 1. roodule alus pannakse.

24. Polkovnik Seimann teatab: Narva linnas, Vaivaras, Mustjõe, Joala, Peetri ja Jõesuu valdades kokku 439 püssi (kaitseliitlast). Jõhvi, Iisaku ja Tudolinna umbes 450 püssi (?).

25. Tallinnast jõuavad Narva 84 meest kaitseliitlasi (nende seas ka kooliõpilasi?).

Pihkva langeb enamlaste kätte. Võrus on 52 kaitseliitlast.

27. Narva jõuavad lipnik Tomeli juhatusel 20 meest. Jõhvist ja 50 m. Illukalt. Narva-Jõesuus on 18 kaitseliitlast.

28. Enamlased vallutavad Narva. Meie sõjaväe osad ühes kaitseliitlastega taganevad.

29. Tallinnas asub kaitseliidumeeskond soomusrong nr. I-sele.

30. Soomusrong sõidab sõjaväljale kell 3 p. l. Pärnus vabandab Saksa Soldatenrat kaitseliidu ees konflikti pärast, mis ette tuli Saksa sõjaväelaste ja kaitseliitlaste vahel vahipostide väljapanemise juures.

Detsember 2. Soomusrongi I esimene kokkupuutumine vaenlasega.

Pärnu k.-l. liige laseb Pärnu linnas padrunit väljavõtmisel püssist kogemata Saksa soldati maha. Sakslased nõuavad kahjutasu 50.000 marka, lepivad aga 15.000 margaga.

3. K.-l.-ülem teeb korraldusi Vene Põhjaarmee sõdurite interneerimiseks.

Lahing Oru ja Vaivara vahel. Soomusrong võtab lahingust osa. Õnnetus soomusrongiga (üks osa sõidab teisele otsa).

4. Soomusrong sõidab Tallinna parandusele.

5. Kuresaares teatavad sakslased, et nad järgmisel päeval lahkuvad. Eesti kaitseliit saab sakslastelt 700 püssi. Püssid on mitmesugused — Jaapani, Vene ja jahipüssid. Pooled nendest on kõlbmatud.

6. Viimased sakslased lahkuvad Kuresaarest. Lääne maakonna kaitseliidust jõuab Tallinna vahiteenistusse 200 meest.

7. Võru kaitseliidusalgal Nõnova küla juures (8 kilomeetrit Võrust ida poole) tulevahetus enamlastega. Saagiks saadakse üks teletonikaarik unes telefonide ja kaabliga.

8. Enamlased tulevad Võru maakonnast Tartu maakonda ja võtavad oma alla Mäe mõisa. Kaitseliitlased taganevad.

9. Kaitseliitlased jätavad maha Räpina ja asuvad Ahja. Samuti taganeb kaitseliit Rasinast.

11. Pärnus töötavad välja „Pärnu linna kaitse korralduse“ ühiselt Pärnu k.-l. juhatus ja seltskondliikude organisatsioonide asemikud.

12. Moisekatsi mõisa juures (Tartu maak.) kokkupõrge kaitseliidu ja enamlaste maakuulajate vahel. Üks kaitseliitlane langeb vangi.

14. Ajutine valitsus kinnitab sõjaminstreeriumi juure operatiivstaabi.

Rägavere mõisa juures lahing, millest Viru kaitseliit osa võtab.

16. Viru maakonna k.-l.-ülem alamleitnant Ager saab surma lahingus Hendrikshofi ja Rägavere mõisate vahel.

Enamlased tungivad Ahja peale. Kaitseliit läheb laiali, kaks meest langevad vangi.

17. Enamlased võtavad Sangaste jaama enda alla. Võru kaitseliit asub Puka jaamas.

Tallinnas kokkupõrge kaitseliitlaste ja tööliste manifestatsiooni vahel. Kaitseliit laseb kogupaugu demonstrantide peale, mille järele need ära lähevad, maha jättes ühe surnu ja ühe raskelt haavatut. Kaks kergelt haavatut viidi kaasa.

Õhtul Saaremaal Kogula valla Tõnija külas katse enamlist riigipööret toime panna. Mässuliste salk 30 meest läheb aga ise laiali, kui läheneb vallamajale, kus asub kaitseliit.

18. Pärnust välja saadetud 6 kaitseliitlast, kes Valga poole sõitsid, võetakse Ruhjas enamlaste poolt kinni. Püssid jäid enamlaste kätte, mehed põgenesid.

19. Tartu maak. Kambja juures ettevalmistus suuremale lahingule, millest pidi osa võtma ka Tartu maakonna koondatud kaitseliit. Balahovitši väeosad lähevad keskrindelt salaja ära ja avavad enamlastele tee Tartu peale, mille tõttu lahing andmata jääb ja väeosad taganevad.

Põhjaväe riismed jõuavad Ruhja ja karistavad kohalikke enamlasti.

20. Osa Tartu maakonna k.-l. taganeb Võnnu mõisa.

Amblast, Järva maak., taganeb kaitseliit Aegviidu jaama. Samuti taganeb Simuna k.-l.

22. Enamlased võtavad Rakke jaama oma alla. Kaitseliit taganeb.

23. Ajutine valitsus nimetab kindralstaabi alampolkovnik Laidoneri ülemjuhatajaks. Tema käsutusse kuulub sellest päevast ka kaitseliit.

25. Järva maakonnas Peetri kihelkonnas eksikombel laskmine kaitseliidu ja Balti Heimatschutzi vahel. Üks baltlane ja üks hobune saavad haavata.

26. Järva m. Koeru kih. Vao mõisa juures kokkupõrge kaitseliidu ja enamlaste maakuulajate vahel.

Müüsleri ja Aruküla mõisate vahel samuti tulevahetus maakuulajate vahel.

27. Peetri alevi juures, Järva maak. luurajate vahel laskmine. Üks kaitseliitlane saab surma.

29. Sõjavägede ülemjuhataja käseb päevakäsus nr. 2 igas linnas ja maakonnas üks vabatahtlik pataljon sõjavalmis seada ühe nädala jooksul.

31. Järva maak. Karino juures tulevahetus enamlaste ja kaitseliitlaste vahel.

1919.

Jaanuar 1. Järva-Jaanis Karino tee ääres enamlaste pealetung. Kaitseliit lööb tagasi.
2. Lahing Jalalõpe küla juures (Järva m.). Kaitseliit lööb pealetungi tagasi.
3. Jalalõpe küla jäetakse maha.
5. Järva maak. Koeru kihelk. Müüsleri mõisa juures lahing. Surma saab üks kaitseliitlane.

Tartu kaitseliit lõpetab oma ümbervormeerimist kaitsepataljoniks ja võtab osa 80 mehega lahingust Kärstna mõisa all, Viljandi maakonnas.

10. Lahing Puhma küla juures (Järva maak.). Üks kaitseliitlane saab surma.

14. Tartu tagasi võetud. Samal päeval algab uue kaitseliidu organiseerimine. (Endine Tartu linna k.-l. on ümber moodustatud Tartu kaitsepataljoniks ja end. T. maakonna k.-l. Kuperjanovi partisanipataljoniks.)

18. Narva tagasi võetud.

21. Narvas asutatakse uus kaitseliit. Ülemaks määratakse kapten Freudenstein.

27. Tallinna kaitseliidust läheb 10 vabatahtlikku väerinnale ühes soomusrong nr. 3-ga.

Veebruar 10. Mässu algus Saaremaal.

16. Mässajad tapsid leitnant Tulmini ja lipnik Jefimovi. Kärla valla kaitseliidu ülem lipnik Jõgi läks mässajate poole üle.

17. Lipnik Johanson läheb mässulistele vastu Laimjalasse 150 mehega.

19. Leitn. Antje teatab Kuivastust, et on korda läinud mässulisi tagasi tõrjuda. Leitnud on kahe ohvri laibad.

21. Leitnant Klaar teatab, et on Kuresaare alla jõudnud kell 3 p. l. Lahing kestis kaks tundi. Enamlaste kaotus: 120 surnut ja 97 vangi, meie — 1 surnu ja 2 haavatut.

25... Kogula vallas on veel mässulisi.

Märts 3. Valgas asutatakse uus kaitseliit linnavalitsuse algatusel.

7. Leitnant Klaar tuleb Saaremaalt karistussalgaga ära. Kohale jääb uueks kaitseliidu ülemaks leitnant Roosalk.

8. Võru maakonnast Antsla kaitseliit läheb Mustjõe-Koiva väerinnale, kus sõdib kuni 2. aprillini.

10. Võru maakonnast Kanapää k.-l. läheb väerinnale.

Aprill 17. Viljandist jõuavad Tallinna vahipataljoni 250 meest kaitseliitlasi.

21. Räpina, Antsla, Põlva kaitseliitlased lähevad väerinnale, kus viibivad kuni 20. maini. Selle aja jooksul on

nende kaotus 4 surnut, 13 haavatut, 5 kadunud. Võetud on mitukümmend vaenlast vangi, 1 kuulipilduja ja muid sõjariistu.

Juuni 3. Viljandist saadetakse Ruhja 105 kaitse-liitlast väerinna vahiteenistusesse.

Juuli 24. Pärnu kaitseliit asutab jahirühma, mis rahuaegse kaitseliidu eelkäijaks osutub.

August 25. Pärnu kaitseliit rendib Pärnu linnale kuuluvatel maa-aladel jahioigust.

Oktoober 21. Tartus Vanemuise ruumes seltside asemikkude koosolek. Nõupidamine vabatahtliku rahuaaja kaitseliidu korraldamise üle.

1920.

Aprill 16. Kaitseliidu vahiteenistus lõpetatakse ära üle kogu riigi.

Mõtteid kasulikust tööst, „ajaraiskamisest“ ja muust.

Kus tegevust ja toimetusi, seal kriitiseerijaid ja laitjaid. Käesoleval suvel on kaitseliidu tegevus olnud äärmiselt intensiivne. Suurem osa suvilaagreid ja Tartu võistlused on seljataga. Rahuldustundega võib hinge tagasi tõmmata, sest tehtud suur tükk tõsist ja kasulikku tööd. Vanemad kaitseliitlased on suuremalt osalt oma tähtsama suvise töö teinud ja nüüd on järg noorte käes.

On arusaadav, et niisugune elujõuline ja jõuküllane organisatsioon kui kaitseliit, kelle eesmärk nii kõrge ja püha, ei või leppida mõne kõrvalise osa etendamisega, ei tohi vaikselt „hingitsedes“ omale lasta sammalt peale kasvada ja roostet oma elujõudu läbi närida.

Kes edasi ei rühi, paigalseismist ei ole, — see tähneb tagasi. See on vastuvaidlemata tõde ja selle töö väärtust hindab õieti ka kaitseliit. Järjekindlalt arenedes, plaanikindlalt tegutsedes sammub ta pikkamisi, kuid kindlalt oma eesmärgi poole — olla tõsisteks Eesti vabaduse ja iseseisvuse kaitsejateks.

Kuid osale meie rahvakihtidest jääb kaitseliidu ennastsalgav töö arusaamatuks, ehk ei taheta sellest meelega aru saada. Nii olevat 15.000 malevlast, kes võtsid osa suvilaagritest, „kõige kibedamal tööajal tagurliku valitsuse armust „kõrgetele harradele“ auandmise oskust õppimas“ käinud ja 600 noormeest minevat Petserisse asjatult aega raiskama.

Kerkib üles küsimus, mis mõtlevad need härrad asjatu ajaraiskamise all?

Kaitseliidu põhikiri ütleb selgel keelel seile organisatsiooni ülesannete kohta:

„Kaitseliidu, kui seltskonna omakaitse organisatsiooni ülesandeks on:

1. Seaduslikkudele võimudele abiks olla Eestis maksva põhiseadusliku korra, riikliste ja teiste üldtarvilikkude asutuste ja ehituste kaitsmisel ja kodanikkude julgeoleku kindlustamisel;
2. abi anda ühiskondliste õnnetuste puhul (veeuputus, metsade, soode põlemine jne.);
3. anda oma liikmetele vastavates korraldustes ettenähtud söiaväelist õppust ja kasvatust;
4. süvendada kodanikkudes isamaalist ja rahvuslist tunnet;
5. kaasa aidata rahva kehaliseks kasvatusseks;
6. täita teisi ülesandeid, mis seaduslikus korras tema peale pannakse.“

Avalikud ja kõigile teada on kaitseliidu tegevuse sihtjooned. Sama avalik ka tema tegevus.

Ka kõige piinlikuma kontrolli juures ei leia meie kõrvalekaldumisi ülesseatud ülesannete täitmisest. Kogu töö ja tegevus on suunitud ühte rada, kõik mõte koondatud ühte punkti — paremini korraldada meie riigikaitset.

Kas tõesti meil leidub inimesi, kes nimetavad riigikaitsekorraldamist ja selleks ette valmistamist asjatuks ajaraiskamiseks?

Igale erapooletule inimesele on ilma pikema seletuseta arusaadav, et sõjalise ettevalmistamise korraldamisel on igasugused laagrid mõõdapääsmatu vajadusega asjad. Neid on korraldatud igal pool, igal ajal ja korraldatakse ka meie kaitseliidus.

Laager, see on kool, kus antakse ja saadakse kõige tähtsamad õppust ja juhatus riigikaitse alal. Harilikult kestavad laagrid pikemat aega, kui tingitult meie oludest, ei või kaitseliit lubada seda väga kasulikku kooli korraldada oma liikmetele kui ainult 2—3 päeva ja noortele 10 päeva.

Mis kasu saadud ka nendest ülilühikese kestvusega laagritest, selle kohta räägivad meie kõrgemad sõjaväelased ja tähtsamad seltskonnategelased, kes külastasid laagreid, selle kohta pajatavad ka malevlased ise — ja kustki poolt ei ole arvamist kuuldavale tulnud, et see oleks asjata töö.

Ei ole kellelegi saladus, et meie väike riik ei suuda oma julgeolekut kindlustada suurearvulise alalise sõjaväe ülalpidamisega. Sellekohane rahva ettevalmistamine on tarvis välja viia kasarmu seinte vahelt rahvahulkadesse, et iga kodanik saaks jõukohaselt ennast ette valmistada oma tähtsama ja pühama ülesande täitmisele. Seda on teinud kaitseliit ja see on tema suurem ülesanne.

Mida rohkem suudame rahvast koha-peal ette valmistada riigikaitse kohuste täitmisele, seda vähem kulutame alalise kaitseväe peale, seda enam jõudu meil rahva majandusliku heakäekäigu tõstmiseks.

Usun, et laagrite kasulikkuses kahtlejate juures tõuseb esile küsimus, kas riigikaitse alal tehtav töö väärrib harilikku igapäevast tööd — kraavikaevamist, teesillutamist, sõnnikuvedu jne.

Kõige kitsarinnalisemate parteiinimeste juures võiks see küsimus ehk üles kerkida, kuid laialdasema silmaringiga inimesel, kelle pilk ulatub üle oma õueaia, ei või ta jutu alla tullagi.

Eks kadestame paljudki ilusamat nurka Euroopas, visade töömeeste kodumaad — väikest Hollandit.

Mis oleks siis, kui seal künnaks igaüks ainult oma põldu ja veaks sõnnikut ainult oma põllule? Merevood mähaksid lakkavatel põldudel, soolaukad asuksid haljastel niitudel.

Kuid rahvas mõtles teisiti ja mere vastu tõusis tamm, paljude põlvede vaevarikas ja püsiv töö.

Kas ei vaja ka väike Eesti niisugust tammi nii idast kui läänest ähvardavate punaste ja valgete voogude vastu? Või on meil kaitseingel, kes kaitseb meid iga suguste hädaohutude eest, et võiksime rümpes kätega elada päevast päeva?

Et see nii ei ole, teab igaüks. Ainult siis võime loota abi ja kaastundmust, kui meie ise suudame ja tahame alal hoida oma iseseisvust, kui meie ise ehitame seda tammi. Ja kaitseliitlased on need usinad töömehed, kes alati siblivad tammi ehitamise juures, tuues ohvriks oma isiklikud huvid, kaotades nii mõnegi kibeda tööpäeva. See ei paista neile sugugi „asjatu“ olevat.

Ikka tugevamaks tõuseb vall, mis kaitseb meie iseseisvust. Iga kodaniku aukohtus oleks, kes otsib oma isiklikku julgeolekut selle tammi tagant, kaasa aidata ohutustöödele, aga mitte urgitseda selja tagant, katsuda tekitada pragusid ja lõhesid, kust sisse nirguksid meile vaenulised vood.

Kaitseliit jätkab oma loovat tööd, vaatamata mõnede kihtide inetute väljaastumiste peale ja kindlustab vaba Eesti julgeolekut, kus on kodu leidnud tõsiste isamaa poegade kõrval ka need, kes ainult mõistavad hukka teiste tööd, kuid heal meel maitsevad teiste töö vilja.

Jõudu teile, malevlased, teie suures ja ilusas töös!

E. R.

N a l j a d.

Leitnant: „Õelge mulle, noor Vares, mis vahe on ohvitseri ja allohvitseri vahel?“

Noorsõdur Vares: „Vahe ohvitseri ja allohvitseri vahel on see, härra leitnant, et allohvitser on ohvitserist alam!“

Allohvitser: „Reamees Mõttus, teie olete eht kaamel, puuduvad ainult sarved!“

Kihvtiselt.

Ohvitseride õppustel. Major A. (väga närviline härra, kardab kangesti külma): „Pange ometi klassiuks kinni, härra major B! Te näete ju ometi, et väljas on külm ilm!“

Major B.: „Ma usun vaevalt, et ilm väljas siis soojemaks läheb, kui ma klassiukse sulen!“

Ratsarügemendi ratsavõistlustel. Tõkkerat-
sutamisel lendab ratsur leitnant N. hobuse seljast
maha. Võistluste lõpul ütleb talle leitnant X.
kahjurõõmsalt:

„Küll siina aga oled hea ratsur, kukud hobuse
seljast maha!“

„Mis sa's tahad,“ vastab kukkunu vihase-
lt, „kas ma pidin õhku rippuma jääma või mis?“

Ta teab seda isegi.

(Ameerika nali.)

Kooliõpetaja küsib Samilt: „Kes oli kindral
Grant?“

Samile, kes vastusega viivitab, sosistab Jim:
„Kooliõpetaja on loll!..“

Kooliõpetaja, kes seda tähele paneb, käratab:
„Mitte ette ütelda, Jim, Sam teab seda isegi!“

Ameerika nali.

Keegi Ameerika professor esitas Ühisriikide
lennuväe valitsusele palve, milles palus vastata
järgmiste küsimuste peale: 1) „Mitu kilomeetrit
peab lendur ära lendama, et hukkuda?“ 2)
„Kui palju hukkub inimesi 1000-st inimesest ühe
kilomeetri lennu peal?“

Kompaniiülem: „Täna on väljas viis-
teist kraadi külma Réaumuri järele. Aga, rea-
mees Oinas, kas te ka teate, kes oli Réaumur?“

Rms. Oinas: „Réaumur oli vist mees,
kes külma on välja mõelnud, härra leitnant!“

Leitnant tahab sõduritele raadio mõistet sel-
geks teha:

„Kui ma teid tagant otsast taon, siis karjute
suuga, — see on telegraafi printsiip. Raadio on
just seesama, kuid ilma teieta!“

Joobnu (filosofeerides naisele): „Nii see
maailma elu on! Karul on nälg, kaamelil janu,
koeral kirbud, mehel mured..“

Seal segab aga naine vahele: „...Ja naisel
joomar mees!“

Sõjakoolis.

Sõjaajaloo tunnis. **Lektor** (tukkuvat kadetti
äratades): „Õelge mulle, kadett Vint, millal elas
Aleksander Suur?“

Vastust ei järgne..

„Teile ei tule meele? Olete tunnis magami-
sega ära unustanud?! Noh, vaadake oma loen-
gute vihust, — seal seisab: 356—323.“

„Just nii, härra lektor, kuid ma arvasin, et
see on tema telefoni number!“ vastab kadett Vint
enese vabanduseks.

Kompliment..

Tõusiku tütar: „Palun härra leitnant, hom-
me on meil five o'clock tea dancing. Te tulate
ju ometi? Kohtate palju ilusaid naisi..“

Leitnant: Armuline, heameelega, kuid mitte
ilusate naiste, vaid teie pärast!“

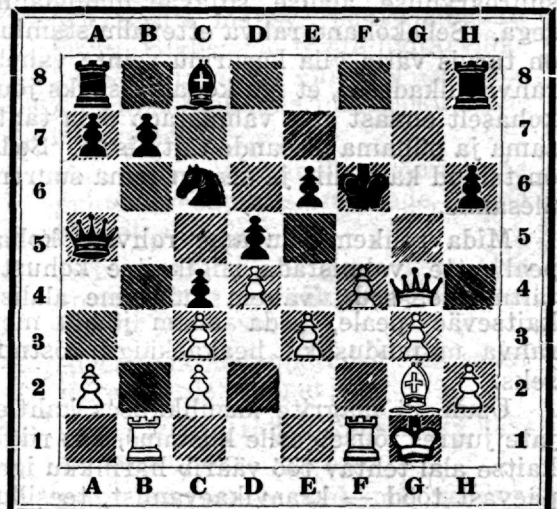
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Lõpumäng nr. 23.

Seis Tartus mängitud partiist:

Mustad.

Valged.

Järg oli:

Valged.

A. Villigerode.

17. f4—f5,

18. Vb1: b7,

19. Vf1: f5+,

20. Lg4—g7+,

21. Vt5: d5+,

22. Og2: d5,

23. Lg7: b7 ja võidavad!

Mustad.

E. Musso.

e6: f6: f5,

Oc8: a7,

Kf6—e7,

Ke7—d8,

La5: d5,

Vb8—e8,

Nõudke igalt poolt

ja tarvitage

Kaitseliidu
postkaarte

malevate lippude värvilise kujutusega.